

Ny

Nyakszegély — magán — viselése. L. Ruhadarakok készítése finomabb anyagból.

Nyavalyatörésben szenvedő ápolása. L. Eskórbanszenvedők ápolása.

Nyájak meglepése. L. Gyanus helyek megközelítése.

Nyári takaró. Egy rétű takaró. 2 50—2.70 kilogr. súlyu, 310 centiméter hosszú, 122 centiméter széles. (Illsz. 32/3).

Nyelv elsajátítása, L. Örskörletben divó főnyelv elsajátítása.

Nyelvismerete a járőrnek. L. Járőr nyelvismere.

Nyeregnyomás gyógykezelése. L. Beteg lovakkal eljárás.

Nyeregnyomás keletkezése. L. Beteg lovakkal eljárás.

Nyeregszappan a közgazdálkodás költségére készitendő. (Kh. 85. p.)

Nyeregszappan használati módja. A szijszerszámot a nyeregszappannal következőképen kell tisztítani: A bőr szappanos vízzel előbb jól lemosatik, és árnyékos helyen megszárittatik, azután a folyós állapotban levő nyeregszappannal egyenlően bekenjük és 15 perczre árnyékba teszszük. Ekkor a szijjazatot posztó vagy még inkább flanell darabbal jól bedörzsöljük. (Kh. 84. p.)

Nyeregszappan készitési módja. A nyeregszappan készítéséhez egy 6 lovas csendőrből álló örs részére szükséges 265 gramm közönséges fekete szappan, 175 centiliter édes tej és egy citrom leve. A szappant késsel a tejbe vakarjuk és az egészet lábasban vagy serpenyőben tűznél összeolvasztjuk s ha már teljesen felolvadt, a citrom levét belefacsarjuk és az egészet jól átkavarjuk. (Kh. 84. p.)

Nyeregszappan készlet. A nyeregszappanból egy egész havi szükséglet készitendő és abból az örsön mindig megfelelő készletnek kell lennie. (Kh. 85. p.)

Nyereg tisztítása. A nyerget a portól és sártól minden nap jól meg kell tisztítani s minden 14 napban a farészeket tiszta faolajjal bekenni, illetőleg az olajat a fába jól bedörzsölni s a vasrészeket szükségkép vékonyan belakkozni, a kereskedésekben beszerezhető vaslakkal. (Kh. 80 p.)

Nyergelés. A nyergelésnél legelőször is a ló hátát szörmentében tisztán le kell törülni s aztán a négyrét összehajtott pokróczot a ló marjától hátrafelé akként a ló hátára huzni, hogy a pokrócz első vége a ló marjára, közepe pedig a ló hátgerinczére jusson. Ezután a nyereglapok (nyeregtalp) első végei a ló lapoczkái mögé fektetendők, a pokrócz elöl és hátul az ágasok közzé emelendő, hogy a lónak hátgerinczét a levegő érinthesse és a nyereg megcsatlása után a pokrócz ne feszüljön. A ló-pokrócz eme felhuzása az ágasok közé, főleg melegebb időszakban, a legnagyobb fontossággal bír. (Kh. 25. p.)

Nyerstermények — állati — behozatalára kijelölt utak. L. Állatbehozatalra kijelölt utak.

Nyilatkozat felterjesztése. Az örsparancsnok köteles minden alárendeltjétől, kinek szolgálati ideje három hó múlva lejár, ha tovább szolgálni nem óhajt, a nyilatkozatot a lejárát előtt két hónappal szolgálati uton a szárnyparancsnoksághoz felterjeszteni. (Gku. 9/2).

Nyilatkozatot beadott csendőr újabb tömegbeli cikkekkel nem látható el, ha az előirt tömegbeli ruházattal el van látva. (Gku. 36/4.)

Nyilt vizek. Nyilt vizeknek azok tekintendők, melyek a zárt vizek alatt ismertetett vizekhez nem tartoznak. (Ht. 14. §.)

Nyilvános erőszakoskodás. L. Hadiczikkek XXI. cikk.

Nyilvános gyülekezetek és tüntetésekben való részvétel. L. Részvétel nyilvános gyülekezetekben és tüntetésekben.

Nyilvános helyek látogatása. A csendőr csak tisztességes kávéházakat és korcsmákat látogasson s ilyenkor csak jó társaságban forogjon s illedelmesen viselkedjék. Alsóbbrendű ily helyiségek látogatása tilos. Azonban még tisztességes helyeken is sokáig tartózkodni, esetleg egész éjen át vesztegelni, vagy épen zajosan mulatni a csendőr állásával össze nem fér. Korcsmában való mulatás czéljából — kivéve a tisztességes nyilvános tánczvigalmakat, színházi előadásokat, zene- és dales-télyeket vagy egyéb hasonló szórakozásokat — kimaradási engedély megadásának nincs helye. (Á. sz. h. I/6).

Nyilvános helyek látogatása szolgálat közben. L. Csendőr szolgálat közben való belépése vendéglők, korcsmák és kávéházakba.

Nyilvános közlekedés érdekéből halaszthatatlan ipari munka vasárnap egész nap végezhető. (14837/92. km. r.).

Nyilvános megjelenése a csendőrnek. L. Csendőr nyilvános megjelenése.

Nyilvános multságokon való szolgálatteljesítés. L. Szolgálatteljesítés országos vásárok, bucsuk és nyilvános multságokon.

Nyilvános ünnepélyek alkalmával tett hatósági intézkedések megszegése: közrend elleni kihágás. (Kbt. 78. §.) *Közigazg. hatóság.*

Nyilvántartása a szocialistáknak. L. Szocialisták nyilvántartása.

Nyilvántartása az élelmezési állománynak L. Élelmezési állomány nyilvántartása.

Nyirrothadás. Ha a lónál a szarunyir puha, porhanyós és repedt, vagy ha a repedésekben büzös szürke geny mutatkozik: ez a nyirrothadás előjeleire mutat, mely mindjárt kezdetben gyógyítandó. A nyir barázdái naponta 8—10-szer friss

vizzel kimosandók, kócczal vagy ronggyal megtisztítandók és szárazra törlendők. Ilyenkor a ló állásának különösen tisztának és száraznak kell lenni. (Lóüvsz. 68. §.)

Nyomda-iparnál vasárnap is végezhető: a halasztást nem tűrő állami és hatósági nyomtatványok, szinlapok, műsorok, gyászjelentések előállítása és széthordása egész nap. (14837/92. km. r.)

Nyomdánál teljesített szolgálat beszámítása. A szárny- és szakaszparancsnokság székhelyén, a nyomdánál alkalmazottak részére annyi szolgálati óra számítandó fel, a hányat a nyomdánál tényleg dolgoztak. (Á. sz. h. Bev. 4. p.)

Nyomozása a régi büneseteknek. L. Jegyzék a ki nem derített közbiztonsági zavarokról.

Nyomozása a törvényellenes cselekményeknek. L. Törvényellenes cselekmények kiderítése.

Nyomozás általában. Oly bűntények és vétségeknel, mely által másnak életében, testi épségében vagy tulajdonában, — másképen, mint az a testi sértés, pénzhamisítás és tüzeseteknél le van írva, — történt kár: helyszini szemle útján ki-nyomozandók, különösen az alkalmazott erőszak és kiviteli mód, valamint a használt eszközök vagy műszerek minősége és az is, hogy egyik vagy másik ember élete, egészsége vagy testi biztonsága és az idegen tulajdon mily mérvben lettek veszélyeztetve. (Szlgu. 42. §.)

Nyomozás horvát-szlavon csendőrök által magyar területen. L. Nyomozás horvát-szlavon területen.

Nyomozás horvát-szlavon területen. Ha magyar csendőr horvát-szlavon területen, vagy viszont horvát-szlavon csendőr magyar területen kénytelen gonosztevőt üldözni, előbb magát az illető horvát-szlavon, illetőleg a magyar helyi hatóságnál bemutatni és ha a gonosztevőt elfogta, azt ugyanezen hatóságnak további eljárás végett átadni és erről egyuttal a felszólítást intézett hatóságnak jelentést tenni tartozik. A hatóságnál való utólagos bemu-

tatás csak azon esetben van megengedve, ha az előleges bemutatás által az üldözés eredménye kockázttal lenne. Egyébiránt a magyar és horvát-szlavon közbiztonsági közegek egymásnak kölcsönösen, ha erre felkéretnek, lehetőleg segédkezet nyújtani tartoznak. (Szlgu. 35. §.)

Nyomozás osztrák csendőrök által magyar területen. L. Osztrák csendőrök nyomozása magyar területen.

Nyomozás osztrák területen. A büntető törvények s más közbiztonsági rendeletek áthágóinak üldözése az osztrák állam szomszédos kerületeibe is kiterjeszhető, azonban a csendőr ilyenkor az ottani törvényekhez alkalmazkodni s eljárásában kizárólag csakis az ily áthágók üldözésére tartozik szoritkozni. Ha a letartóztatás sikerül, akkor a letartóztatott az ottani illetékes hatóságnak adandó át. Ilyen üldözésnél a csendőr az osztrák területen elért legközelebbi helyen, a közbiztonság fentartására hivatott hatóságnál vagy csendőrségi őrsnél jelentkezni s a hol ilyen helyben nincsen, magát a helység előljáróságánál bemutatni s a további üldözésnek ki által s miképen teendő folytatása iránt megállapodni tartozik. A bemutatás csak azon esetben eszközölhető utólagosan, ha az előleges bemutatás által az üldözés eredménye kockázttal lenne. (Szlgu. 35. §.)

Nyomozás pénzhamisítási esetekben. L. Pénzhamisítás esetében követendő eljárás.

Nyomozás törvényhatósági városokban. L. Törvényhatósági városokban való nyomozás.

Nyomozás tűzvész esetében. L. Tüzesetek nyomozása.

Nyomozó könyvek példányszáma. Bezárólag 7 főből álló őrsökön a nyomozó-könyvek 2 példányban, 8 fővel és azon felül rendszeresített őrsökön pedig 3 példányban vezetendő. (A. sz. h. XII/9.)

Nyomozó-levelekkel való eljárás. Az őrsre érkező nyomozó-levelek és felügyeleti felszólítások az őrs-

parancsnok által minden csendőrrel megismertetendő. Veszélyesebb büntettek személyleirása vagy fontosabb és becsesebb tárgyak leirása a nyomozó könyvbe bevezetendő. A nyomozó-levelek és tényleírások iktatandók és irattározandók. (Szlgu. 100. §.)

Nyomozó-levelek kiselejtítése az örsök részéről 3 év lejártá után eszközendő. (45361/86 km. r.)

Nyomtatott ürlapok használata. Minden beadványhoz, melyhez nyomtatott vagy kézi sajtón készült ürlap van, csakis ilyen ürlapokat szabad használni. (Á. h. sz. XII/10).

Nyomtatványok beszerzése. Az állomás-szolgálati könyv, vezénylő-lajstrom, iktató-jkv., számla-jkv., zsoldelosztó, a posta- és kiadónapló, postaátvételi könyv, a jegyzék a kiderítetlen közbiztonsági zavarookról, őrzárati lajstrom, szolgálati rovatív, jegyzék a feltételesen szabadságolt fegyenczek és más-ként is rendőri felügyelet alatt álló egyénekről szóló füzet, nyomozókönyv, az oktatólagos parancsok tárgymutatója, közigazgatási könyv, gazdasági átalány-számlakönyv, gyengélkedők könyve, gyengélkedő-könyv a lovakról és végre az örsleltárnak beszerzési költségei az örs gazdasági átalányából — engedély kikerülése nélkül — fedezendő, ellenben a gazdaság-kezelés vezetéséhez szükséges többi nyomtatvány-ürlapok a nyomtatvány-szállítóktól az örsparancsnok irodai átalányából szerzendők be. A szolgálati könyvecske, valamint a ruha- és fegyverzeti könyvecskék a kincstár-, a tömegkönyvek és ruhaátvételi könyvecskék pedig az általános tömegalap terhére és az örsparancsnok jelentése alapján a szárnyparancsnokság által adatnak ki. (Gku. 86. §.)

Nyugdíj alapja: 1. a beszámítható szolgálati idő tartama; 2. a szolgálatban utóljára élvezett beszámítható javadalmazás összege. (Nyt. 6. §.)

Nyugdíj átváltoztatása végkielégítéssé. A nyugdíjazott nyugdíjának megváltását, minden tovább

emelhető igényről való lemondás mellett, kérheti, de ha nős, a nő beleegyezése is megkívántatik. Ezen megváltási összeg, mely időről-időre határozatik meg, a nyugdíj megállapításánál alapul vett javadalmazás két évi összegét sohasem haladhatja meg és csak akkor engedélyezhető, ha orvos igazolja, hogy a megváltást kérő egyén, egészségi állapotához képest, legalább még annyi évig élhet, a hány évi nyugdíj összege a megváltásként adandó összeggel felér. A nyugdíjt megváltott egyén újabb nyugdíjazásra többé igényt semmi szín alatt sem tarthat, még akkor sem, ha a megváltási összeget visszatéríteni hajlandó; sőt, ha újból alkalmaztatnék, azon szolgálati idő, mely után nyugdíját megváltotta, újabb nyugdíjazása esetén sem vehető számba. (Nyt. 31. §).

Nyugdíjba beszámítható idő. Azon időtartam, melyet az illető az ellátási igény megállapításától visszafelé egészen az első hivatalos eskü letételének idejéig *szakadatlanul és egyfolytában* töltött. (Nyt. 7. §.). Beszámítható pedig azon idő, melyet valaki rendszeresített minőségben, rendes fizetés vagy zsold mellett, a következő szolgálati ágazatoknál töltött: 1. Ő Felsége valamint a m. kir. ministerek s más állami hatóságok vagy hivatalok által állandó fizetés mellett rendszeresített állami tisztviselő, altiszt vagy szolgálai állomáson; 2. a kir. kormány igazgatása alatt álló közalapítványoknál; 3. az országgyűlés mindkét házában; 4. a kincstárból vagy a kir. kormány kezelése alatt álló közalapokból fentartott tanintézeteknél; 5. a fővárosi közmunkák tanácsánál; 6. a fővárosi rendőrségnél; 7. a m. kir. csendőrség legénységű állományában; 8. az állami utaknál, a folyammérnökségeknél, a posta- és távirda-intézetnél; 9. a legfelső udvartartás körében, vagy a legmagasabb uralkodóház családi javainál; 10. a közös ministeriumok és számszék, valamint az ezek alatt álló hatóságok és hivataloknál; 11. a hadsereg (haditengerészet), honvéd-

ség s ezekhez tartozó hivataloknál *tényleges* minőségben; 12. a horvát-szlavon autonom kormányánál vagy az alatt álló országos hatóságok és hivataloknál; 13. az állami kezelés alatt álló bányatársulásokhoz járuló állomásokon; 14. a m. kir. állami és államosított vasutaknál. (Nyt. 8. §).

Nyugdíjigény a szolgálati kötelezettség tartama alatt:

1. ha a csendőr önhibáján kívül, szolgálatteljesítésekor szenvedett sebesülés vagy súlyos testi sértés következtében válik szolgálatképtelenné; 2. ha a csendőr önhibája nélkül más mint az 1. alatt említett oknál fogva nemcsak a csendőrségi szolgálatra, hanem általában minden kenyérkeresetre válik alkalmatlanná (Csnyt. 3. §.). Azon csendőrök, kik más oknál fogva, mint az 1. alatt felsorolva van, az eredetileg elvállalt 3 évi szolgálati kötelezettség betöltése előtt válnak a közbiztonsági szolgálatra alkalmatlanokká, a nélkül, hogy ez által általában keresetképtelenné lennének, távozásukkor csak három havi tettegességi illetményüknek megfelelő végkielégítést kapnak. (Csnyt. 4. §.)

Nyugdíjigénye a csendőrlegénység árváinak. L. Özvegyek és árvák nyugdíjigénye.

Nyugdíjigénye a csendőrlegénység özvegyeinek. L. Özvegyek és árvák nyugdíjigénye.

Nyugdíjigény megállapításánál a katonai tartalék és a honvédség szabadságolt állományában töltött idő a szolgálat megszakításának tekintendő. (26329/89. hm. r.)

Nyugdíjigény megszűnése. Nyugdíjra nincs igénye sem a csendőrnek, sem pedig özvegye vagy árváinak, ha 1. szolgálati kötelezettségének leteltével önként elhagyja a szolgálatot; 2. a szolgálat kötelékéből büntetéskép elbocsáttatik; 3. oly cselekmény elkövetése után, mely elbocsáttatását vontatta volna maga után, öngyilkossá lesz, vagy megszökik. (Nyt. 5. §.) Megszűnik még a nyugdíj kiszolgálása: 1. ha a nyugdíjat élvező meghal; 2. ha ujo-

lag állami vagy megyei törvényhatósági állandó alkalmazást nyer; 3. ha az ideiglenesen nyugdíjazott, ideiglenes nyugdíjazás okának megszűntével, újra alkalmazásba lépni vonakodik. (Nyt. 32. §.)

Nyugdíjigény szolgálatban történt megsebesülés esetében. Ha valamely csendőr, önhibája nélkül, szolgálatteljesítés alatt kapott sebesülés vagy súlyos testi sértés következtében válik szolgálatképtelenné, nyugdíja kiszámításánál, betöltött szolgálati idejéhez még tíz év számitandó. Különösen tekintetre méltó körülmények között a nyugdíj magasabb mérvben is, még pedig a nyugdíj kiszabásánál beszámítható teljes tettlegességi illetmény összegéig ítéltethető oda. (Csnyt. 2. §.)

Nyugdíjilletmény. A csendőrlegénység nyugdíjilletményei a következők: 10 szolg. év betöltése után a 15-ikig tettleg. illetményeinek $\frac{1}{3}$ -a, 15 szolg. év betöltése után a 20-ikig tettleg. illetményeinek $\frac{3}{8}$ -a, 20 szolg. év betöltése után a 25-ikig tettleg. illetményeinek $\frac{4}{8}$ -a, 25 szolg. év betöltése után a 30-ik tettleg. illetményeinek $\frac{5}{8}$ -a, 30 szolg. év betöltése után a 35-ikig tettleg. illetményeinek $\frac{6}{8}$ -a, 35 szolgálati év betöltése után a 40-ikig tettlegességi illetményeinek $\frac{7}{8}$ -a és a 40. szolgálati év betöltése után teljes tettlegességi illetményei. A tettlegességi illetmények élvezése alatt a zsold és a netalán élvezett szolgálati pótdíj értendő. (Csnyt. 2. §.)

Nyugdíj-illetményben a szolgálati pótdíj felszámítása csak akkor van megengedve, ha a nyugdíjazandó a csendőrségnél legalább hat évet szolgált, kivéve, ha szolgálatközben sebesülés vagy súlyos testi sértés következtében válik szolgálatképtelenné, vagy ha önhibáján kívül más okból nemcsak a csendőrségi szolgálatra, hanem általában minden kenyérkeresetre válik alkalmatlanná. (Csnyt. 2. §.)

Nyugdíj kifizetése. A nyugdíj azon napot követő hó elsejétől előleges havi részletekben fizetendő, melyen a jogczim arra beállott. (Nyt. 16. §.)

Táblázat

a m. kir. csendőrlegénység részére a betöltött szolgálati idő után esedékes évenkénti nyugdíjról (összegek o. é. forintokban).

Nyugdíjtáblázat:

Betöltött szol- galati idő, év	Csendőr részére				Őrsvezető részére				Őrmester részére									
	ha szolg. pótdíjat nem élvez				ha szolg. pótdíjat nem élvez				ha szolg. pótdíjat nem élvez									
-tól	ha napi				ha napi				ha napi									
	15	20	25	35	40	45	20	25	30	40	45	50						
-ig	krnyi szolgálati pót- díjat élvez				krnyi szolgálati pót- díjat élvez				krnyi szolgálati pót- díjat élvez									
—	10	125	150	156	—	—	158	158	189	194	—	—	191	191	221	228	—	—
10	15	125	150	156	168	174	158	158	189	194	207	213	191	191	221	228	240	268
15	20	141	168	175	189	196	178	178	212	219	233	240	215	215	249	256	270	276
20	25	188	224	234	252	261	237	237	283	292	310	319	287	287	232	341	360	369
25	30	235	280	292	315	326	297	297	354	365	388	399	358	358	415	427	449	461
30	35	282	367	380	378	391	356	356	424	438	465	479	430	430	498	512	539	553
35	40	329	329	393	409	421	415	415	495	511	543	559	501	501	581	597	629	645
40	—	376	376	449	467	504	474	474	567	584	621	639	573	573	664	683	719	737

Nyugdíjra való igény. Minden csendőrnek, ha legalább tiz évi beszámítható szolgálattal bir, életfogytig járó nyugdíjra van igénye, ha : 1. testi vagy lelki fogyatkozás miatt hivatalos kötelességeinek teljesítésére véglegesen vagy legalább tartósan képtelenné válik ; 2. 65. évét betöltötte ; 3 ha 40 évi beszámítható szolgálattal bir. (Nyt. 20. §)

Nyugdíj újabb szolgálat esetében. Újabb állami vagy megyei törvényhatósági szolgálat esetében a nyugdíj csak azon összeg erejéig szüntetendő be, a mennyivel az újabb alkalmazással összekötött javadalmazás a nyugdíjjal együtt nagyobb, mint a beszámítható javadalmazás volt, melynek alapján a nyugdíjazás történt. (Nyt. 33. §.)

Nyugta a fogdíjról. L. Fogdíj felvétele.

Nyugta a laktanya-bérről. L. Laktanyabérnyugta felterjesztése.

O

Okai az ellenszegülés előidézésének. L. Ellenszegülés előidézésének okai.

Okszerű takarékoság. L. Pénztakarítás.

Oktatás a baleseteknél való segélynyújtásról. L. Segélynyújtás balesetek alkalmával.

Oktatás a helyi- és személyi ismeretekről. Az örsparancsnok kötelessége a helyi- és személyi ismeretekből hetenkint kétszer a legénységet behatóan oktatni. (Á. sz. h. VII/28.)

Oktatás a térképolvasásban. L. Térképolvasás oktatása.

Oktatásban való részvételtől mentes csendőrök. Azon csendőrök, a kik 24 vagy több órai szolgálattól bevonultak, az ezt követő félnapon iskolába nem vonandók, hanem azon idő nekik takarításra, pihenésre és alvásra engedendő. (A. sz. h. V.1.)

Oktatási idő. A csendőrök általában délelőtt három, délután pedig két órát legyenek foglalkoztatva, a közbeeső szünetek beszámításával. (Á. sz. h. V/1.)

Oktatási idő alatt más ügyek végzése. L. Napirend szerinti foglalkozás.

Oktatás közbeni pihenők. Az iskolázásnál minden óra után 10 percz pihenő engedendő a csendőröknek.

Oktatás vezetése. Az őrsparancsnok teendőit lehetőleg úgy ossza be, hogy — ha szolgálatban nem áll — az őrsön az oktatást személyesen vezesse, időnkint pedig a másodaltiszt által, személyes felügyelete alatt, vezettesse. (Á. sz. h. Bev. 12 p.) — A csendőröket szakadatlanul képezni, ismereteiket bővíteni, szellemi látkörök fejlesztésére hatni és általában az oktatást czélszerűen, értelmesen, alaposan és a legnagyobb buzgalommal vezetni, első sorban az őrsparancsnok kiváló kötelessége; miből következik, hogy az őrsparancsnok csak művelt, értelmes egyén lehet, ki folyton tanulva s ismereteit gyarapítva, maga megy jó példával csendőrei előtt s így képesítve lesz alárendeltjeit vezetni és oktatni. (Á. sz. h. V/5.)

Oktatás vezetésénél követendő irányelvek. Oktatás alkalmával a leglényegtelenebbnek látszó tárgy vagy eszme is részletesen, a legénység értelmi fokához mért, érthető és könnyen felfogható módon adandó elő, annak a külszolgálatban való gyakorlati alkalmazása megbeszélendő és minden egyes elméleti tétel gyakorlati példákkal megvilágítva magyarázandó meg. Minden jelentékenyebb tételnél a részletes eljárásra nézve egy-egy csendőr adja elő nézetét és ezen nézet a többi csendőrök által egyenként részletes bírálat alá veendő. Minden egyes csendőr határozottan nyilatkozni tartozik, hogy vajjon a kért által nyilvánított nézetet helyesnek találja-e vagy nem és követelni kell tőle a nem helyeslés alapos indokolását. Ha

az oktatást vezető minden egyes csendőr nézetével tisztában van, akkor ő maga teszi meg megjegyzéseit s hivatkozva az utasítások idevonatkozó határozványaira, figyelmezteti a csendőröket esetleges téves nézeteikre. (Á. sz. h. V/8.) Az örskörletben előfordult események és az alkalmazott eljárás az iskolában szintén megbeszélés tárgyává teendők és bírálat alá vonandók. — A gépies, gondolkozás nélküli pergetés és a §-ok szó szerinti betanulása és elmondása észtopító, céltalan eljárás, mert az ekkép betanult de meg nem értett tételek gyakorlatilag nem értékesíthetők. (A. sz. h. V/9.) A különféle utasítások, törvények és rendeletek oly tömören vannak szerkesztve, hogy azoknak csaknem minden szava magyarázatot igényel, azért szükséges, hogy az oktató az egyes fontosabb §-okat huzamosabb és beható iskolázás tárgyává tegye. (Á. sz. h. V/10.)

Oktatólagos parancsok gyűjteménye. Az oktatólagos s egyéb tanulságos rendeletek és utasítások minden örsön, iskolázás céljából, külön, de egy csomagban őrizendők és egy tárgymutató mellett tartandók nyilván. (Á. sz. h. XII/9.)

Oktatólagos parancsok tárgymutatója. L. Oktatólagos parancsok gyűjteménye.

Opium elleni szer. Fekete kávé jó hatást idéz elő. Ellenben savanyú italok ártalmasak.

Orgazdaság büntette. Elköveti: a ki olyan dolgot, melyről tudja, hogy lopás, sikkasztás, rablás vagy zsarolás büntette következtében jutott birtokosa vagy birlalójának kezéhez, vagyoni haszon végett megszerez, elrejt, vagy annak elidegenítésére közreműködik. (Btk. 370. §.) Büntettet képez az orgazdaság, ha azt olyan egyén követte el, a ki rablás, zsarolás, lopás, sikkasztás vagy orgazdaság miatt már két ízben büntetve volt, kivéve, ha utolsó büntetésének kiállása óta már tiz év elmúlt. (Btk. 371. §.) *Kir. törvényszék.*

Orgazdaság kihágása. Elköveti: a ki valamely

dolgot megszerez olyan körülmények között, a melyekből gyanítható, hogy az lopás, sikkasztás, rablás, zsarolás vagy jogtalan elsajátítás következtében jutott birtokosa vagy birtalójának kezéhez, vagy ugyanilyen körülmények között a dolog elidegenítésére közreműködik. (Kbt. 129. §.) *Kir. törvénytörvények.*

Orgazdaság vétsége. Ha az orgazdaság büntette alatt meghatározott módon szerzett dolog lopás, zsarolás, sikkasztás, vagy jogtalan elsajátítás vétsége következtében jutott birtokosa vagy birtalója kezéhez. (Btk. 370. §.) *Kir. járásbiróság.*

Orrvérzés. Orrvérzésnél valamennyi szűk ruhanemű (nyakra való, inggallér) megtágitandó, a túlzott előrehajlás kerülendő, az orrba víz szivandó fel. Ha a vérzés mindezek daczára tovább tart, vagy sok vér folyik el, orvosi segély veendő igénybe. (Eá.)

Országgyűlés. A törvényhozó hatalom meg van osztva a király és a nemzet között. A nemzet a törvényhozásban való részvételét az országgyűlésen gyakorolja. Az országgyűlés két külön testületre oszolva, tanácskozik: a főrendek és a képviselők házában. (L. dr Csiky Kálmán: „A hazai alkotmány és jogismeret alapvonalai.“ 24. l.)

Országgyűlés működése Az országgyűlés működése három főirányban nyilvánul, u. m törvényeket alkot, az évi költségvetést megszavazza és ellenőrzi a kormányt. (L. dr Csiky Kálmán: „A hazai alkotmány és jogismeret alapvonalai.“ 33. l.)

Országos vásárokon való szolgálatteljesítés. L. Portyázó szolgálat mikénti teljesítése.

Országos vásárokon vasárnap is végezhető: az ipari és kereskedelmi elárusítás és pedig nemcsak a vásártéren, hanem a vásártartó város, illetve község egész területén, valamint a szállítás és fuvarozás egész nap. (14887/92. km. r.)

Orvosi vagy sebészi teendők teljesítése jogosít-

vány nélkül fizetés vagy jutalomért: közegészség elleni kihágás. (Kbt. 92 §. *Kir. járásbiróság.*

Orvosi vények ellátása. Orvosi és állatorvosi vényekre az értékek a gyógyszerészek által egyenként feltüntetve mutatandók be és terjesztendők fel. (42111/88 bm. r.) Minden rendelésnél, tehát a gyógyszerek ismétlésénél is, új vények állítandók ki. A vények a gyógyszerész által számlába foglalandó, a vényeken a részletezés aláírandó és a vényekre a gyógyszerész által czimnyomata rányomandó. (Gku. 18/a.)

Orvosi vizsga. A csendőr-legénység lehetőleg minden hónapban orvosi vizsgálat alá vonandó. Ez azonban csak oly állomáson történjék, a hol honvéd vagy katonai orvosok vannak alkalmazva, vagy a hol valamely polgári orvos ezen szemlét ingyen elvállalja. Az ilyen állomásokon a szomszédos örsök szolgálatilag odaérkező csendőrei is megvizsgálhatók. (Lsz. 7/75—77.) Olyan állomásokon, a hol orvos nem volna, elegendő, ha a legénység minden 2—3 hónapban vizsgáltatik meg orvosilag, mely vizsgálatok csak alkalmilag, járőröknek szolgálati kivezénylése alkalmával, vendők foganatba. (Á. sz. h. II/2.)

Orvosok által elkövetett kihágások. Azon gyakorló orvos vagy sebész, a ki veszély esetében az első orvosi segélynyújtást alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja; a ki járvány idejében rendes működési területén a hatósági kirendelést el nem fogadja, vagy a járvány folytán megbetegültek részéről kért első orvosi segélyt, s a menyiben lakhelyén más orvos a gyakorlatot nem üzi, a további gyógykezelést alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja (Kbt. 93. §.) —; az állam, a törvényhatóság vagy a község által alkalmazott azon orvos vagy sebész, a ki ezen hivatalos alkalmaztatásával egybekötött orvosi vagy sebészi szolgálatot alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja (Kbt. 94. §.) —; az állam, a tör-

vényhatóság vagy község által alkalmazott azon orvos vagy sebész, a ki járványos betegség idején, habár lemondás folytán, de lemondásának szabályos elfogadtatása előtt, hivatalát elhagyja, vagy orvosi vagy sebészi alkalmaztatásával egybekötött szolgálat teljesítését alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja. (Kbt. 95. §.) — ; azon orvos, a ki valamely járvány vagy ragály kiütését, az erről szerzett tudomása után, huszonnégy óra alatt a hatóságnak be nem jeleníti (Kbt. 99. §.); közegészségi kihágást követ el. *Kir. járásbiróság.* A 99. §. esetében: *Közigazg. hatóság.*

Orvosok díjazása. L. Orvosok díjtalan szolgálatra való megnyerése.

Orvosok díjtalan szolgálatra való megnyerése. Miután az orvosi vizsgák megtartásáért a polgári orvosok nem díjazhatók, igyekezni kell azokat ezen szolgálat díjtalan elvállalására rábírní. (Ász. h. II/3.)

Orvvadászat. A ki a tulajdonosnak, vagy a bérlőnek engedélye nélkül vadász: vadászati kihágást követ el. (Vszt. 26. §.) Eljárás sértett fél indítványára (30683 94 bm. r.) *Közigazg. hatóság.*

Ostor cserdítés. Járművek és szabadon hajtott állatok közelében ostorral cserdíteni tilos. (Kvt. 121. §.)

Osztályozása az írásnak. L. Írás osztályozása.

Osztrák csendőrök nyomozása magyar területen. Ha osztrák csendőrök a büntető törvények és más közbiztonsági rendeletek áthágóinak üldözése végett magyar területre jöve, valamely m. kir. csendőrségi őrsparancsnokságnál jelentkeznek, az őrsparancsnok vagy helyettese a netalán helyben levő közigazgatási hatóságnak erről rögtön szóbeli jelentést tenni, ha pedig ez nem volna lehetséges, a további üldözés folytatása végett a kellő intézkedéseket megtenni és az esetet és eredményt a közigazgatási hatóságnak azonnal, saját szakaszsparancs-

nokának pedig az eseményi jelentésben bejelenteni tartozik. (Szlgu. 35. §.)

Osztrák-magyar monarchia. A pragmatika szankció (1723-iki törvény) értelmében a magyar korona országait és Ő Felsége örökös tartományait (Ausztria) feloszthatlanul és elválaszthatlanul ugyanazon uralkodó birja. A két állam között tehát, melyek egyébként egymástól függetlenek, az uralkodó fejedelem közös voltánál fogva államjogi kapcsolat van; minél fogva Ausztria és Magyarország együtt alkotják az osztrák-magyar monarchiát. (L. dr. Csiky Kálmán: „A hazai alkotmány és jogismeret alapelvei“ 40. l.)

Osztrák területen való nyomozás. L. Nyomozás osztrák területen.

Ó

Óraláncz-függelék viselése L. Óraláncz viselése.

Óraláncz viselése. Óralánczot, ahhoz való függelékkel, gummi vagy egyéb zsinórt a ruhán vagy az alól kilátszva viselni a csendőrnek nem engedhető meg. (Á. sz. h. III/20.)

Órák a legénységi szobában felfüggeszthetők. (Lsz. 2/37.)

Órák kötelessége a gyanus tárgyak és személyekre vonatkozólag. L. Ékszerészek.

Óvatosság a szolgálat teljesítésében. L. Portyázó szolgálat mikénti teljesítése.

Ö

Önállóan teljesíti a csendőrség szolgálatát. L. Csendőrségi szolgálat önállóan teljesítettik.

Önálló letartóztatás. L. Csendőr által önállóan eszközözlendő letartóztatások.

Önbuzgalomból letartóztatott foglyok kísérése és nyomozásából felmerült költségek a szárnyparancsnokság által megtéríthetők. (Gku. 14. §.)

Öncsonkítás. L. Hadiczikkek XII. cikk.

Öngyilkos legénység ruházata és felszerelése, L. Elhalt legénység ruházata és szerelvényével való eljárás.

Öngyilkosságra való rábirás: az ember élete elleni vétséget képez. (Btk. 283. §.) *Kir. törvénytörvények.*

Önkényű eltávozás. L. Hadiczikkek VI. cikk.

Öltözeti cikkek finomabb anyagból való készítése. L. Ruházati cikkek finomabb anyagból való készítése.

Öltözeti cikkekkel — elhasználtakkal — való eljárás. L. Elhasznált öltözeti és felszerelési cikkekkel való eljárás.

Összesített tömegalap. Az első tömegbetét, az évi tömegátalány, az esetleges tömegátalány-pótlék s egyáltalában a tömeg kötelékébe tartozóknak a tömegrendszer szerinti felruházásához szükséges cikkek beszerzési költségeinek fedezésére szolgáló bevételek egy alapban *összesítve* kezeltetnek, miért ezen alap „Összesített tömegalap“-nak neveztetik. (Gku. 35/1.)

Összpontosítások alkalmával teendő jelentések. Ha a parancsnok altiszt, az összpontosított csendőrség mindig azon szakaszparancsnok alá van rendelve, a kinek területén az összpontosítás történt és köteles az összpontosított legénység parancsnoka

ezen szakaszparancsnokságnak minden 2—3 napban, fontos eseményeknél pedig azonnal, jelentést tenni. (Á. sz. h. VII/36.)

Összpontosított csendőrség alárendeltségi viszonya. L. Összpontosítások alkalmával teendő jelentések.

Özvegy csendőr legénység kedvezményei. L. Gyermekkel biró özvegy legénység.

Özvegyek és árvák nyugdíjigénye. Állandó ellátásra, ha az arra szükséges s alább megjelölt kelékek meg vannak, csak az a nő s illetőleg avval nemzett gyermekek tarthatnak igényt, kinek férje, illetőleg atyjuk nyugdíjigényre jogosító alkalmazásban legalább 5 évig szolgált s illetőleg azon özvegy, ki: 1. férjével a tényleges szolgálat ideje alatt, vagy azt megelőzőleg lépett házasságra; 2. férjével a nyugdíj igény beálltakor együtt élt; 3. erkölcsös életet folytat. (Nyt. 34. §.) Azon csendőr legénység özvegyei és árvái, kiknek férje, illetőleg atyjuk, életét a szolgálat teljesítése közben vagy nyilván bebizonyíthatólag annak következtében vesztette el, a folytonos ellátásra akkor is igényt tarthatnak, ha férjük öt évi szolgálattal még nem birt. (Nyt. 47. §.)

Özvegyek és árvák végkielégítése. A csendőr legénység özvegyei és árvái, ha folytonos ellátásra nincs igényük, a férj legutóbbi beszámítható évi fizetésének egy negyedét kapják egyszersmindenkorra végkielégítéskép. (Nyt. 48. §.)

Özvegyi nyugdíj mérve. A csendőrlegénység özvegyeinek nyugdíja, a férj beszámítható utolsó javadalmazásának egyharmad részéből áll. (Nyt. 36. §.)

Özvegyi nyugdíj végkielégítéssel való megváltása. Az özvegy kérheti nyugdíjának megváltását, mely esetben a megváltási összeg a nyugdíjnak legfeljebb két évi összegében állapítható meg. (Nyt. 51. §.)

Ő

Őrizet alatt álló foglyok megszabadítási kísérlete.

L. Fogoly megszabadításának kísérlete őrizet alól.

Őrjárat **beosztás elhelyezése.** Az őrjárat beosztás másolata az őrsirodában keret alatt a falra függesztendő ki, az eredeti pedig az állomásszolgálati könyvben tartandó. (Á. sz. h. Bev. 3. p.)

Őrmester. A közös hadsereg és a m. kir. honvédség hasonló rangu altisztjeivel egyenlő rendfokozat. A csendőrségnél az őrmester rendszerint őrsparancsnok is.

Őrmester napi zsoldja: 3 korona 14 fillér (Illsz. 28/2).

Őrs. A csendőrségi intézmény legkisebb, altiszt (őrsvezető vagy őrmester) által vezényelt osztálya, mely 5—8 főnyi létszámmal bír és rendszerint a járás székhelyén vagy a forgalom és közbiztonság által követelt más községekben van elhelyezve. Az őrs, a szerint, a mint a legénység gyalog teljesíti a szolgálatot, vagy lovasítva van, gyalog- vagy lovas-őrsnek neveztetik.

Őrsállomás leportyázása. Az őrsállomás hetenként legalább egyszer, de a közbiztonság állapota és a helység kiterjedéséhez képest többször is leportyázandó. Az ily járőrködés a szükséghez képest, felváltva nappali, esti vagy éjjeli időre is előirandó; ott pedig, a hol helyben vasut- vagy hajóállomás van, a vasut- vagy hajóállomási — ügyelet lehetőleg a helyi járőrködéssel kapcsolatban irandó elő. (A. sz. h. VII/33).

Őrsfőzőnő. Minden őrs legénysége oda törekedjen, hogy egy minden tekintetben megfelelő őrsfőzőnővel rendelkezzen. Olyan főzőnők, a kik részegség, erkölcstelen vagy könnyelmű életmód, vagy hűtlen kezelés végett bocsátattak el valamely

örsről, újból szolgálatba fel nem vehetők. Az ilyen főzönékről a szárnyparancsnokságnál előjegyzés vezetetik. Ha pedig egy örsfőzönő más szárny területén akar elszegődni, az örsparancsnak köteles azon örsöt, a melyen ezen nő utoljára szolgált, az elbocsátás okának közlése végett megkeresni. Ha hosszabb idő eltelte folytán a szükséges felvilágosítás a megkérdezett örs részéről már nem volna megadható, akkor az előjáró szárnyparancsnokság útján kérendő a szükséges felvilágosítás azon szárnyparancsnokságtól, melynek területén a nő legutoljára szolgált. (Á. sz. h. XIV/4) Örsfőzönő csak olyan nő lehet, a ki legalább 40 éves. Az örsfőzönő a laktanyában a legénységtől elkülönített helyiségben szállásolandó el. (Lsz. 1/17).

Örsiroda-asztal rendezése. Az örsparancsnok íróasztalán a következők tartandók: *a)* szolgálati könyvek, *b)* író, számoló és előjegyzési könyvek, *c)* tömeg-könyvek, *d)* iktatmányok, *e)* oktatási tárgyak, *f)* nyomozókönyvek és szolgálati könyvecskék, *g)* kiadványok. Az *a)*, *b)* és *c)* alatt jelzett könyvek egy-egy kemény kéregpapirból készült, egyforma nagyságu és kék papírral bevont és felirattal ellátott dobozalaku tok alá helyezendők el, illetve tartandók, míg az íróasztal-állvány rekeszei, kéregpapirból készült, kék papírral bevont és felirattal ellátott, fedelekkal látandók el. Az íróasztal írólapján tartandó: az írófekpapir, mely néhány iv kékpapirból áll, mindig tiszta állapotban, tenta és porzótartó, vassodronyból készült állvány az írótollak, írón és pecsétviasz elhelyezésére, az örs pecsétnyomója; az íróasztal jobb alsó részén szegre függesztve: a vonalzó, papirolló, és törlőrongy, a tollak és vonalzó megtörlésére. A pénztár-asztalban a különféle alapok pénze, külön-külön egy megfelelő nagyságu kék papírral bevont és felirattal ellátott dobozban tartandó.

Örsiroda berendezése: egy teljesen felszerelt ágy, egy zárható íróasztal, osztályos iromány-áll-

ványnyal; egy örspénztár gyanánt szolgáló és kettős zárral ellátott fiókos asztal; két szék; egy láb-as ruhafogas; egy asztali lámpa; egy köpőláda; egy polczos fegyver- és köpeny-fogas; egy sárgaréz gyertyatartó; egy bádóg mosdótál, cserépkorsó és ivópohár, egy ketté osztott szekrény ruha és irományok tartására; egy nyeles kefesepró (melynek utánpótlása az örs gazdasági átalánya terhére eszközlendő); egy egyszerű falióra, egy tenta- és porzótartó; egy vonalzó fából; egy papírvágó olló, egy pecsétnyomó (viaszra használandó) s egy rézczimnyomó, festékes készülékkel (Illsz. 32/2). Az örsparancsnoknak meg van engedve egy derékalj, vánkossal ellátott szék és éjjeli szekrény használata. (Lsz. 2/38)

Örsiroda fütési átalánya. Az örsiroda fütési költségeit, ha az örsparancsnok nőtlen, a legénység sajátjából fedezi, ha pedig az örsparancsnok nős, az örsirodát az tartozik fütteni, mely célból a téli hónapok alatt (október 16-tól április 15-ig) 364 kilogr. kemény tüzifa beszerzési, aprítási és elhelyezési költségeinek megfelelő havi átalányban részesül, mely átalány havonta előlegesen jár. Azon esetben, ha valamely örsre a hó folyamán nős örsparancsnok helyeztetik (osztatik be), az illető részére a fütési átalány a bevonulás napjától illetékes. (Illsz. 58/5).

Örsirodai levelezés elvei. L. Irodai levelezés elvei.

Örsiroda rendeltetése. Az örsiroda lak- és hivatalos helyiség és az örsparancsnokon kívül csakis a csendőrtisztek és az esetleg ott megszálló közös hadseregbeli és honvédtisztek, valamint közigazgatási és bírósági tisztviselők által vehető igénybe. (Lsz. 1/16).

Örsiroda vezetése. L. Irodavezetés.

Örsiroda világítási átalánya. Az örsiroda világítási költségeit, ha az örsparancsnok nőtlen, a legénység sajátjából fedezi, ha pedig az örsparancs-

nok nős, az örsirodát az tartozik világítani, mely célból a téli hónapok alatt (október 16-tól április 15-ig) havi két korona 64 fillér világítási átalányban részesül, mely átalány havonta előlegesen jár. (Illsz. 58/4).

Örsirodában kifüggesztendő kimutatások és táblázatok : 1. beadványi lajstrom ; 2. őrsjárat beosztás ; 3. kimutatás az örsnek, a szomszédos örs, szárny- és szakaszállomásokhoz való kilométer szerinti távolságáról ; 4. kimutatás az országos vásárokról, melyek az örs és szomszédos örsök területein tartatnak, az idő és hely megjelölésével ; 5. kimutatás az örs területén tartatni szokott bucsukról, a nap és hely megjelölésével. (Á. sz. h. XI/9).

Örskörletben divó főnyelv elsajátítása. Minden csendőrnek és az örsparancsnoknak kötelessége az örs körletében divó főnyelvet mielőbb elsajátítani. (Á. sz. h. Bev. 7. p.)

Örskörlet leportyázása az örsparancsnok által. L. Örsparancsnok által az örskerlet leportyázása.

Örskörlet térvázlata. Minden örs körletének térvázlatával látandó el, mihez a cs. és kir. földrajzi intézet által kiadott 1 : 75000 mértékben készült lapok használandók. Ezen lapokból annyi ragasztandó össze, hogy a térképen az illető örs körlete teljesen és a szomszédos örskörletek egy része is meglegyen. A térképen az örskörlet határa színes irónnal berajzolandó. A térvázlat üveg alatt bekeretezve, az iskola (legénységi) szobában falra függesztendő. (Á. sz. h. Bev. 9. p.)

Örsök átadásánál követendő eljárás. Örs átadásának akkor van helye, ha az örsparancsnok örs-től bármi okból véglegesen megválk, vagy meghal, vagy pedig ha 14 napnál tovább terjedő időtartamra távozik. Az átadásnál (átvételnél) átadandók : az örsparancsnok közvetlen felügyeletére és felelősségére bizott tárgyak s az örsparancsnokság

vitelére vonatkozó összes ügyiratok, előjegyzések és pénztár s minden egyéb az örstulajdonát képező, belgazdászatiilag beszerzett tárgyak. Az átadás eszközléséről jegyzőkönyv veendő fel, mely az átadás, illetve átvétel után 24 óra alatt, rövid jelentés kíséretében, a szárnyparancsnokságnak felterjesztendő. A jegyzőkönyvben határozottan kifejezés adandó annak, hogy az örs leltára az átadó és átvevő által aláíratott. (Gku. 34. §.)

Örsök és hatóságok közötti érintkezési forma. L. Érintkezési forma.

Örsökön vezetendő jegyzékek. L. Jegyzékek vezetése az örsökön.

Örsparancsnok. A legkisebb csendőrségi osztály (örs) örsvezetői vagy örmesteri rendfokozattal bíró önálló vezetője.

Örsparancsnok által a csendőrök ellenőrzése, fegyelmi tekintetben. Gondos, a fegyelem fentartásában helyesen eljáró örsparancsnok, az alárendelt, különösen a nem teljesen megbízható csendőreinek folyton, ugyszólván sarkában van; szolgálatukban őket gyakran ellenőrzi, de a laktanyában vagy az állomáshelyen való magaviseletük felügyelése és ellenőrzése végett, saját szolgálatát is különböző időszakokban megszakítva, váratlanul hazatér és csendőreit otthon is meglepi (Á. sz. h. X/3).

Örcsparancsnok által a ki nem derített közbiztonsági zavarok nyomozása. Ha egy előfordult lényegesebb közbiztonsági zavar tetteseit az eljáró járőr kideríteni nem volt képes, kötelessége az örsparancsnoknak a tett színhelyére azonnal kisetni s a járőr esetleges mulasztásait helyrehozni. Ilyenkor az örsparancsnok meggyőződik, vajjon a járőr megtett-e mindent, a nyomozást a tőle követelhető erélylyel, körültekintéssel és buzgósággal eszközölte-e s a hol vétkes mulasztást, hanygságot vagy tetterő hiányát észlelné, erről az illetők esetleges megfenyítése végett, a szakaszparancsnokságnak azonnal jelentést tesz. (Á. sz. h. VII/33).

Őrsparancsnok által az őrskörlet leportyázása. Kisebb őrsökön minden 4—6, nagyobbaknál 6—8 hétben és kivételesen igen nagy kiterjedésűeknél minden 3—4 hónapban egyszer kell, hogy az őrsparancs körletének minden pontját lássa és bejárja; ha csak ebben rendkívüli szolgálatok által nem lesz akadályozva. (Á. sz. h. VII/45).

Őrsparancsnok által naponta teljesítendő szolgálat óra száma. Az őrsparancsnok naponta átlag négy órai külszolgálatot köteles teljesíteni. (Szlgu. 106. §.)

Őrsparancsnok bemutatkozása a postán. Minden új őrsparancsnok köteles magát a póstahivatalnál személyesen bemutatni. (Gku. 27/4).

Őrsparancsnok bemutatkozásai. Mihelyt az őrsparancsnok az őrsöt átvette, magát úgy az állomás helyén, valamint az őrskörletben levő mindennemű hatóságok főnökeinél bemutatni tartozik. Az állomáshelyen megjelenő fő- vagy alispánnál is magát mindenkor bemutatni és az esetleg odaadandó felhívásokat átvenni tartozik. (Szlgu. 93. §.)

Őrsparancsnok bevonulási ideje ellenőrző szolgálatból. L. Járőrök ellenőrzése.

Őrsparancsnok fegyelmi fenyítőjoga. Az őrsparancsnok az alárendelt csendőrök fegyelme fölött szigoruan őrködni köteles és e célból a csendőrkerületi parancsnokság által a kikülönített altiszt fegyelmi fenyítőjogával felruházható. Az őrsparancsnok által kiszabott büntetések esetről-esetre a szakaszparancsnokságnak azonnal bejelentendők. (Szlgu. 97. §.) Ha az őrsparancsnok fegyelmi fenyítőjoggal felruháztatik, akkor alárendelt legénységét 2 napig terjedhető laktanya és ugyanannyi ideig terjedhető szigorított fogsággal fenyitheti. (Szlgysz. 88/664.)

Őrsparancsnok feladata a szolgálat kezelésére nézve. L. Szolgálat kezelése.

Őrsparancsnok feladata a szolgálat vezetésére nézve. L. Szolgálat vezetése.

Őrsparancsnok helyi és személyi ismeretei. Az

örsparancsnok felügyeleti körletének viszonyaival mielőbb ügyekezzenek megismerkedni. Ide tartoznak általában a terepviszonyok, a lakosság foglalkozásának, életmódjának, szokásainak és különösen azon személyeknek megismerése, a kik a közbiztonságra nézve veszélyesek. (Szlgu. 93. §.)

Örsparancsnok-helyettes kötelessége a gazdaszatkezelési ügyekre nézve. Az örsparancsnok időleges távolléte esetében az örs gazdaszatkezelési teendőinek ellátására az örsparancsnok helyettese van hivatva, minélfogva az idevonatkozó határozványok ez esetben reá nézve is mérvadók. (Gku. Bev.)

Örsparancsnok jelenléte a fegyverek megtöltése és kiürítésénél. L. Tárkarabély töltése és kiürítése.

Örsparancsnok kötelessége a gazdaszatkezelési ügyekre nézve a szabályok szerint őt megillető szolgálati teendőkön kívül: 1. az élelmezési állományt nyilván tartani; 2. a pénzek, termények és anyagjárandósági czikkek felvételére vonatkozó okmányokat szerkeszteni; 3. a leltári nyilvántartást vezetni. (Gku. Bev.)

Örsparancsnok kötelessége alárendeltjei tulajdonságainak és viszonyainak ismerete tekintetében. L. Ismerete az alárendelt csendőrök tulajdonságainak.

Örsparancsnok kötelessége a legénység egészségének ápolására nézve. L. Egészség ápolása.

Örsparancsnok kötelessége az oktatásra nézve. L. Oktatás vezetése.

Örsparancsnok megjelenése a főispánnál. A közigazgatósági hatóság székhelyén levő örsparancsnok, esetleg ennek helyettese, a megye vagy város főispánjánál és a hatósági főnöknél, vagy távollétében helyettesénél gyakran megjelenni tartozik, hogy tőle a netaláni felhívások közlését kérje s örskörletének közbiztonsági viszonyairól jelentést tegyen. (Szlgu. 25. §.)

Örsparancsnok megjelenése a hatósági főnöknél. L. Örsparancsnok megjelenése a főispánnál.

Örsparancsnok személyének befolyása az örs állapotára Ha az örsön mulasztás, rendetlenség, kihágás vagy egyéb bajok fordulnak elő, a hiba oka legtöbb esetben az örsparancsnok személyében keresendő; mert egy rendszerető, pontos, erkölcsös, szorgalmas és tapintatos örsparancsnok alatt az örs állapota minden viszonyok között jó, míg egy könnyű gondolkozású, hanyag, tapintatlan és rest parancsnok alatt, az örsön a legjobb legénység is elromlik s előbb-utóbb fejetlenség és rendetlenség tör ki az örsön (Á. sz. h. Bev. 14. p.) Ott, hol az örsparancsnok alárendeltjelt helyesen felügyeli, szolgálatban és azonkívüli magatartásukat figyelemmel ellenőrzi, általában esetleges helytelenkedéseket és rakonczátlankodásokat nem tűr, de saját maga kiváló példás magatartása és magaviselete által alárendeltjeinek mintaképül szolgál, ott zavar, kihágás és rendetlenség csak kivételes esetekben fordulhat elő. (Á. sz. h. X/5.)

Örsparancsnok szolgálatteljesítése. Az örsparancsnok csak fontosabb szolgálatok teljesítésére hivatott s csakis ilyeneket írhat elő magának. (Á. sz. h. VII/44.)

Örsparancsnok teendője járőrök eligazításánál. L. Eligazítása a szolgálatba vonuló járőrnek.

Örsparancsnoktól megkivántató szellemi tulajdonságok. L. Oktatás vezetése.

Örsvezető. A csendőrségi állományban a legkisebb altiszti-, a katonai állományban pedig a szakaszvezetőével egyenlő rendfokozat. Az örsvezetői rendfokozat elnyerése az altiszti tanfolyam eredményes elvégzésétől függ. Az örsvezető rendszerint mint önálló örsparancsnok vagy örsparancsnok-helyettes (másod-altiszt) lesz alkalmazva.

Örsvezető napi zsoldja. 2 korona 60 fillér. (Illsz. 28/1.)

Örszolgalatbani kötelességsértés. Az örszolgalati kötelességsértés esetei: 1. Ha az örsön álló örsvezető, szabályszerű felváltása vagy elhívása előtt, ön-

kényüleg elhagyja, arról a kijelölt határon túl (bár rövid időre) eltávozik, ha elalszik, megittasodik, szabályellenes kényelembe helyezkedik, különös utasításait és szabályszerű kötelességeit nem teljesíti, az illető tisztelet megszerzésére és a jogtalan támadások megakadályozása végett rendelkezésekre álló eszközöket nem használja. Büntetése 1—5 évi börtön. (Katbt. 231, 232. §.) 2. Ha az őrállomások betöltésére és felváltására rendelt legénység egyike vagy másika magát meg nem engedett eltávozás, ittasság vagy az őrutasításokkal ellenkező más cselekmény által szolgálata teljesítésére képtelenné teszi, vagy ha annak teljesítését, mi e czélok elérésére nézve kötelessége, szándékosan vagy kényelemből elmulasztja. Büntetése: $\frac{1}{2}$ —1 évi börtön. (Katbt. 233. 234. §.) 3. Ha a fogoly őrzésére felállított őr, vagy a fogoly-őrség egy tagja, a fogoly szökését gondatlanság, szolgálatellenes magaviselet által vagy épen szándékosan elősegíti. Büntetése: a megszökött bűnös veszélyességéhez képest 6 hótól egy évig, sőt öt évig terjedhető börtön. (Katbt. 235. 236. §.) 4. Ha valamely járőr, körjárat vagy csendőr azon észrevett büntettet, vétséget, rendetlenséget vagy veszélyt, melynek meggátlása vagy megszüntetése kötelességében áll, nem akadályozza, vagy nem előzi meg, hanem azt megtörténni hagyja, vagy épen maga idézi elő vagy elősegíti. Büntetése: $\frac{1}{2}$ —1 évi börtön; ha pedig valamely büntett vagy nagy vétség megakadályozása mulasztatott el szándékosan, vagy az őr valamely büntett elkövetésében működött közre: akkor a miatt a bűnhalmazatra vonatkozó határozványok szerint büntetendő. (Katbt. 237. 238. §.) 5. Ha valamely őrfedezeti vagy őrparancsnokul kirendelt tiszt, altiszt vagy helyettese alárendeltjeit kötelességszerű magatartásukra oktatni vagy az őrutasítás megtartására ügyelni elmulasztja, az 1. és 2. alatti kötelességsértések valamelyikét tudva eltüri; ha megitta-

sodik, az órállásról önkényüleg eltávozik; a jelzőt ismertető jelet azzal, ki azt tudni tartozik, egyáltalában nem, vagy hamisan közli; vagy általában az általános őrutasítás vagy a nyert külön meghagyások ellen cselekszik. Büntetése: 6 hótól egy évig, nagy hátrány bekövetkezése esetén 5 évig terjedhető börtön. A járőrparancsnok, ha magát leiszsa, szintén ekkép büntetendő. (Katbt. 239. 240. §.) Az őrsparancsnak puszta hanyagságból származó kötelességsértése, ha belőlük nagy hátrány nem háramlott s nem is volt várható, 1--3 havi fogsággal, ellenkező esetben 6 hónapig is terjedhető szigorú fogsággal büntetendők. (Katbt. 241. §.). Más, kisebb és itt meg nem jelölt őrszolgálati kötelességsértések, különösen az oly fogoly szökésének, kit nem büntett terhel, gondatlanságból lett elsősegítése: 8 naptól 3 hóig terjedhető fogsággal büntettetnek. (Katbt. 242. §.)

P.

Padlózat tisztántartása. L. Szobapadlózat tisztán tartása.

Pad megrongálása nyilvános helyen. Nyilvános helyen a közönség rendelkezésére álló pad megrongálása vagy bemocskolása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.) *Közigazg. hatóság.*

Pajkoskodás fegyverrel. L. Fegyverrel való játszás.

Panasza a csendőrnek hatósági közegek és magánosok ellen. L. Csendőr panasza.

Panasz állások jogtalan betöltése iránt. L. Igényjogosult panasza valamely állomás jogtalan betöltése iránt.

Panasz emelés. A csendőrség minden tagjának jogában áll, hogy szenvedett igazságtalanságért panaszt emeljen. Minden előljáró, ki a határozatho-

zatal jogával bir, alapos panaszokat orvosolni kötelezve van. Az előljáró tekintélyét nem csorbithatja, sőt annak becsületére válik, ha ezen kötelességet állásához és a viszonyokhoz illő módon még azon esetben is lelkiismeretesen teljesíti, ha a panasz önmaga ellen irányulna. Az alaptalan panasz, mely a nyert fölvilágosítások daczára makacsságból továbbra is fentartatik, különösen ha ez konokul több föllebbező helyen történt, mint a panasz jogával való visszaélés büntetendő és a körülményekhez képest a fegyelmi vagy hadbíró-sági eljárás alá vonandó. Elhamarkodások kikerülése végett, panaszokat általában csak az okot szolgáltató eset után a következő napon szabad előadni. Vett parancsok miatt csak azok végrehajtása után, fegyelmi fenytések miatt csak ezek letelte után szabad panaszt emelni. Biróságilag kiszabott büntetések ellen csak a büntető perrendtartás határozványaiban előirt föllebbezés van megengedve. (Szlgsz. 14/82—85.)

Papiriparnál vasárnap is végezhető: a félbeszakítást nem tűrő munka, egész nap. (14837/92. km. r.)

Papirpénz — hamis, nem forgalomba hozatal céljából, nagyobb mennyiségben való készítése vagy készítettése: kihágást képez. (Kbt. 55. §.) *Kir. járásbiróság.*

Papirpénzen, nem forgalomba hozatal céljából, olyan változás eszközlése vagy eszközöltetése, hogy ez nagyobb értékűnek látszassék: kihágást képez. (Kbt. 55. §.) *Kir. járásbiróság.*

Papirpép-iparnál vasárnap is végezhető: a félbeszakítást nem tűrő munka, egész nap. (14837/92. km. r.)

Paprika télire való eltevése. L. Kertek mivélése.

Parancsok ismerete. L. Törvények ismerete.

Parancsok végrehajtása. A függelem megköveteli, hogy az alárendelt előljáróinak minden pa-

parancsát föltétlenül, készséggel, a kellő időben, a mint ez erejéből kitelik és a fenforgó körülmények között csak lehetséges, jól teljesítse. A parancs teljesítése előtt ellenészrevételeket tenni — föltéve, hogy a körülmények ezt egyáltalában megengedik, — csak akkor szabad, ha ezt az alárendeltnek nézete szerint, a szolgálat érdeke sürgősen megköveteli, vagy ha a parancs teljesítésének az előljáró előtt ismeretlen, el nem hárítható akadályok állanak útjában. Ha az ellenvetések el nem fogadtatnak, a parancsot minden további vonakodás nélkül végre kell hajtani. Csak az esetben, ha a parancs világosan és nyilvánvalóan az esküvel fogadott köteletség, az állam vagy a szolgálat érdeke ellen irányulna, hasonlóképen, ha a büntető-törvény értelmében tiltott cselekményt követelne, kell az alárendeltnek, miután minden körülményt jól megfontolt. az engedelmességet megtagadnia, és erről a legközelebbi előljárónál azonnal jelentést tennie. Ha valamely előljárótól vett meghagyás teljesítése, egy más előljárónak személyes rendelkezése folytán teljesen vagy részben akadályoztatnák, akkor az alárendelt az előbb vett meghagyásokat a később megjelent előljárónak bejelenteni tartozik; mihelyt azonban az utóbbi rendelkezéseinek végrehajtását tovább is követeli, az alárendelt azoknak teljesítésére kötelezve van. Alárendeltek, fontos esetekben azonfelül a közbelépő előljárók is, kötelesek az előbb említett parancsváltoztatásokat a lehető leggyorsabban annak tudomására juttatni, a ki az előbbi parancsot kiadta. Ha az alárendelt a parancs teljesítése közben oly viszonyokra bukkan, melyeket az előljáró a parancskiadásakor előre nem láthatott, új parancs kikérésére pedig sem idő, sem alkalom nincsen és a vett parancsnak betűszerinti végrehajtásából szemlátomást hátrányok erednének, akkor kötelessége, belátása szerint és a körülményeknek megfelelőleg, de lehetőleg a vett meghagyás szel-

lemében cselekedni. Ilyenkor eljárásáért teljes felelősséget vállal és előljárójának lehetőleg gyorsan jelentést tartozik tenni eljárása módjáról és annak okairól. (Szlgsz. 11/64—68.)

Paták ápolása. A paták ápolására vonatkozó szabályok szigoruan betartandók és ugy menetközben, mint pihenés alkalmával az illető lovas lovának patáját, valamint a vasalást alaposan megvizsgálni és télen a srófos vas meghuzását, illetve az éles sarkok kivevésének szükségét szigoruan megfigyelni tartozik. (Kh. 70. p.) Ha a ló sántit, a patkó azonnal leveendő és megvizsgálandó, hogy a patkó közé vagy a patába nem nyomult-e be valami. Az ilyen tárgyak eltávolítandók és a pata hideg vízbe állítandó, vagy nedves rongyokba takarandó. Ha a sántitás ez által nem javul, vagy a sántitás oka a patában nem találtatott fel, a ló állatorvosi kezelésig jó alomra állítandó. A ló megvan nyilalva, ha a vasalásnál egy szeg hegye a pata érzékeny részébe hatol, mitől a ló sántit és a sérült rész melegebb lesz. A patkó ilyenkor leveendő, a pata nedves rongyokba burkolandó és a ló, a szükséghez képest, állatorvosi gyógykezelés alá veendő. (Lóüvsz. 68. §.)

Patkók csomagolása A patkók vászonba takarva teendők a patkós táskába. (Kh. 17. p.)

Patkók — kopottakkal — eljárás. L. Kopott patkókkal eljárás.

Patkós táská csomagolása. A patkós táskába nyáron egy mellső és egy hátsó patára pontosan igazított tartalékpatkó, 24 darab bezsirozott patkószeg, patatisztító fa, — télen pedig ezenkívül 8 tompa és 8 éles csavar-támszeg, a csavar kulccsal együtt, vászon zacskóba téve, lehetőleg laposan fektetve, csomagolandó. (Kh. 17. p.)

Patkószegek csomagolása. A patkószegek szalmatekercsbe szurandók és ugy helyezendők a patkós-táskába. (Kh. 17. p.)

Pálczával járni a csendőrnek tilos. (Á. sz. h. I/9.)

Pálinkamérő iparnál vasárnap is végezhető: az azzal összefüggő minden munka, egész nap, ideértve a házhoz szóló megrendeléseket és a szokásos étel kiszolgálását. (14837/92. km. r.)

Párviadal vétsége. Elköveti: a ki valakit párviadalra kihí, ugyszintén a ki a kihívást elfogadja, továbbá a segédek és azok, a kik a kiegyezést megakadályozzák (Btk. 293., 294. §.); a ki valakit párviadalra egyenesen buzdít, vagy azért, hogy mást ki nem hí, vagy a kihívást el nem fogadja, megvetéssel fenyeget. (Btk. 295. §.)

Pászkák előállítása és árusítása vasárnap egész nap végezhető. (14837/92. km. r.)

Pásztorok idegeneket és mészárosokat a legelőre nem bocsáthatnak és nem szabad megengednie, hogy azok a marhákat a legelőn megvizsgálják. (48000/94. fm. r.)

Pásztorok igazoló okmánya: egy pásztorkönyv, melyben a pásztor neve, szolgálatadója, az őrzésére bizott állatok minősége, a legelő, továbbá, hogy a pásztor a fogadalmat letette-e, kell hogy bejegyezve legyen. (48000/94. fm. r.)

Pásztorok kötelessége a kártékony növények pusztítására nézve. A pásztorok kötelesek a hatóság által kijelölt helyen minden kártékony tövist és bogáncsot gyökeresen kiirtani. (48000/94. fm. r.)

Pásztorok nem tekintetnek mezőőröknek, ha száz holdnál kisebb birtokon külön tartatnak. (Mgt. 75. §.)

Pecsétek kitisztítása a ruházatból. L. Ruházat tisztántartása.

Pecsétnyomó beszerzése. Minden altiszt és csendőrtől megkivántatik, hogy magát egy pecsétnyomóval ellássa és azt szolgálatba mindig magával vigye. (Á. sz. h. Bev. 11. p.)

Pékiparnál vasárnap is végezhető: az áru elkészítése és szállítása déli 12 óráig. (14837/92. km. r.)

Péksütemény elárusítása és házhoz szállítása vasárnap egész nap meg van engedve. (14837/92. km. r.)

Pénz átvételénél követendő eljárás. Az átvevő pénztári bizottságnak a küldemény átvételénél mindenekelőtt a csomagolás és pecsételés épségéről kell meggyőződést szereznie s ha e tekintetben aggályok merülnek fel, a pénzes levél átvétele megtagadandó és erről a szárnyparancsnokságnak azonnal jelentés teendő. Az átvett pénzes levél az örsön a pénztári bizottság jelenlétében, a pecsétek épségben hagyása mellett, az egyik oldalon felvágandó és a pénz megszámlálása után a boriték „Előttünk bontatott fel és -----korona ----fillér találtatott benne“ záradékkal való ellátás és a bizottság által történt aláírás után a pénztárba helyezendő. Ha a pénz postautalvánnyal érkezett, a következő záradék: „-----korona ----fillér felvétellett“ az utalvány-szelvény hátlapjára irandó. (Gku. 5. §.)

Pénzes levelek és értékek csomagolása. Pénzes boritékban vagy csomagban elküldendő pénzek és értékek a pénztári bizottság jelenlétében darabonként megszámlálандók és azután a csomag boritéka lepecsételendő és „Előttünk megszámláltatott és lezárattott“ záradékkal és a pénztári bizottság aláírásával ellátandó. Bankjegyek és értékpapírok 250 grammig levélboritékban adandók fel és jó pecsétviaszból álló, egy és ugyanazon vésett pecsétnyomóval lenyomott, öt ép pecséttel látandók el. A pecsétek a középén és a négy sarkon alkalmazandók. A sarok-pecséteket úgy kell alkalmazni, hogy szélük a boriték széleit ne érhék és a boriték sarkától legalább $\frac{1}{2}$ centiméternyire legyenek. A boritékhoz nyomtatványt, továbbá vonalazott vagy színes szegélyű papírt használni és a boritékon vastag vonásokat húzni nem szabad. A bankjegyeket a boritékba való helyezése előtt külön papírba kell burkolni. Bankjegyeket és értékpapírokat tartalmazó küldemények 250 grammon felül, súlyuk

és értékük szerint, fonákjával kifelé fordított viaszos vászonba, tartós gyolcsba, vagy bőrbe csomagolva adandók fel. Aranyat, ezüstöt, pénzt, ékszert és drágaságokat tartalmazó küldeményre, melynek értéke a 200 koronát meghaladja, sem czimlapot, sem más tárgyat, mely a göngyölet esetleges megsérülését eltakarná, ragasztani nem szabad, hanem ily küldeményeknél a czimet mindig a göngyöletre kell írni. Értékpapir-küldeménynél az értékpapirok darabszáma, pénzküldeményeknél a küldött pénzösszeg a czimiraton, vagy ha szállító-levéllel küldetik, azon is részletezendő és összegezendő; azonban a váltópénz részletezése nem szükséges. Pénzjegyek és ércpénz értéke mindig a küldemény valóságos tartalmával megegyezőleg nyilvánítandó. (Gku. 7. §.)

Pénzes levélboriték és utalvány-szelvény megőrzése. Az örsre érkezett minden pénzes levél boritéka és utalvány-szelvény hat hónapig az örs pénztárában megőrzendő, azután pedig az örsparancsnok által megsemmisítendő. (Gku. 5. §.)

Pénzhamisítás büntette. Elköveti: a ki azon célból, hogy az valódi, illetőleg teljes értékű pénz gyanánt forgalomba tétessék, bel- vagy külföldön folyamatban levő: 1. fém- vagy papírpénzt utánoz vagy utánoztat, 2. valódi fém- vagy papírpénzen olyan változást eszközöl, vagy eszközöltet, hogy az nagyobb értékűnek látszassék, 3. valódi arany- vagy ezüstpénz fémtartalmát bármi módon csökkentti vagy csökkenteti; a ki a forgalmon kívül helyezett pénzen ugyancsak a fenti célból, olyan változtatást eszközöl vagy eszközöltet, hogy az még forgalomban levőnek látszassék (Btk. 203. §.); a ki az általa készített hamis vagy hamisított pénzt, nem azon célból, hogy az valódi illetőleg teljes értékűnek tekintessék, forgalomba hozza; a ki a tettessel vagy ennek részesével egyetértve, hamis vagy hamisított pénzt forgalomba hozatal céljából behoz, átvesz

vagy megszerez. (Btk 206. §.) *Budapesti, illetőleg marosvásárhelyi kir. törvényszék.*

Pénzhamisítás elbírálásánál a papírpénzzel egyenlő: a bemutatásra szóló nyomtatott kötelezvények, bankjegyek, részvények, ezeket pótló ideiglenes részvényjegyek, utalványok vagy nyugták, ugyyszintén ezen papirokhoz tartozó kamat- vagy osztalék-szelvények és szelvényi utalványok (couponok és talon), melyek valamely állam kormánya, vagy ily papirok kiadására jogosított közpénztár, község, társulat, szövetkezet, testület vagy magános által kibocsátatnak (Btk. 210. §.); továbbá azon névre szóló kötelezvények és azoknak kamatszselvényei és szelvényutalványai is, melyeket a magyar kormány, vagy valamely magyar közpénztár bocsátott közre, ha azok tőzsdei forgalom tárgyát képezik. (Btk. 211. §.)

Pénzhamisítás esetében követendő eljárás. Ha a csendőr közhitelpapír, bankjegy vagy fémpénz hamisítást fedez fel, köteles azonnal hatósági vagy bizalmi személy közbejöttével szigorú házmotozást tartani és a hamisítványokon kívül még a büntethető cselekmény elkövetésénél használt minden eszközt, anyagot és egyéb tárgyakat is elkobozni és az illetékes bíróságnak átadni. (Szlgu. 40. §.)

Pénzhamisítás katonai személyek által. L. Hadi-czikkék XXIII. és XXIV. cikk.

Pénzhamisítás vétsége. Ha a pénzhamisítás büntetténél megjelölt cselekmények tárgyát váltópénz, vagy ezt pótló papírpénz képezi. (Btkv. 204. §.) *Budapesti, illetve marosvásárhelyi kir. törvényszék.*

Pénz — hivatalos — elhelyezése. Az örsök kezelése alatt álló összes elszámolás tárgyát képező pénzek, a pénztárban őrzendők. Az e célra szolgáló és az örsirodában elhelyezett pénztartó asztalnak két egymástól különböző oly szerkezetű biztonsági lakattal kell ellátva lennie, hogy a lakatot a saját kulcsán kívül más kulccsal felnyitni ne lehessen. A pénztartó asztal lapjai és a fiók léczei

belülről vas-bádog lemezekkel az asztallábakhoz erősítendő. (Gku. 1. §.)

Pénz — magán — elhelyezése. L. Takarított pénz elhelyezése.

Pénznek tekinthető tárgyak készítése vagy forgalomba hozatala: kihágás. (Kbt. 59. §.) *Kir. járásbiróság.*

Pénztakarítás. Elvül tekintendő, hogy minden két éven felül szolgáló csendőr, ki megtakarított pénzzel nem rendelkezik, rosszul gazdálkodik s hogy ebbeli eljárását valamely homály fedi. Rendezetlen pénzviszonyok között levő altisztek vagy csendőrök megbízhatóknak nem tarthatók és az ilyenek előbb-utóbb tönkre mennek. Az örsparancsnok alárendeltjeit az okszerű takarékosagra szoktassa, anélkül azonban, hogy bennük a kapzsiság iránti hajlamot felébressze. (A. sz. h. Bev. 13. p.)

Pénztár átadása. Mindenkor, midőn a pénztárkulcs helyettesnek adatik át, a pénztár is átadandó, még pedig a pénztári bizottság és az ujonnan vagy helyettesként belépő tag jelenlétében. Ez utóbbi az okmányok alapján a pénztárban őrzendő pénzek összegét megállapítani és annak a pénztárban létéről meggyőződni köteles. Ha eltérés mutatkozik és ez azonnal rendbe nem hozható, erről a szárnyparancsnokságnak azonnal jelentés teendő. Ha az örsön csak egy csendőr marad hon, a pénztár nem adandó át, hanem a honmaradó csendőrnek, a felmerülhető költségek fedezésére, bizonyos összeg kiadandó, mi az állomás-szolgálati könyv utolsó rovatába bejegyzendő. (Gku. 4. §.)

Pénztárba idegen pénzek elhelyezése. Idegen pénzeket vagy értéktárgyakat, melyek hivatalos számbavétel tárgyát nem képezik, megőrzés végett a pénztárba befogadni nem szabad. (Gku. 1. §.)

Pénztár felnyitása és elzárása. A pénztár felnyitása és elzárása a pénztár-bizottsági tagok által mindenkor személyesen teljesítendő (Gku. 3. §.)

Pénztári bizottság. Az örs pénztára pénztári

bizottság által kezelendő, mely az őrsparancsnok és egy csendőrből áll. (Gku. 2. §.)

Pénztári bizottság felelőssége. A pénztári bizottsági tagok a pénztárban őrzött összes pénzek álladékanak helyességeért és teljes számáért egyetemlegesen felelősök és kezesek. (Gku. 2. §.)

Pénztári bizottság hivatása a felvett pénzeket átvenni és azok kezeléséről számadást tenni. (Gku. 2. §.)

Pénztár-kulcs elvesztése. Valamelyik pénztár-kulcs elvesztése a szárnyparancsnokságnak azonnal bejelentendő és az erre kiadandó új biztonsági lakat felillesztése után, a régi lakat a pénztár elzárására többé nem használható. Az ebből felmerülő költségeket az elveszett kulcs kezelője viseli. (Gku. 3. §.)

Pénztár-kulcsok kezelése. A pénztár-bizottsági tagok mindegyike az egyik kulcsot őrzi, azt felcserélni nem szabad és ügyelendő, hogy a két kulcs egyszerre egy kézbe ne jusson. A bizottsági tagnak az őrzállomás helyéről történő eltávozása esetén a kulcs helyettesének adandó át. Ha azonban a laktanyában csak egy csendőr marad, akkor a kulcs szolgálatba is elviendő. (Gku. 3. §.)

Pénztár ügyeleti szolgálat beszámítása. A kerületi- és szárnyparancsnokságoknál egész éjen át teljesített pénztárügyelet 6 órai szolgálatnak számítandó. (Á. sz. h. Bev. 4. p.)

Pénz továbbítása postautalvánnyal. Kikülönített őrök által 1000 koronát meg nem haladó pénzküldemények kizárólag portómentes utalványokkal adandók postára; kivéve, ha az elküldendő hivatalos pénz bünjelvényt képez, vagy forgalomban nem levő s betétként kezelendő arany és ezüst pénzből áll. — Az utalványozáshoz csak a posta által kiadott űrlapokat szabad használni, melyek az írószer átalány terhére szerzendők be. Az őrsparancsnok kötelessége az utalványozott összeget az utalvány űrlapon számokkal és a koronákat be-

tükkel is tisztán kiírni. Az esetleg üresen maradó helyet erős tollvonással kell kitölteni. — A postabélyegjegyek felragasztására szánt helyre az örsparancsnokság czime, az ügy száma és a „hivatalos“ szón kívül a portomentességi záradék, pl.: „Hivatalos fizetések portomentes“ irandó és a hivatalos pecsét vagy bélyegző festéklenyomatával ellátandó. Ha az örs portóköteles pénzt postautalvánnyal küld és az nem oly természetű, hogy a portókötséget az örs tartozik fizetni, az esedékes postadij a küldendő összegből levonandó és bélyegjegyekben az utalvány úrlapra felragasztandó. (Gku. 6. §.)

Pénzügyőrség által igénybe vehető csendőrségi segédlet. Csempészet vagy tilos dohányeladások alkalmával a pénzügyőrséggel szemben tanusított ellenállás esetén, a pénzügyőrség jogosítva van a csendőrség szolgálatát közvetlenül igénybe venni. (85048/88. bm. r.)

Pénzverő üzemnél vasárnap is végezhető: az olyan javító munkák, melyek az üzem nagyobb mérvű megszakítása nélkül köznapokon nem végezhetőek. (1740/91. pm. r.)

Phosfor ellenszere: hig keményítő. Olaj a phosforral mérgezettnek semmi esetre sem adandó. (Eá.)

Pihenő helye. L. Községek portyázása.

Pihenőhelyek biztosítása lovas járőrök számára. A járőr számára a pihenő tartamára, az örsparancsnoknak megfelelő helyiséget, illetve istállót kell biztosítani a községi előljárósággal, pusztán és tanyán pedig a tulajdonossal egyetértőleg. (Kh. 105. p.) Ha ez akadályokba ütközne, a szakasparancsnokságnak jelentés teendő. (Kh. 106. p.)

Pihenője — nagy — a lovas járőrnek. L. Lovas járőr nagy pihenője.

Pinczébe való belépésnél követendő egészségügyi óvrendszabályok. L. Földalatti helyiség.

Pinczészetnél vasárnap is végezhető: a házilag

végzendő sürgős javítási munkák egész nap.
(14837/92. km. r.)

Pipa-állványok a csendőr legénységi szobákban elhelyezhetők. (Lsz. 2/37.)

Pléhtáblácskák a lószerelevényen. Minden ló szerelevénye három hasonszámu, $1\frac{1}{2}$ centiméter széles és 3 centiméter hosszú pléhtáblácskával látandó el, melyekből az egyik a bal-pofaszij közepén a fejszij alá, a második a nyereglapon balról 6 centiméternyire a kengyelszij-nyilástól és a harmadik a pokrócz egyik sarkába erősítendő meg. (Kh. 76. p.) A pokrócz összehajtásánál a pléhtáblácska a belső részre essék. (Kh. 77. p.)

Podgyász-szállításra való igénye a nős legénységnek. Nős legénység áthelyezése esetén 300 kilogramm podgyászt szállithatnak teherszállitmányként a csendőrségi javadalmazás terhére. Ezen málhának a vasuthoz vagy gőzhajóhoz, valamint onnan való szállításáért métermázsánként egy korona számítható fel. (Illsz 48/4.)

Podgyász-szállításra való igénye a nőtlen legénységnek. Áthelyezések, tartós vezénylések, fel- vagy leszerelések alkalmával a nőtlen legénység vasuton vagy gőzhajón 50 kilogramm kézi podgyászt vihet magával a kincstár terhére. (Illsz. 48/2.)

Polgári egyének vezetése alatt a szolgálat mikénti teljesítése. L. Szolgálat teljesítése polgári hivatalnokok vezetése alatt.

Polgári menetjegyek váltása csendőr legénység által. L. Menetlevél.

Polgári törvénykezés azon igazságszolgáltatási eljárás, melyben a bíró azt dönti el, hogy a peres felek közül a vitás jogkérdésben melyiknek van igaza. Az a ki a pert megindítja felperes, a ki ellen a pert megindították alperes. (L. dr. Csiky Kálmán: „A hazai alkotmány és jogismeret alapvonalai“ 82. l.)

Politikai egyletekben való részvétel. L. Részvétel politikai egyletekben.

Politikai vitatkozás csendőrök által. Politikai vitatkozásba vagy hasonnemű fejtegetésekbe és szolgálati vagy ezt érintő ügyeknek, különösen avatatlanok előtti megbeszélésébe bocsátkozni, valamint bajtársiatlan nyilatkozatokkal a jó egyetértést zavarni a csendőröknek szigoruan tilos. (A. sz. h. I 4.)

Poloska kiirtása. L. Rovarok kiirtása.

Porcellán iparnál vasárnap is végezhető: kizárólag az égetési munka, egész nap. (14837/92. km. r.)

Portódijköteles levelek átvétele és feladása. Külföldről díjmentesítés nélkül az örs czimére érkező hivatalos levelek átveendőek és a portódijak kifizetendőek. Ezen díjak megtérítése, a levélboriték felterjesztése mellett, a szárnyparancsnokságtól kérendő. Ha külföldre szóló levelezések fordulnak elő, akkor a kifizetendő portódij, a feladó-vevény alapján, a szárnyparancsnokság által folyósittatik. (Gku. 24'c.)

Portóköteles levelek portómentesekként való feladása csempészetet, esetleg csalást képez s e szerint büntettetik. (Gku. 24/B.)

Portómentes csomagok sulya. Ilyen csomagok általában csak 20 kilogramm sulyig fogadtatnak el, illetve, ha a küldemény olyan helyre szól, hová csak gyalog- vagy lovas-posta jár, 10 kilogramm sulyig. (Gku. 25/A.)

Portómentes levelek. A portómentesség a levélpostánál általában azon levelekre terjed ki, melyek az állam, illetve a közszolgálat érdekében küldetnek, melyeknek szállítási díjat ennél fogva magának a kincstárnak kellene fizetni. (Gku. 24'A.)

Portómentes levelek helyben nem adhatók fel. (Gku. 24/A.)

Portómentes levelek külalakja. Minden portómentes levélnek a hivatalos pecsét lenyomatával vagy ragjegygyel kell lezárva lennie; a boriték czimoldalának felső jobb sarkára fel kell írni a küldő nevét (czimét). A boriték alsó balsarkán „Hivatal-

ból“, illetőleg portóköteles czimzettekhez intézett hivatalos levelekre: „Közszolgálati ügyben portómentes“ irandó. (Gku. 24/B.)

Portómentes levelek külföldre nem adhatók fel. (Gku. 24/B.)

Portómentes levelek magánfelekhez. Portómentesen csak azon magánfelekhez intézett levelek adhatók fel, a melyek a közszolgálat érdekében keletkeztek. (Gku. 24/B.)

Portyázása a lovas járőrnek községben. L. Lovas járőr portyázása községben.

Portyázása a lovas járőrnek rendes viszonyok között. L. Lovas járőr portyázása rendes viszonyok között.

Portyázása a lovas járőrnek tanyákon. L. Lovas járőr portyázása tanyákon.

Portyázása a lovas járőrnek veszélyes viszonyok között. L. Lovas járőr portyázása veszélyes viszonyok között.

Portyázás az örsállomás helyén. L. Örsállomás leportyázása.

Portyázás határszélen. L. Határszéli szolgálat.

Portyázási irány titokban tartása. A járőr által követendő irány, vagyis hogy merre és hová szándékozik menni, senkinek sem mondható meg és ez szoros szolgálati titok gyanánt őrzendő. (Á. sz. h. VII/15.)

Portyázás községben. L. Községek portyázása.

Portyázás lóval nem járható helyeken. L. Lóval nem járható helyek portyázása.

Portyázó szolgálat. Az örsnek kötelessége felügyeleti körletét az örjáratí beosztás szerint átportyázni. Ezen szolgálat nappal és éjjel is, az időjárásra való tekintet nélkül teljesítendő. A járőrök rendszerint két, de a körülményekhez képest több csendőrből is állanak. A szolgálatba vezényelt csendőr, vagy ha többen vannak a járőrvezető, a vett parancs végrehajtásáért felelős. (Szlgu. 51. §.)

Portyázó szolgálat mikénti teljesítése. Rendes

portyázások alkalmával a járőr a kijelölt őrzési körlet alapos, minden irányban, tehát keresztül-kasul való leportyázására köteles. A járőr általában mindenütt, a hol csak ember tartózkodhatik és mozoghat, megjelenni tartozik. Ily portyázás alkalmával tehát a járőr figyelmének ki kell terjednie mindenre, különösen lakott és lakatlan helyiségek és tárgyak, nyájak, esztinák, községek kivül fekvő magánlakók, erdőrészek, nádasok, szőlők s ezekben levő házakra és kunyhókra; a tanyákra pedig fokozott figyelem fordítandó. (A. sz. h. VII/13.)

Portyázó szolgálatban a csendőrnek minden irányban éber figyelemmel kell lennie és minden zajra, kiáltásra vagy segélyhívásra figyelve, az illető táj felé kell sietnie. Erdőket, hegytorkolatokat, vizmosásokat, agyag-, homok- és porondgödröket s rejtékül szolgálható egyéb zugokat ki kell kutatnia s visszatértekor rendszerint más utat kell követnie. Portyázáskor nem kell a csendőrnek az országutak és más jártabb utakhoz ragaszkodnia, hanem mellékutakra, ösvényekre, sőt egészen járatlan utakra is ki kell térnie. Különösen oly utak és tájak, a hol a közbiztonság veszélyeztetve van, a járőrök által gyakran portyázandók át. (Szlgu. 52. §.)

Ha a csendőrben gyanu támad, de még nem egészen bizonyos a dologban, akkor a tény helyszínéhez közel és észrevétlenül foglaljon figyelő állást, hogy magát kellőleg tájékozthassa. Azonban, ha oly tény merül fel, melynél a késedelem veszélyt hozhatna, rögtön fel kell lépnie, hogy azon kár vagy hátrány, mely valakit fenyeget, megakadályoztassék vagy legalább enyhítették. A csendőrnek általában minden körülmények között legnagyobb ovatosság tétetik kötelességévé; tartózkodjék minden elhamarkodástól, de ismerje fel helyesen azon pillanatot, melyben sikerrel léphet fel. Minden fő- és mellékkörülményt higgadtan meg kell fontolnia, mivel adatai nyujtják a bíróságoknak azon anyagot, mely a tényálladék teljes kipuhatolására és

kiderítésére szükséges. (Szlgu. 53. §.) Magánosan és rossz hirben álló csárdákra különös figyelmet fordítson. Az azokban talált idegeneket, ha jogosan gyanusaknak tetszenek, igazolványaik előmutatására szólítsa fel és a körülményekhez képest járjon el. (Szlgu. 54. §.) A portyázás közben talált utasokra nézve, mindazon rendőri szabályok figyelemmel tartására köteles, melyek az idegenekre nézve fennállanak. Azonban figyelemmel legyen arra, hogy az utlevél és utazási okmányokra vonatkozólag fennálló rendőri szabályok a szabad és háborithatlan utazást az osztrák-magyar monarchia határán belől védik, minélfogva bármily rendü és állásu utasokat, utazási igazolványaik előmutatása végett, alapos gyanu nélkül megállitania nem szabad. (Szlgu. 55. §.)

Portyázó szolgálatnál az irány betartása. Portyázásnál az előirt iránytól a csendőr rendszerint nem térhet el, ha azonban büntetendő cselekménynek jut tudomására, kötelességében áll az előirt irányt a szükséghez képest megváltoztatni és a cselekményt kinyomozni. Elrendelt üldözéseknél az irány csak általában jelölhető meg. (Szlgu. 52. §.)

Posta a mezei közös dülő utakon mindig szállítható. (Mgt. 38. §.)

Posta- és kiadókönyv, az örsökön két példányban vezetendő; egyik a közönséges, másik az ajánlott levelek bevezetésére. (Szlgu. 107. §.)

Posta- és távirda segédtszti tanfolyamokra való jelentkezés. Igényjogosult altisztek, a kik a kezelés körébe vágó alsóbbrendü tisztviselői állomások elnyerésére jogosító igazolványnyal birnak, a posta- és távirda segédtszti tanfolyam hallgatására jelentkezhetnek és a mennyiben zsoldjuk élvezetében meghagyhatók nem volnának, a tanfolyam tartására 1 korona 60 fillér napidijat élveznek. (18479/93. km. r. — 14627/93. km. r.)

Postahivatalnál csendőrök bemutatása. L. Csendőrök bemutatása a postán.

Postahivatalnál örsparancsnok bemutatkozása.

L. Örsparancsnok bemutatkozása a postahivatalnál.

Postai állások igényjogosultak számára. Az igazolvánnyal bíró altisztek a posta-, távirda- és távbeszélőnél a *mozgó- és kalauzpostakísérői, mérlegelő szolgálai és távirdavonalőri* állásokra igénynyel bírnak. Az ezen állásokra jelentkező igényjogosult altisztek 1 korona 60 fillér napi díj mellett hat havi próbaszolgálatra vétetnek fel s azután rendes posta- és távirda szolgálkává neveztetnek ki és számíthatnak arra, hogy később 800—1000 korona évi fizetéssel, természetbeni ruházattal és 120—200 korona lakpénzzel javadalmazott altisztekké léptetnek elő. (18479/93. km. r. — 14627/93. km. r.)

Postakocsisok felügyelése. Járőrszolgálat alkalmazásával felügyelendő, hogy a kariat és személyszállításra be nem rendezett küldöncz postakocsikra utasok fel ne vétessenek és hogy az ilyen kocsik csárdáknál hosszabb időre meg ne állapodjanak. Az észlelt szabálytalanságokról az előljáró szakasziparancsnokságnak jelentés teendő. (32350/87. hm. r.)

Postaküldemények átvétele. Az örsökön közönséges és ajánlott levelek bármely csendőr által meghatalmazás nélkül, de átvételi könyvvel vétetnek át. Pénzes levelek, csomagok és postautalványok a postán egyidejűleg megjelenő két csendőr egyénnek, — akik az átvételt mindketten aláírásukkal igazolni tartoznak — szintén meghatalmazás nélkül és átvételi könyv mellett adatnak ki. (Gku. 27/4).

Postaküldemények feladása. Posta útján továbbítandó nem ajánlott levelek „Posta és kiadó napló”-val adandók fel. Ugyanazon naplóval kézbesítendőök a helybeli hatóságoknak és parancsnokságoknak szóló hivatalos ügyiratok. Hasonló, de külön naplóval adandók fel a hivatalos ajánlott levelek és értékküldemények és ugyanezzel kézbesítendőök a legénység számára postán érkezett pénzek és értékküldemények. (Gku. 26/1).

Postaüzemnél vasárnap is végezhető: az üzemenél előforduló ipari munka, egész nap. (14937/92. km. r.)

Pótelőirányzat ruházati- és lőszerelvényi cikkek-ről. L. Ruha- és lőszerelvény utólagos előirányzása.

Pótkávészárító iparnál vasárnap is végezhető: azon munka, mely őszzsel a répa vagy gyökér feldolgozására és szállítására elkerülhetlenül szükséges — egész nap. (14837/92. km. r.)

Pótzsoldjegyzék. L. Zsoldjegyzék.

Pózna beszerzése. L. Vivási gyakorlathoz szükséges eszközök beszerzése.

Pöczegödrök tisztítására fennálló szabályok megszegése: közegészség elleni kihágás. (Kbt. 125. §.)

Próba csendőr. A csendőrséghez felvett minden egyén 6 hónapig próbaszolgálatot tartozik teljesíteni, melynek első két havában kizárólag elméleti oktatásban részesül. Csak ha a hat hó elteltével csendőrségi szolgálatra minden tekintetben megfelel, vétetik fel véglegesen a csendőrség állományába. Ezen egyéneket nevezik próba-csendőröknek. A próba-csendőr, a mennyiben a csapatnál nem birt altiszti rendfokozattal, véglegesítéseig a csendőrségnél sem visel altiszti jelvényt (csillagokat).

Próba-csendőr első írásbeli feladata. L. Írásbeli első feladata a próba-csendőrnek.

Próba-csendőr életleírásának megőrzése. L. Írásbeli első feladata a próba-csendőrnek.

Próba-csendőr közétkezési betéte. L. Közétkezési betéte a szolgálatot nem teljesítő legénységnek.

Próba-csendőr közigazdálkodási bizottsági tag nem lehet. L. Közigazdálkodási bizottság.

Próba-csendőr közigazdálkodási osztaléka az első kiképzés alatt. L. Próba-csendőrök közigazdálkodása.

Próba-csendőr magán ruházata. Az őrsparancsnok köteles arra ügyelni, hogy a próba-csendőr véglegesítéseig polgári ruhájának birtokában legyen, mivel ha az ilyen egyén próba szolgálati

idejének tartama alatt a csendőrségből kilép, saját ruházatával ellátva bocsáttatik el. (Gku. 41. §.).

Próba-csendőr napi zsoldja: 2 korona 6 fillér.

Próba-csendőrök közzgazdálkodása. Az első elméleti kiképzés alatt álló próbacsendőröknek a közzgazdálkodásból osztalékra nincsen igényük. (Á. sz. h. XVI/8.). A tanosztály-parancsnokságoknál a próba csendőrök részére külön vezetett közzgazdálkodásban elért megtakarítások ezen közzgazdálkodás törzsvagyonának — mely a konyhaberendezési tárgyakból áll — beszerzésére és fentartására fordítandó. (A. sz, h. XVI/9.)

Puskának katonához nem illő módon való használata. L. Fegyverek katonához nem illő módon való használata.

Pusztát határoló élőfák lopása. L. Élőfák lopása, melyek pusztát határolnak.

R

Rabilleték. L. Vizsgálati fogságba helyezetttek illetékei.

Rabkiséreti illetékek. Fogoly vagy rabkiséretnél vasut vagy gőzhajó használandó. Ha ilyen összeköttetés nincsen és a távolság 15 méternél nagyobb vagy a fogoly menetképtelen, vagy ha egyéb körülmények kívánják, előfogat veendő igénybe. Ha a kíséreti szolgálat 24 órán túl terjed, az őrmestert naponta két korona, az őrsvezetőt és csendőrt naponta 1 korona 40 fillér étkezési pótlék illeti meg. (Illsz. 109. §)

Rabkiséretnél követendő eljárás. Minden bíróság (esetleg államügyészség vagy más hatóság), mely valamely fogolynak a csendőrség által való kísérése iránt intézkedik, köteles a kíséreti parancsnokot a felmerülhető kíséreti és a csendőrök visszautazási költségére szükséges pénzzel, továbbá

egy kísérő levéllel ellátni, melynek a szállítás és a foglyok élelmezésének módját, valamint a kiszolgáltattott pénzösszeg megjelölését kell tartalmaznia. Ha a kíséret örsről-örsre történik, akkor a kíséretvezető, az átvételi elismervénnyel igazolt előfogati díjakat, esetleg vasuti, hajó és egyéb költségeket az utazási naplóba bevezeti és az okmányokat a maradék összeggel a foglyokat továbbítandó kíséretnek átadja, míg az okmányok és esetleges pénzmaradvány végre az átvevő kezeihez jut. Minden felváltásnál a pénzmaradvány átadása az átadó és átvevő által az utazási naplóban elismerendő. Az esetleg illetékes étkezési pótlék szintén a kapott előlegből fedezendő; ennek felvétele az utazási naplóban elismerendő. Ha a fogoly rendeltetési helyén való átadásánál a kíséretnek még követelése volna, ez, átvételi elismervény mellett, az átvevő hatóság által megtérítendő. Ha azonban a foglyok közvetlenül kísértetnek rendeltetési helyükre (minek a kíséreti levélben kimondva kell lenni), akkor az őrkiséreti parancsnok a megérkezésnél a foglyokat azonnal átadja, a kíséreti levelet és utazási naplót azonban megtartja, az utóbbit az őrkiséret visszautazási költségeivel kiegészíti és örsére való megérkezése után a számlát azonnal azon hatóságnak adja át, honnan az előleget kapta. Vasuton, gőzhajón és előfogaton az őrkiséret az utazási költségeket a katonai árszabás szerint fizeti, a polgári foglyok után pedig vasuton fél harmadosztályu és gőzhajón fél fedélzeti jegy fizetendő. (Illsz. 109/3.)

Rablás büntette. Elköveti: aki idegen ingó dolgot annak birtokából vagy birlalatából, ez vagy más jelenlevő ellen alkalmazott erőszakkal vagy fenyegetéssel azon célból vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa (Btk. 344. §.) Rablás büntettét képezi továbbá: ha a tetten kapott tolvaj, a lopás véghezvitele vagy a lopott tárgy megtartása végett, erőszakot vagy fenyegetést használ (Btk.

345. §.); ha a lopás oly módon követtetik el, hogy véghezvitele czéljából valamely személy öntudatlan vagy védelmére képtelen állapotba helyeztetik. (Btk. 316. §.) *Kir. törvényszék.*

Rablás katonai személyek által. L. Hadiczikkek XXXII. cikk.

Rablók által megszállt épületek nappal való megtámadása. L. Rablók nappal épületben való elfogatásánál követendő eljárás.

Rablók elfogatásánál követendő eljárás általában. Rablók elfogatásánál csellel, türelemmel és minden elhamarkodás nélkül kell eljárni. Ha az elfogásnak szabadban kell történni és a rablók nyoma fel van fedezve, akkor lesállításban kell őket bevárni, ha azonban rejthelyükben tartózkodnak, ott kell őket meglepni és elfogni. Ez utóbbi esetben a rablók rejthelyének megközelítésében áll a legnagyobb nehézség, tehát a lehető legnagyobb elővigyázat, ügyesség és gyorsaság alkalmazandó. (Vekm. 17. §.)

Rablók éjjel épületekben való elfogatásánál követendő eljárás. Rablók ellen éjjel intézendő rajtaütésnél megkettőztetett elővigyázat és a legnagyobb csendesség szükségeltetik. A megközelítés mindig a rablók által megszállott ház fekvésétől és a sötétség fokától függ. A csendőrök az éj sötétjét felhasználva, egészen a ház közelébe sompolyognak, egy vagy két csendőr az ablakokat és mellékbejáratokat célba veszi és az esetleg azon menekülni akaró rablókat elfogják, illetve lelövik. Az egyik csendőr kémlelődvé egészen a házig sompolyog és az észleltekről a parancsnoknak jelentést tesz. Ha a rablók világított helyiségben alusznak és a szobába való behatolás lehetséges, a rajtaütés, ugy mint nappali támadásnál, késedelem nélkül végrehajtandó. Ha azonban a helyiség sötét és abba kívülről betekinteni nem lehet, akkor valamennyi csendőr a ház körül mindaddig lesben áll, míg a hajnal beálltával valaki az ajtón kilép,

mire a csendőrök az ajtónak rohannak és ugyan mint nappali támadásnál, a házba behatolnak. (Vekm. 19. §.)

Rablók nappal épületben való elfogatásánál kövendő eljárás. Rablóknak nappal egyes házakban való megtámadásánál a csendőrök az épülethez, a körülményekhez képest 100—200 lépésnyire, lehetőleg észrevétlenül közeledjenek. A parancsnok egy, esetleg két csendőrt kiszemel, kik fedezve felállván, az épület ablakait és a mellékkijáratokat lövésre készen tartott fegyverrel megfigyelik és minden szökést megkísérlő rablót azonnal lelőnek. A parancsnok ezután a többi legénységgel szorongat szegezve a legnagyobb csendben a ház ajtajára rohan. Ezen megrohanásnak úgy kell történnie, hogy a támadó csendőrök az ablakok lövönalától lehetőleg oldalt maradjanak és hogy az ablakhoz senki se közeledjék. Ha a csendőrök az ajtóhoz jutva, azt nem találják elzárva vagy eltortlaszolva, valamennyi csendőr célba löv, az egyik pedig az ajtót hirtelen feltárva, a rablókat, különbeni lelövésével való fenyegetés mellett, a meg nem mozdulásra utasítja. Minden csendőrnek már az ajtó kinyitásakor emberét ki kell szemelni és célba venni, úgy hogy minden lövés biztosan találjon, miután fel kell tételezni, hogy a rablók a rajtaütésnél azonnal fegyvert ragadnak és löni fognak. Ha ellenben az ajtó zárva találtatik, hirtelen bezuzandó, míg ha el van tortlaszolva és a rablók a védelemre elő vannak készítelve, akkor „a törvény nevében“ megadásra szólítandók fel, azon hozzáadással, hogy különben további ellenszegülés vagy szökési kísérlet esetén mindegyikök lekonzultatik. A csendőr ilyenkor mindig vigyázzon, hogy a rablók netaláni lövései ellen való fedezésül, szorosan a falhoz és az ajtótól oldalt álljon. Azon esetben, ha a rablók magokat kétségbeesetten védelmezik, legczélszerűbb, ha egyik csendőr a falusi házaknál előforduló ablak nélküli hátsó házoldalt,

vagy a ház egyik holtzögét képező sarkát elérni és azon felmászva, a padlásra jutni törekszik, hol a rablók által megszállva tartott helyiség fölött, a padozatban nyilást törvén, a rablókat ezen át újból megadásra szólítja fel, ha pedig azt megtagadják, rájuk lő. Az ily támadások eszközzésére a hajnal szürkületének felhasználása fog leginkább célhoz vezetni. Ha a fent leírt támadási mód ki nem vihető, akkor a rablók menhelyeül szolgáló épület szigoruan megfigyelendő és egy csendőr vagy más megbízható egyén az idevonatkozó jelentéssel gyorsan, a körülményekhez képest a legközelebbi politikai hatósághoz, járásbirósághoz, törvényszékhez, községi előljárósághoz, katonai- vagy honvéd parancsnoksághoz, megfelelő karhatalmi segítségért küldendő, melynek megérkeztével az épületet megfelelően kell körülzární és a rablókat éhség folytán megadásra kényszeríteni; különben pedig annak utasításai szerint járandó el, aki politikai vagy katonai tekintetben a további vezényletet átvette. (Vekm. 18. §.)

Rablóüldözések alkalmával teendő jelentések.

Rabló üldözések, nagyobb nyomozások vagy kiküldetések alkalmával minden 2—3 napban rövid jelentés teendő a szakasziparancsnokságnak, mely esetleg irónnal is írható. (Á. sz. h. VII/35)

Ragályos betegségben elhalt legénység ruházata.

L. Elhalt legénység ruházata és szerelvénye.

Ragályos betegségben elhullott állatokkal való eljárás. Ragályos betegségben elhullott vagy leölt állatok hullája, továbbá ily állatok hulláinak azon része, melyek a betegség elhurczolására alkalmasak (hus, bőrök, belek, szarvak, körmök stb.) végre az alom trágya és az állatok hulladéka — alkalmas módon, veszélyt nem okozva, ártalmatlanná teendő. (Árt. 34. §.) Ennek megszegése kihágás. (Árt. 153. §.) *Közigazg. hatóság.*

Ragályos betegségben gyanus lovakkal való eljárás.

Ragályos betegségben gyanus lovak haladéktala-

nul elkülönítendők, szigorú állatorvosi felügyelet alá helyezendők és más lovakkal nem érintkező külön ló ápolóval látandók el. Egyébként a honvédség lóügyeire vonatkozó szabályok 69., 70. és 71. §. határozványai szigorúan szem előtt tartandók. (Kh. 65. p.)

Ragályos betegségben levő állatok behozatala. Ragályos betegségben levő vagy annak gyanújában álló állatoknak külföldről való behozatala vagy az országon való átvitele tilos. (Árt. 4. §.)

Ragályos betegségben levő állatok elkülönítése. Ragályos betegségben levő, annak gyanújában vagy fertőzés gyanújában álló állatok elkülönítendők, őrizet és megfigyelés alá veendőek. Az ilyen állatoknak a kijelölt helyet elhagyni vagy más állatokkal érintkezni nem szabad. (Árt. 30. §.) Ennek megszegése kihágás. (Árt. 153. §.) *Közigazg. hatóság.*

Ragályos betegségben levő állatok használata. Ragályos betegségben, annak gyanújában vagy fertőzés gyanújában levő állatok és nyers-termények, nem különben oly tárgyak használata, értékesítése és forgalomba hozatala, melyek ilyen állatokkal érintkezésbe jöttek, vagy melyek a ragadós betegség elhurczolására alkalmasak, korlátozandó. A ragályos betegség iránt fogékony vagy oly állatok forgalma, melyek a betegség elhurczolására alkalmasak, szintén korlátozandó. (Árt. 30. §.) Ennek megszegése kihágás. (Árt. 153. §.) *Közigazg. hatóság.*

Ragályos betegségben levő állatok nyersterméneinek használata és forgalomba hozatala. L. Ragályos betegségben levő állatok használata.

Ragályos betegségek az állatoknál. L. Állatok ragadós betegségei.

Ragályos betegségek embereknél: kolera, trachoma, hasi- és hüteges hagymáz, hörghurut, kanyaró, járványos gerincz-velő gyuladás, vérhas, vörheny, fültő mirigylob és hólyagos himlő. (Illsz. 46/1.)

Ragályos betegség esetén az állatokra vonatkozó tilalmak. Ragályos betegség kitörésekor, vagy ily betegség gyanuja esetében, a község területén a különböző istállókból való állatok közös legeltetése, továbbá a közös használatra szánt kutak, itatók és usztatók használata és a beteg vagy gyanus állatoknak nyilvános vagy közös utakon való forgalma, nemkülönben a kutyák kóborlása tilos. (Árt. 31. §.) Ezek megszegése kihágás. (Árt. 154. §.) *Közigazg. hatóság.*

Raktárak kötelelessége etető és lerakó helyek tekintetében. L. Korcsmárosok.

Rang jogtalan használata hihágást képez. (Kbt. 44. §.) *Közigazg. hatóság.*

Rágalmazása a csendőrnek. L. Csendőr megsértése.

Rágalmazásért a bünvádi eljárás hivatalból a következő esetekben indítandó meg: 1. ha hatóság vagy annak küldöttsége ellen; 2. ha közhivatalnok ellen hivatali kötelelességére vonatkozólag állítottott olyan tény, mely valódisága esetében bünvádi vagy fegyelmi büntetést vonna maga után; 3. ha a rágalmazás a közös hadsereg, a haditengerészet, a honvédség vagy pedig ezeknek valamely önálló része ellen követtetett el. (Btk. 270. §.)

Rágalmazás katonai személyek által. L. Hadi-czikkek XXXV. cikk.

Rágalmazás vétsége. Elköveti: a ki valakiről többek jelenlétében vagy több habár nem együtt levő személy előtt, olyan tényt állit, mely valódisága esetén az ellen, a kiről állítottott, a büntető eljárás megindításának okát képezné, vagy azt a közmegvetésnek tenné ki (Btk. 258. §.); a ki a rágalmazó állításokat nyomtatvány vagy nyilvánosan kiállított képes ábrázolat által tette közzé vagy terjesztette (Btk. 259. §.); a ki mást valamely hatóság előtt büntethető cselekmény elkövetésével vádol, ha vádja valótlannak bizonyul és a hamis

vád büntette vagy vétsége fenn nem forog. (Btk. 260. §.) *Kir. bíróság.*

Rágalmazó állítás nyomtatvány útján való közzétételével való fenyegetés. L. Fenyegetés.

Rákfogás tilalmi időszaka. L. Halásznaptár.

Rák mérete. L. Halásznaptár.

Rák tilalmi időben és legkisebb méreten aluli fogása. Mesterséges tenyészítés vagy más vízbe való áthelyezés végett a rákok, hatósági engedélylyel, tilalmi időben és a legkisebb méreten alól is foghatók. (Ht. 22. §.)

Ráolvasással való üzletszerű foglalkozás: közrend ellen kihágás (Kbt. 79. §.) *Kir. járásbíróság.*

Reggeli. L. Közétkezés meghatározása.

Reggeli jelentés örsszemlék alkalmával. L. Jelentkezések örsszemlék alkalmával.

Rendeleték ismerete. L. Törvények ismerete.

Rendelet megrongálása. A hatóság által nyilvánosan közzétett rendeletnek szándékos megrongálása, olvashatatlanná tétele vagy leszakítása: közcsend elleni kihágás. (Kbt. 47. §.) *Közigazg. hatóság.*

Rendelkezési jog a tömegbeli tárgyak fölött. L. Tömegbeli tárgyak feletti rendelkezési jog.

Rendeltetése a csendőrségnek. L. Csendőrség rendeltetése.

Rendes portyázás. L. Portyázó szolgálat.

Rendes szolgálati teendői a csendőrnek. A csendőrség rendes szolgálati teendői a következők: 1. büntetés alá eső tetteknek, a mennyiben az lehetséges, közbelépés által való meggátlása, véghezvitt törvénysértések kiderítése és feljelentése; gonoszettek és gonosztevők nyomozása; 2. a védtörvény, rendeletek és tilalmak áthágását szándékozók figyelmeztetése, a törvényt áthágók feljelentése, előirt esetekben elfogása és — a letartóztatást indokoló tényvázlattal — az illetékes közigazgatási hatósághoz vagy bírósághoz való átadása; mely alkalommal az ily foglyok az átadó csendőr jelenlétében orvosilag azonnal megvizsgálandók; 3. a közbiz-

tonság, rend és csend fentartása czéljából minden nem engedélyezett népcsoportosulást és összeesődülést megakadályozni, szétoszlásra felhívni, szétosztatni és a vétkeket elfogni; 4. minden állampolgár személyét és vagyonát erőszakoskodás ellen lehetőleg megvédeni és esetleg az ezt veszélyeztetők ellen a 2. pont szerint eljárni; 5. uton, utfélén, vízben vagy máshol feltalált holttestek, minden tüzeset, betörés és bűntényt, vétséget vagy kihágást képező esetek felől magának tudomást szereznii, a tetteket kinyomozni, a hatóságnak a tapasztaltak felől azonnal jelentést tenni; 6. nyilvános közutakon, tereken s oly népgyűléseknél, melyek a közrend és közbiztonságot veszélyeztetik, tűzvész, árvíz és egyáltalában minden általános veszélykor: a közbiztonságot, csendet és rendet helyreállítani és fentartani, kihágásoknak és rendetlenségnek elejét venni, ezek előidézőit, valamint résztvevőit és az ellenszegülőket letartóztatni és irányukban a 2-ik pont értelmében eljárni; 7. az állampolgárok személye vagy tulajdona megsértésének és más szerencsétlenségek megakadályozására fennálló szabályoknak megtartása feletti őrködés és az e részben észlelt áthágások, elhanyagolások és hiányoknak illetékes helyen való feljelentése; 8. különösen fel kell ügyelni mindennemű házalásra, s a mennyiben az nem engedélyezett: meggátlandó, s arról az illetékes hatóságnak jelentés teendő; 9. utasoknak, ezek indokolt kérése folytán és a mennyiben az a szolgálat hátránya nélkül eszközölhető: kétes biztonságu utvonalakon való elkísérése; 10. katonai vagy honvéd-szökevények és magukat gyanus körülmények között érvényesen igazolni nem tudó katonák, illetőleg honvédek letartóztatása és a legközelebbi katonai, illetőleg honvédparancsnoksághoz való bekísérése; 11. ujoncz-szökevények megállítása és a közigazgatási hatóság elé vezetése; 12. nyomozó levéllel üldözött egyének elfogása és koborlók, kémek, rendőri felügyelet alá

helyezett és kiutasított személyek, továbbá szabadon bocsátott és feltételesen szabadságolt fegyenczeknek és kötött menetlevéllel kiutasítottaknak, kikre a közigazgatási hatóság a csendőrségi őrsök felügyeletét felhívta: éber figyelemmel való tartása; 13. erősítésekre, nyilvános közlekedési eszközökre és tárgyakra, valamint ültetvényekre, u. m.: vasutakra, távirdai huzalokra, telefonokra, országutakra, az országutak és más utak mellett levő faültetvényekre, csatornákra, vizszabályozási töltésekre és művekre, hidakra, nyilvános kutakra, zsilipekre és emlékszobrokra, állami, megyei és községi határjelekre és czimtáblákra, különösen a határszélekre éber figyelmet fordítani, az észlelt és a közbiztonságra hátrányos károkat és rongálásokat, valamint a vasutak, gőzhajók és más közlekedési eszközök körül talált hiányokat a hatóságoknak feljelenteni, s tekintettel az ily nyilvános intézetek, építmények és ültetvényekre nézve fennálló szabályokra, a vétkeket, illetőleg merénylőket letartóztatni és a hatóságoknak átadni; 14. mindennemű közlekedési vonalaknál és utaknál gondoskodni arról, hogy a forgalmi összeköttetés és folytonos használat meg ne akadályoztassék és különösen arra felügyelni, hogy mindenki az utrendészet, nemkülönben a folyam-, illetőleg a folyórendészet szabályaihoz alkalmazkodjék; előre bocsátott figyelmeztetés után az ellenszegülők a legközelebbi hatósághoz bejelentendők, esetleg előállítandók; 15. a községi éjjeli öröknek portyázás alkalmával való ellenőrzése, az ez irányban mulasztással terhelt községi előljárók feljelentése és a hatóságilag szabályozott zárórák ellenőrzése. (Szlgu. 22. §.)

Rendezetlen pénzügyi viszonyok a csendőrnél. L. Pénztakarítás.

Rendezett tanácsu város oly község, melynek lakossága elegendő vagyoni és értelmi erővel rendelkezik arra nézve, hogy szélesebb és több önkor-

mányzati jogokkal ruháztassék fel, mint a kis- és nagyközségek s hogy a végett nagyobb számú és képzetesebb tiszviselőket tartson. A rendezett tanácsu város nem áll a főszolgabíró hatósága alatt, hanem saját polgármesterrel bír, ki közvetlenül a megyei alispántól kapja a törvényhatóság rendeleteit (L. dr. Csiky Kálmán: „A hazai alkotmány és jogismeret alapvonalai“ 52. l.)

Rendezett tanácsu város első tisztviselője: a polgármester.

Rendjel jogtalan használata: kihágást képez. (Kbt. 45. §.) *Közigazg. hatóság.*

Rendkívüli események az illetékes hatóságoknak azonnal bejelentendők. (Szlgu. 25. §.)

Rendkívüli események bejelentése. Minden rendkívüli közbiztonsági zavar vagy kiválóan fontos esemény, pl. rablás, rablógyilkosság, fegyveres csavargók megjelenése az örskörletben, lázadás, ember vagy állatok között fellépő ragályos betegség, nagyobb ellenszegülési esetek, fegyverhasználat, nagyobb tüzvészek, elemi csapások stb. az örsök által szolgálati jeggyel, vagy a hol lehetséges, táviratilag a szakaszparancsnokságnak bejelentendő. Minden járőr köteles, ha szolgálata közben az előbb felsorolt valamely rendkívüli esemény fordul elő, nemkülönben, ha előre nem látott szolgálati teendők felmerülte miatt bevonulása csak az előirt idő után lenne kilátásba, örsparancsnokának a helyszínről szolgálati jeggyel rövid jelentést tenni, mely jelentés távsürgönyt-szerű tömör rövidséggel szerkesztendő. (Á. sz. h. VII/34.)

Rendkívüli eseteknél közlekedési eszközök használata. L. Közlekedési eszközök használata rendkívüli eseményeknél.

Rendőri Közlöny. A Rendőri Közlöny az örsökön évente számszerinti sorrendben gyűjtendő és megőrzendő. (Szlgu. 100. §.)

Rendőrkapitányokkal való érintkezés. L. Városokban csendőrségi szolgálat teljesítése.

Rendőr-legénység szolgálatteljesítésére vonatkozó megfigyelés. L. Városokban csendőrségi szolgálat teljesítése.

Rendreutasítások alkalmával követendő eljárás. L. Csendőr magatartása előljárókkal szemben.

Régi bünesetek nyomozása. L. Jegyzék a ki nem derített közbiztonsági zavarokról.

Répa télire való eltevése. L. Kertek mivélése.

Részeg állapotban botrányt okozva nyilvános helyen való megjelenés: közrend elleni kihágás. (Kbt. 84. §) *Közigazg. hatóság.*

Részeg csendőrrel követendő eljárás. L. Csendőr erkölcsi hibái.

Részegekkel követendő eljárás. Részeg egyének irányában, ha egyébként büntettet vagy vétséget nem követtek el, csak akkor szabad szolgálatilag fellépni, ha ennek mellőzése által nagyobb botrány, veszély vagy érzékeny kár állhatna be vagy idéztethetnék elő; miért is azokkal szükség nélkül tárgyalásokba vagy szóvitába bocsátkozni tilos. Részegekkel a csendőr csak közvetve, rokonaik, barátai vagy polgártársaik által igyekezzék hatni, hogy t. i. azok által lecsillapitassanak és a közönség köréből eltávolittatván, oly helyre vezettesse nek, hol közbotrányt vagy veszélyt nem idézhetnek elő. (Á. sz. h. VII/42.)

Részegeknek ital adása, szeszes italok kimérésével iparszerűleg foglalkozók vagy megbizottjaik által: közrend elleni kihágás. (Kbt. 85. §.)

Részletes áttekintési ellenlajstrom. L. Élelmezési állomány nyilvántartása.

Részletes áttekintési lajstrom. L. Élelmezési állomány nyilvántartása.

Részvétel engedélyezett, nem politikai egyletekben. Ha a csendőr ilyen egyletekben akar részt venni, erre előzetesen engedélyt kell kérnie. (Szlgsz. 7/45.)

Részvétel képviselő-testületekben. A csendőrök a

képviselő-testületekben való esetleges választási jogukat, a mennyiben ez az országos törvények szerint egyáltalában megengedhető, csak meghatalmazott útján gyakorolhatják. Csendőrök azonban egyáltalában nem választhatók, hasonlóképen nem működhetnek mint a községek és törvényhatóságok tagjai, még akkor sem, ha a tagság őket választás nélkül is megilletné. (Szlgsz. 7/47.)

Részvétel nyilvános gyülekezetekben és tüntetéseken. A katonai fegyelem fogalmával össze nem egyeztethető, hogy a csendőr politikai színezetű nyilvános gyülekezetekben vagy tüntetéseken részt vegyen. Ily részvétel a csendőrnek különösen tilos. (Szlgsz. 7/46.)

Részvétel politikai egyletekben. Ilyenekben, legyenek azok hatóságilag engedélyezettek vagy sem, a csendőrnek semmiképen és semmiféle minőségben részt venni nem szabad. (Szlgsz. 7/43.)

Részvétel titkos társulatokban. Ha a csendőr ilyen társulatokban részt vesz, ez bünyfenyítő eljárást von maga után.

Rizs beszerzése. L. Élelmi cikkek nagybani beszerzése.

Robbanó anyagok vagy könnyen meggyulladó anyagok készítésére, tartására, őrzésére, elárusítására, elszállítására vagy alkalmazására vonatkozó szabályok megszegése: testi épség elleni kihágás. (Kbt. 109. §.) *Közigazg. hatóság.*

Robbanó töltények durrantása. L. Lövési tilalom.

Román határon való átlépés. A román határvonalon az ország területére való lépés vagy az abból való kilépés csak arra jogosító uti igazolvánnyal van megengedve. Ezen rendelkezés megszegése kihágást képez. (93291 96. bm. r.) *Közigazg. hatóság.*

Romániából behozott állatok hajtására kijelölt utak. L. Állatbehozatalra kijelölt utak.

Rongyos ágynemű nem türendő a laktanyában. L. Ágynemű gondozása.

Rosz bánásmód lovakkal. L. Lóval való rosz bánás.

Rosz hirben álló csárdák megfigyelése. L. Portyázó szolgálat mikénti teljesítése.

Rosz hirben álló nőszemélyekkel való barátkozás. Feslett életü, roszhirü nőszemélyekkel való barátkozás vagy szerelmi viszony folytatása, avagy ágyas tartása, esetleg vadházasság folytatása, a csendőrnek szigoruan tilos és ha ilyenekkel megintés vagy fenytés daczára sem hagy fel, a testületből eltávolittatik. (Á. sz. h. X/9.)

Rosz hirben álló személyek a laktanyában látogatást nem tehetnek. L. Dőzsölés a laktanyában.

Rosz hirben álló személyekkel való érintkezés. L. Csendőr érintkezése rosz hirben álló személyekkel.

Rosszullét esetében követendő eljárás. Rosszullét esetében kevés étel fogyasztandó, szeszes italtól óvakodni, melegen öltözködni és az ugynevezett házi szerektől tartózkodni kell. Kellemetlen érzések, gyakran, szabad levegőben való mozgás következtében megszünnek, mig a szobában való benmaradás és félénk töprenkedés által a rosszullét súlyosbodik. Súlyosabb rosszullétnél orvosi segély veendő azonnal igénybe. (Eá.)

Rothadó anyagok városban vagy községben, hatósági tilalom ellenére, házban, udvarban vagy annak közelében, nagyobb mennyiségben való összegyűjtése: közegészség elleni kihágás. (Kbt. 125. §.) *Közigazg. hatóság.*

Rovarok kiirtása. Bolhák ellen legjobb óvszer az ágynemü és ruházat kiporolása, rovarpor felhintése és fehérnemü-váltás. Poloskák ellen a szoba falai és a butorzat de különösen az ágyak, gyakran, behatóan megvizsgálandók és ez alkalommal nemcsak az élő állatok, hanem tojásaik is kipusztítandók, mi forró vízzel való leforrázás által érhető el. A fejtetü a hajzatnak lenyirása és gyakori fésülése, valamint a fejnek alapos mosása által távolittatik el. A lapostetü miatt orvosi segélyhez kell

folyamodni. Ruhatetü miatt a ruházat és fehérnemü fertőtlenítés alá bocsájtandó. (Eá.)

Rövidre kötése a lovaknak. L. Lovak rövidre kötése.

Ruha-átvételi könyvecske lezárása. L. Ruházati cikkek elkönyvelése.

Ruhadarabok készítése finomabb anyagból. A csendőr-legénységnek nincsen joga a rendszeresítettnél finomabb anyagból bármely öltözeti cikket csináltatni és viselni. (Á. sz. h. III/9.) Csupán magán (extra) sapka, fehérnemü, celluloid-csillag, nyakszegély és magán-csizma vagy czipő viselése van megengedve, de csizma és czipő csakis magas sarok és hegyes orr nélkül. (Á. sz. h. III/10.)

Ruhadarabok mennyisége. Minden két éven felül szolgáló csendőrnek el kell látva lennie egy nyári és egy téli köpeny, egy dolmány, 2 kalap, 3 zubbony, 3 pantalló, e között egy nyári és egy használt pantallóból készült csizma-nadrág, illetve lovascsendőrnek 2 pantalló és 2 bőrös-nadrág, 6 ing, 6 gatyá, 6 zsebkendő, 6 pár nyári és 4 pár téli kapcza, valamint 2 pár téli és 2 pár nyári csizmával vagy czipővel. (Á. sz. h. III/8.)

Ruhadarabok névvel való ellátása. A csendőr minden egyes ruhadarabján a tulajdonos nevének, lehetőleg a szárny bélyege alatt fel kell írva lennie. A fehérnemü megfelelő jegyzéssel látandó el. A zubbonyban a név a 3. és 4. gomb közötti távolság hosszának megfelelő 2 centiméter szélességű fehér vászondarabra irandó vagy nyomandó és az említett gombok között a bélés-vászonra varrandó. (Á. sz. h. VI/4.)

Ruha- és fegyverzeti könyvecskék elhelyezése. Az őrsparancsnok íróasztalán, a felső jobboldali doboz alatt őrzendők meg. (Gku. 39,3.)

Ruha- és lőszerelvény becslése. L. Becslése a beszolgáltatott ruházatnak.

Ruha- és lőszerelvény előirányzása. Altisztek és csendőrök, továbbá első elméleti kiképzésben már

részesült ujonczok és próba-csendőrök, ruházatot és lőszerelvényt az előirányzási időszak végével fennálló tömegkövetelés erejéig kérhetnek. A ruházat és lőszerelvény fentartására és utánpótlására előre láthatólag szükségrendő cikkek az örsparancsnok által félévenként és pedig június és deczember 10-éig előirányzattal közvetlenül a szárnyparancsnokságtól kérelmezendők. (Gku. 42/1.)

Ruha- és lőszerelvényi cikkek kiselejtítése. Ha valamely ruházati vagy lőszerelvényi cikk oly állapotba jutott, hogy még javítás folytán sem helyezhető használható állapotba, akkor az a tulajdonos nevével ellátva, a laktanya-kamrában elkülönítve helyezendő el és az örsparancsnok által a legközelebbi szárny- vagy szakasz-parancsnoki szemle alkalmával kiselejtítés végett előmutatandó. A kiselejtített ruhadarabokból a foltnak használható posztó-részek az örsparancsnok által megőrzendők. A honvéd-kerületi fogdába átadandók részére, a fehérmű és tisztítószerek elhelyezése céljából, minden egyes örsön lehetőleg egy darab kiselejtített járőrtáska készletben tartandó. A vezeték lovak részére minden lovas- vagy vegyes örsön a kiselejtített cikkekből két kötőfék, két kantár csikófékkel, két lópokróc, két heveder, két lókefe és két lóvakaró meghagyandó és az örsön állandóan készletben tartandó. (Gku. 46. §.)

Ruha- és lőszerelvényi előirányzat fogalmazványa, iktató-számmal ellátva, az örsön megőrzendő. (Gku. 42/3.)

Ruha- és lőszerelvényi előirányzat kivonata. Minden egyes, az előirányzatnak reá vonatkozó kivonatával látandó el, mit az illető áthelyezésnél új örsparancsnokának bemutatni tartozik. Ezen kivonat az illető egyén ruha- és fegyverzeti könyvecskéjében tartandó. (Gku. 42/3.)

Ruha- és lőszerelvény utólagos előirányzása. Ez eszközrendő: 1. ha előre nem látott okoknál fogva egyes cikkekből nagyobb szükséglet állana be;

2. ellenszegülések alkalmával vagy elemi csapások következtében beállott károsodásnál; 3. ujonczok és próba-csendőrök véglegesítése alkalmával — Ha nagyobb mennyiség előirányzásáról van szó, akkor arról pótelőirányzat szerkesztendő, ha azonban csak egyes czikkek szükségeltetnek, a pótlás jelentéssel kérendő. (Gku. 43. §.)

Ruhafogas használata. A ruhafogasra akasztandó, illetőleg rakandó: *A) A gyalog-csendőrnél:* 1. a tárkarabély; 2. a hüvelybe rejtett szurony akként fektetendő a fogasra, hogy a hüvely sarvasa a fogasnak a tárkarabély felőli lábát érintse és a nyakkal lefelé fordított szurony tülke a lőfegyvertől számított 3. és 4. fog közé jusson; 3. a hüvelybe rejtett kard ugy függesztendő fel, hogy az a fogas-lábak keresztkötése és a fal között szabadon függjön; 4. a töltény-táska egy vastagabb fajtájú sodronyból készített horognál fogva ugy függesztendő a lőfegyver melletti 1-ső fogra, hogy a táskafedele kifelé legyen; 5. a köpeny lehajtott gallérral és befelé fordított béléssel, a köpenyszíjjal közepén összezsákolva, a tárkarabélytól számított 5. fogra ugy akasztandó, hogy a fogasláb keresztkötése és a fal között szabadon függjön; 6. a tábori kulacs a középső fogra, a hátbőrönd mögé függesztendő; 7. a jelsip a jelsipzsinórra erősítve, ugy akasztandó a fegyvertől számított 2. és 4. fogra, hogy a zsinór bojtos vége a második fogra függesztetvén, a másik vége egy körültekeréssel ugy erősítettik a 4. fogra, hogy a jelsip az alsó bojtlabdákkal egyenlő magasságban lógjon, a zsinór összefont része pedig a 2. és 4. fog között, a hátbőrönd fedelén félkörívet képezzen; 8. a járortáska, melyben a guzs- és összekötő-láncz a lakattal és a csavarhuzó vannak; 10. a kalap, melynek tokja vékonyabb minőségű kemény papirból készítve és kék boríték-papirral van bevonva; 11. a tábori sapka; 12. a kenyér; 13. a hátbőrönd, mely a középső fogra, az akasztónál fogva a födelével kifelé akasz-

tandó fel. — *B) A lovas-csendőrnél*: 1. a tárkarabély a gyalog-csendőréhez hasonlóan; 2. a hüvelybe rejtett szurony a felhuzott hüvely-táskánál fogva akként függesztendő a sodrony-horog segélyével a tárkarabélytól számított 2. fogra, hogy a szurony tülke kifelé legyen és a szurony a fogas kereszt-kötése és a fal között szabadon függjön; 3. a hüvelybe rejtett kard a kardkötő hordkarikájánál fogva akként függesztendő a tárkarabély melletti első fogra, hogy a kardbojt kifelé jusson és a kard a fogas kereszt-kötése és a fal között lógjon; 4. a töltény-táska az összezsúrt derék-szijra felhuzva és ennél fogva úgy akasztandó a 2. és 4. fogra, hogy a közepén függő töltény-táska födélteste kifelé legyen fordítva és a derékszij nagy csatja épen a második fogra jusson; 5. a köpeny mint a gyalogosnál; 6. a tábori kulacs mint a gyalogosnál a középső fogra akasztva; 7. a jelsip a zsinórral, mint a gyalogosnál, a derék-szijon kívül akasztva; 8. a járőrtáska, kalap, tábori sapka és kenyér elhelyezése mint a gyalogosnál; 9. a tárkarabély zárduggatyu-takaró végig begombolva, laposan úgy fektetendő a középső fog felé a derékszijra, hogy a takaró beszegett széle kifelé, a foggantyú hüvelybe pedig belől legyen; 10. a forgópisztoly a tokba rejtve, a forgópisztoly-tok két hordszijánál fogva akként függesztendő a járőrtáska fölé, hogy a tok előrésze kifelé legyen fordítva. Nyolcz foggal bíró fogasokra vonatkozólag lásd Laktanya-szabályok 18. oldal és az ahhoz csatolt ábrákat. (Lsz. 2/32).

Ruhakoptatási átalány. Kolera, árvíz, esetleg más hasonló természetű, huzamosabb ideig tartó kirendeltetések alkalmával, a legénység ruhakoptatási átalányban részesíthető. (Illsz. 31/9.)

Ruhaláda használata. L. Diszöltözet

Ruhaláda kulcsának elhelyezése. L. Diszöltözet.

Ruhamérték megváltoztatása. Azon esetben, ha elhízás vagy lesoványodás következtében a ruha-

méreteknél megváltoztatása válik szükségessé, azt az őrsparancsnok a ruhaszükségleti beadványon a szárnyparancsnokságnak bejelenti. (Gku. 38, 4.)

Ruha szárítása más földjén : mezőrendőri kihágás. (Mgt. 95. §.) *Közigazg hatóság.*

Ruhafelü elleni óvszer. L. Rovarok kiirtása.

Ruhatisztító szerek beszerzése. L. Ruházat tisztántartása.

Ruhavizsga minden szombaton tartandó az őrsparancsnok által. (Á. sz. h. IV/10.)

Ruhazsákok visszaküldése. L. Tömegbeli cikkeknek az őrsön való átvétele.

Ruházata az elhalt legénységnek. L. Elhalt legénység ruházata és szerelvényével való eljárás.

Ruházat átvétele. L. Tömegbeli cikkeknek az őrsön való átvétele.

Ruházat elhelyezése. L. Kincstári ruházat és felszerelés elhelyezése.

Ruházati cikkek elkönyvelése. Az átvett ruházati cikkek, az átvétel után azonnal, a ruhaátvételi könyvecskében eszközölt mód szerint, a tömegkönyvbe, azután pedig a ruha- és fegyverzeti könyvecskébe, az őrsparancsnok által bevezetendő és a ruhaátvételi könyvecske tulajdonosa által aláírandó. (Gku. 39/2.) A szárnyparancsnokság által félévenként lezárt és az őrsparancsnokságnak kiadott ruhaátvételi könyvecskében levő lezárás szóról-szóra a tömegkönyvecskébe bevezetendő, a lezárás, ha az az illető tömegtulajdonos által is helyesnek találtatott, általa és két tanu által aláírandó, azután pedig a ruhaátvételi könyvecske és a tömegkönyv haladéktalanul a szárnyparancsnoksághoz beterjesztendő. Ha a tömegtulajdonos a lezárás ellen kifogást emelne, köteles az őrsparancsnok, a kelőleg indokolt észrevételt a szárnyparancsnokságnak bejelenteni. (Gku. 39/5.)

Ruházati cikkek — különlegesek. L. Különleges ruházati cikkek,

Ruházat igazítása tanosztályokban. Sem a próbacsendőröknek, sem pedig az altiszti tanonczoknak ruháját a tanosztályban testhez igazítani vagy azon bárminemű változtatásokat vagy átalakításokat eszközölni nem szabad. Ezek ruházatán csak a feltétlenül szükséges javításokat szabad eszközölni. (A. sz. h. III/12.)

Ruházat jó karban tartása. A csendőr ruházatán észlelt minden legkisebb feshés vagy szakadás azonnal kijavítandó. Ruhát nem teljes jó állapotban viselni, szekrényben vagy bárhol elhelyezni tilos. (Á. sz. h. III/5.)

Ruházattal való ellátása a betegnek. L. Beteg csendőr felruházása.

Ruházattal való ellátása a fürdőbe menő legénységnek. L. Fürdőbe menő legénység ruházattal való ellátása.

Ruházattal való ellátása a kerületi fogházba átadott legénységnek. L. Fogházba átadott legénység felruházása.

Ruházattal való ellátása a szabadságra menő legénységnek. L. Szabadságra menő legénység ruházattal való ellátása.

Ruházat tartása az álló ruha-fogason. L. Álló ruha-fogason tartása a ruházatnak.

Ruházat testmérték szerinti készítése. A csendőr ruházajának testéhez illőnek, a dolmány és zubbony ujjainak és aljrészeinek megfelelő hosszúknak, a köpeny hosszának pedig olyannak kell lenni, hogy az a derékszij felvétele után is a gyalog-csendőrnél legalább tíz centiméterre, a lovas-csendőrnél pedig 25 centiméterre a térden alul érjen. Ha a csendőrnek kiszolgáltatott ruha testhez nem találna, az, a hiány bejelentése mellett, a szárnyparancsnoksághoz viszaküldendő. (Á. sz. h. III/11.)

Ruházat tisztántartása. A csendőrnek ruházatát tisztán, jó karban és rendben kell tartania és ha abban pecsét, zsírfolt vagy szenny találtatik, a

csendőr felelősségre vonandó. (Á. sz. h. III/1.) A csendőr ruházatának mindenkor, szolgálatban, otthon, szabadságon stb. kifogástalan tiszta és jó állapotban kell lennie. (Á. sz. h. III/3.) A ruházaton előforduló pecsét és zsirfoltok tisztításához minden örsön közös használatra, jó házi szappan és tiszta szesz tartandó készletben és pedig oly helyen, hogy mindenki könnyen hozzáférhessen. A tisztító szerek a közzgazdálkodás terhére szerzendők be. (Á. sz. h. III/13.)

Ruházat tisztítása. L. Ruházat tisztántartása.

Ruházat visszaküldése. L. Ruházat testmérték szerinti készítése.

Rüh és kosz. Tünetei: A ló egyik vagy másik testrészén vakarószik, kemény tárgyakhoz dörzsölődik, szőre némely helyen kihull, bőréből vér szivárog, megvarasodik. Az ily lovak elkülönítendőek és állatorvosi kezelés alá veendőek. (Lóüvvsz, 68. §.)

S

Sajtkészítési iparnál vasárnap is végezhető: a félbeszakítást nem tűrő munka egész nap. (14837/92 km. r.)

Sajtóban való közreműködés. A sajtót illetőleg a csendőrök számára a következő határozványok érvényesek: *a)* időszakos folyóiratokban, melyek kizárólagosan vagy csak részben politikai vagy társadalmi kérdéseket tárgyalnak, akár kiadó, akár szerkesztő vagy munkatárs minőségében résztvenni, tilos; *b)* tilos katonai ügyeket a sajtó útján oly módon megbeszélni, mely a katonai fegyelem, a katonai szellem, vagy a katonai álláskötelmekbe ütközik; *c)* oly időszakos folyóirat kiadására vagy szerkesztésére, mely minden politikai irányzatot kizár és óvadék letételére nem köteleles, a sajtó-

törvény által előirt mellékletek és kimutatások csatolása mellett, szolgálati úton a honvédelmi miniszter engedélyét kell kikérni és csak ennek elnyerése után szabad a szándékolt kiadást az említett törvényben megjelölt hatóságoknál bejelenteni; *d*) tényálladékokra vonatkozó helyreigazításoknak a sajtó útján való közzétételére a csendőrnek az előleges jóváhagyást az előjáró kerületi parancsnokságtól kell kikérni. A kérvényhez a helyreigazítandó cikk, valamint a helyreigazítás szószerinti szövege csatolandó. Sürgős esetekben az engedély közvetlenül is kikérhető. (Szlgysz. 7/48.)

Sajtótermékek — izgatók — megszerzése. L. Izgató sajtótermékek megszerzése.

Sapka elhelyezése. A sapkák a ruhafogas polczán tartandók. (Á. sz. h III/18.)

Sebes hajtás által másnak személye vagy vagyonának veszélyeztetése: testi épség elleni kihágás. (Klt. 120. §.) *Közigazg. hatóság.* Ha a sebes hajtás által testi sértés okoztatott, az ügy elbírálása a kir. bíróság hatáskörébe tartozik. (Mt. 1899. IV/4.)

Sebész által elkövetett közegészség elleni kihágások. L. Orvos.

Sebkötelékek beszerzése. L. Sérvekötők beszerzése.

Sebzett vad idegen területen való üzése tilos. (Vsz. 17. §.)

Segély fogoly éjjeli őrzésénél. L. Fogoly éjjeli őrizete.

Segély igénybevétele egyes csendőr által. L. Csendőr egyedül szolgálatba vezénylése.

Segélylyel való elbánás őrizet alatt álló foglyok megszabadítási kísérleténél. L. Fegyverhasználat őrizet alatt álló foglyok megszabadítási kísérleténél.

Segély megtagadása a csendőrnek. A ki a csendőrnek segélyét megtagadja, fenytés végett a hatóságnak bejelentendő. (Vekm. 2. §.)

Segélynyújtás balesetek alkalmával. Mindazok,

kik foglalkozásuknál fogva gyakrabban jönnek abba a helyzetbe, hogy baleseteknél segédkezet nyújthatnak, mint pl. rendőrök (csendőrök) stb. a tetszhalálból való fölébresztésnek s a segélynyújtásnak lényegesebb eszközlésében oktatók. (1871. XIV. t.-cz. 40. §.)

Segélynyújtási kötelessége a községi előjáróságnak. A csendőrségnek szolgálati teljesítésében való segélynyújtásra mindenekelőtt a községi előjárók hivatvák, letartóztatási esetekben tehát a csendőrnek ezen segélyt igénybe is kell venni. (Vekm. 3. §.)

Segélyszolgálat adóvégrehajtásnál. L. Adóvégrehajtásnál való segédkezés.

Segélyszolgálat alkalmával helyi rendészeti teendők. Ha egy felszólított vagy segélyszolgálatban álló járőr csak 24 órát tartózkodik is valamely községben, a járőrvezetőt a községre nézve mindazon felelősség terheli, mely az őrs állomáshelyére nézve az őrsparancsnokot illeti; azért köteles a járőrvezető, a községben, tartózkodási idejére a szükséges intézkedéseket akként megtenni, hogy ottléte alatt a közbiztonság, csend és rend megzavarása elő ne fordulhasson. Ezen célból a járőrvezető kötelessége éjjelre egy vagy mindkét csendőr által teljesítendő rövid járőrködést elrendelni. Minden, a járőrvezető által ekként elrendelt szolgálat, általa a szolgálati könyvecskébe előirandó. (Á. sz. h. VII/41.)

Segélyszolgálatba kivezényelt járőrök fel nem válthatásáról jelentés. L. Segélyszolgálatba kivezényelt járőrök felváltása.

Segélyszolgálatba kivezényelt járőrök felváltása. Segély vagy felszólított szolgálatba huzamosabb időre vezényelt járőrök, rendes viszonyok között, minden 3, de legfeljebb 4 nap alatt felváltandók s ha ezen rendelkezéstől bármi okból el kellene térni, a szakaszparancsnokságnak jelentés teendő. (Á. sz. h. VII/41.)

Segélyszolgálati járőrök feladata. Segélyszolgálat

alkalmával a kirendelt csendőrök kizárólag az eljáró hatósági személy biztonságának megóvására szoritkozzanak, az ügyvitelbe vagy bárminemű hivatalos teendőkbe beleszólási joguk nincsen; mert minden ily beavatkozás, mint szabályellenes, szigoruan tilos. (Á. sz. h. VII/41.)

Segélyszolgálat jövedéki törvények végrehajtásánál. L. Jövedéki törvények végrehajtásánál való segédkezés.

Segélyszolgálat közvetlenül a csendőrhöz intézett felhívásra. Ha valamely felmerült ügy halasztást nem tűrs az örsparancsnoknak vagy helyettesének felhívás nem adható, ezen kivételes esetben a közigazgatási hatóság bármelyik csendőrt szolgálatra, közvetlenül is, felhívhat és utóbbi annak szabályszerűen megfelelni köteles. (Szlgu. 25. §.)

Segélyszolgálatnál az eljárásba való beavatkozás. L. Segélyszolgálati járőrök feladata.

Selyem-csillagok viselése tilos. (Á. sz. h. III/10.)

Selyem-iparnál vasárnap is végezhető még pedig egész nap: 1. a selyemgubók beváltásának ideje alatt, azok átvétele és továbbítása, fojtása és gondozása körüli munkák; 2. a selyem-petekészítés által igényelt munka. (14837/92. km. r.)

Selyemtenyésztésre szolgáló szederfa lombja szedésének megakadályozása L. Szederfa-lomb.

Serföző-iparnál vasárnap is végezhető: az összes munkálatok egész nap. (14837/92. km. r.)

Sertések becsértéke. A gazdálkodási vagyon felbecslésénél, a vett sertéseknél a vételár és a sertések által elfogyasztott élelmi czikkek ára számítandó fel; míg az örs által tenyésztett és felnevelt sertéseknél, valamint a készletben levő sertéshus, sonka, kolbász és zsirnál, a mindenkori piaczi árak tekintendők becsértéknek. (Á. sz. h. XVI/4.)

Sertések leszurásánál az egészségi állapot vizsgálata. L. Szarvasmarhák vágásánál.

Sertések tápláléka. L. Sertéstartás az örsökön.

Sertéshizlaló-telepeknél vasárnap is végezhető: a hizlaláshoz szükséges anyagok szállítása, továbbá sertéseknek a szállásokba vagy telepekbe behajtása. (14837/92. km. r.)

Sertéstartás az örsökön. Minden örs, kivéve a hol ez tiltva van, vagy lényeges nehézséggel járna, legalább annyi sertést köteles tartani, a mennyi az egész évi zsirszükséglettel az örsöt ellátja. Oly örsök, melyek sertést nem tarthatnak, hizott sertést vásároljanak és azokat az örsön ölessék le. — A mindennapi moslák és ételhulladék a sertéseknek adandó. A moslák korpával vagy főtt krumplival, esetleg kukoriczaliszttal felkavarva, kitűnő táplálékát képezi a sertéseknek. — A zsirnak az örsön sohasem szabad kifogyni; zsirt tehát vásárolni az örsöknek nem szabad. Ha nyáron a zsir esetleg elfogyna, fiatal sertések ölenődők. (Á. sz. h. XIV/4.)

Sertéstartás nős legénység által. L. Nős legénység gazdálkodása.

Sértett fél indítványára üldözendő bűncselekmények esetében követendő eljárás. Ilyen esetekben a csendőrségnek nincsen beavatkozási joga, azonban, ha a sértett fél a csendőrséget hivatalos eljárásra felkéri és az erre vonatkozó, tanuk előtt aláírt nyilatkozatot átadja, épen úgy járandó el, mintha a cselekmény hivatalból volna üldözendő. (Á. sz. h. VII/8.)

Sértő kifejezés használata a hivatalos eljárásban levő hatósági közeg ellen vagy a hatósághoz intézett beadványban: hatóság elleni kihágást képez. (Kbt. 46. §.) *Közigazg. hatóság.*

Sétálás alkalmával a szolgálati érdek szem előtt tartása. L. Szolgálati érdek szem előtt tartása.

Sétány — nyilvános — szándékos megrongálása vagy bemocskolása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.) *Közigazg. hatóság.*

Sérvkötők beszerzése. Oly esetekben, midőn a csendőrségi szolgálatra különben teljesen alkalmas

csendőrök sérvkötőt viselni kénytelenek, mihelyt ezen körülmény orvosilag megállapított, ily sérvkötők a kincstár terhére azonnal beszerzendők. — Az esetleg szükséges sebkötelékek, a fenti módozatok szerint, a kincstár terhére szintén beszerezhetők, még akkor is, ha az illető kórházban nem kezeltek. (Illsz. 46/11.)

Sikkasztás büntette. Elköveti: a ki a birtokában vagy birlalatában levő idegen ingó dolgot jogtalanul eltulajdonítja vagy elzálogosítja (Btk. 355. §.), ha a sikkasztott vagyon értéke nagyobb 200 koronánál (Btk. 356. §.) vagy tekintet nélkül az értékre, ha azt olyan egyén követi el, a ki rablás, zsarolás, lopás, sikkasztás vagy orgazdaság büntette vagy vétsége miatt már két ízben meg volt büntetve és az utolsó büntetés kiállása óta tiz év még nem telt el. (Btk. 357. §.) *Kir. törvényszék.*

Sikkasztás katonai személyek által. L. Hadiczik-kek XXXI. cikk.

Sikkasztás vétsége. Ha a sikkasztott vagyon értéke nem tesz többet kétszáz koronánál. (Btk. 356. §.) — Ha a bíróság vagy más hatóság által zár alá vett dolog tulajdonosa a nála hagyott vagy reá bizott ezen dolgokat eltulajdonítja vagy elzálogosítja. (Btk. 359. §.) *Kir. törvényszék.*

Sirkő szándékos bemocskolása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.) *Közigazg. hatóság.*

Sir szándékos bemocskolása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.) *Közigazg. hatóság.*

Sorompók jogosulatlan kinyitása, ha azok utak vagy földek elzárására szolgálnak: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 95. §.) *Közigazg. hatóság.*

Sorozás elől megszököttek elővezetése. A csendőr tartozik a sorozás elől megszökötteket a közigazgatási hatóság elé vezetni. A sorozás alól megszökötteknek a közigazgatási hatóság által ilyenekül megjelölteken vagy a községben olyanoknak kihirdeteken kívül, azok is tekintendők, a kik

községi közegek, vagy más hitelt érdemlő személyek feladása szerint olyanoknk bizonyulnak. Oly egyénekre, kik mindenkorra alkalmatlanokká nem nyilvánítottak és még sorozás alá tartozó korosztályba lévén, bel- vagy külföldön engedély nélkül utaznak, vagy engedély nyerése esetén, ennek érvénye lejártá után illetékességük vagy honosságuk helyére visszatérni elmulasztották — különösen fel kell ügyelni s ezek a közigazgatási hatósághoz elővezetendők. (Szlgu. 80. §.)

Sorozásra meg nem jelenés. Azon hadköteles, a ki sorozás vagy felülvizsgálatra a kitűzött időre meg nem jelenik és késedelmét nem igazolja: kihágást követ el. (Vót. 44. §.) *Közigazg. hatóság.*

Sójövedék körében vasárnap is végezhető: 1. a már megkezdett só-beraktározás befejezéséhez az államtulajdon biztosítása céljából szükséges ipari munka; 2. nagyobb mérvű sómegrendelés esetén a sótermelés és a sószállítás körül felmerülő ipari munka déli 12 óráig; 3. kizárólag sót elárusítók üzlete, az elárusítás délelőtt 10 óráig; 4. más cikkekkel együtt sót elárusítók üzlete az ezekkel a cikkekkel való kereskedésre nézve fennálló módon és korlátok között. (1740/91. pm. r.)

Sótalan zsirkészlet. A lovas-örsökön a sótalan zsirból egy havi szükséglet szerzendő be egyszerre és abból mindig megfelelő készlet tartandó. A zsir a közigazdálkodás terhére szerzendő be. (Kh. 85. p.)

Sörmérő-iparnál vasárnap is végezhető: az ezzel összefüggő minden munka egész nap, ideértve a házhoz szóló megrendeléseket és a szokásos bárminő étel és ital kiszolgáltatását. (14837/92. km. r.)

Sörszállítás vasárnap déli 12 óráig eszközölhető. (14837/92. km. r.)

Sulyos testi sértés büntette. Elköveti: a ki másnak testét szándékosan, de ölési szándék nélkül, bántalmazza vagy egészségét sérti, ha az ez-

által okozott sérülés, betegség vagy elmekór husz napnál tovább tartott (Btk. 301. §); a ki azon szándékkal, hogy másnak egészségét megrontsa, mérget vagy más ártalmas szert ad be, vagy bármi más módon alkalmaz (Btk. 309. §); azon párbajvivó, a ki a párviadalnak szokásos vagy kölcsönös egyetértéssel megállapított szabályait megszegte és ennek következtében ellenfelét megsebesítette és a gyógyulás husz napnál tovább tartott. (Btk. 299. §.) *Kir. törvényszék.*

Súlyos testi sértés katonai személyek által. L. Hadiczikkek XXVIII. cikk.

Súlyos testi sértés vétsége. Ha a súlyos testi sértés büntette alatt ismertetett cselekmények által okozott sérülés, betegség vagy elmekór husz napot túl nem haladott, de nyolcz napnál tovább tartott (Btk. 301. §.) Ha a súlyos testi sértés gondatlanságból okoztatott. (Btk. 31. §.) *Kir. törvényszék.*

Süppedékek átjárói az életbiztonságra veszélyes állapotban tartása vagy az erre nézve kiadott hatósági intézkedések nem teljesítése: testi épség elleni kihágás. (Kbt. 113. §.) *Közigazg. hatóság.*

Sürgős szolgálati utazásoknál vasut vagy gőzhajó igénybe vétele. L. Vasuthasználat törvénysértők üldözésekor

Sütőipar beszüntetése. Sütők (pékek), a kik elkezdett iparukat az iparhatóságnál történt bejelentés nélkül vagy az iparhatóság által kitűzött idő eltelte előtt megszüntetik, vagy az ebbeli kötelességük kijátszására szolgáló módon folytatják: tulajdon elleni kihágást követnek el. (Kbt. 140. §.) *Közigazg. hatóság.*

Sz

Szabadban követendő eljárás ellenszegülő néptömeg ellen. L. Ellenszegülő néptömeg ellen a szabadban követendő eljárás.

Szabad közlekedés akadályozása utczán vagy téren, áruk, hordók, ládák, tüzi- vagy épületfa, kévék vagy más nagyobb halmazt képező anyagok, a fennálló szabályokkal ellenkezően való lerakása, vagy a hatóság által meghatározott időn belül el nem szállítása által: testi épség elleni kihágás. (Kbt. 119.) *Közigazg. hatóság.*

Szabadon bocsátása a csendőrség által letartóztatott egyéneknek. L. Foglyok átadási ideje.

Szabadságolás próbaszolgálat céljából. L. Igényjogosult próbaszolgálat céljából való szabadságolása.

Szabadságoltak által a közigazgatásnak megterítendő illeték. L. Szabadságoltak közigazgatási osztaléka.

Szabadságoltak illetékei: *Magán- vagy családi ügyekben való szabadságolásoknál:* Nyolcz hét tartamáig engedélyezett szabadság idejére a csendőrség legénység minden illetékeinek élvezetében marad. Az illetékek felerésze a szabadság megkezdésekor, másik fele pedig a bevonuláskor fizetendő ki. Azonban a szabadságidőnek önkényü túllépése esetén az illetékek második felére való igény elenyészik. Két egymásután következő évben ilyen szabadság csak illetményélvezet nélkül engedélyezhető. 2. *Betegség folytán való szabadságolásnál:* az illető illetékeinek teljes élvezetében marad s az neki félhavasokint előre fizetendő ki. 3. *Próbaszolgálat vagy szolgálati gyakorlat teljesítése céljából való szabadságolásnál* igényjogosultsággal bírók vagy akik az igény-

jogosultság, a megkivántató 12 évi tényleges szolgálat utolsó évét töltik s valamely közszolgálatban való alkalmazás elnyerése céljából, díjtalan próbaszolgálatra bocsáttatnak, illetékeik élvezete mellett hat óra szabadsággalhatók s ilyenkor utieszközökre is a kincstár terhére van igényük. Ha az ilykép szabadságolt hivatalos ruházattal láttatik el, akkor részére a tömegátalány felerészben számítandó fel. Az illetékek havonkint előre fizetendőek. — Az illetékek megszűnnek, ha az illető a próbaszolgálat vagy gyakorlat végével vagy e közben ideiglenes vagy állandó alkalmazást nyer, még pedig azon nappal, melylyel új állása után az illeték folyosítva lett. — Az ilyen egyéneknek, ha szabadságolási helyükön kincstári vagy a kincstár által bérelt épületekben el nem helyezhetők, a nős altisztek részére illetékes átvonulási szálláspénzre van igényük. — Ilyen szabadság az illetékek élvezete mellett csak egyszer engedélyezhető és a szabadságról történt bevonulás napjától számított egy év tartama alatt rövid szabadságolásuk esetén nincsen igényük illetékek élvezetére. Azok pedig, akik illetékek élvezete mellett már szabadságolva voltak, a szabadság megkezdésének napjától számított egy év tartama alatt próbaszolgálatvétel végett, az illetékek élvezete mellett, csak oly időtartamra szabadsággalhatók, hogy mindkét szabadság együttvéve hat hónapot meg ne haladjon. (llsz 45. §.)

Szabadságoltak közzgazdálkodási osztaléka. A közzgazdálkodás minden tagja, a ki teljes illetékeinek élvezete mellett szabadságot kap, ennek tartama alatt naponta 20 fillért tartozik a közzgazdálkodásba befizetni. Tizennégy napig tartó szabadságnál a közzvagyon nem becsülendő meg, azontul úgy a szabadság megkezdése, mint a bevonuláskor a becslés fogyanatosítandó. A követelés az örson marad és a gazdálkodási könyvből nem irandó ki. A bevonuláskor netán mutatkozó különbözet a

csendőrnek kifizetendő, illetve ez által befizetendő. (Á. sz. h. XVI/23.)

Szabadságolt katonai személyek ellenőrzése. Rövid időre vagy tartósan szabadságolt katonai személyek vagy nem tetteleges állománybeli tartalékosok és szabadságolt állományu honvédek, ha erre ok forog fenn, a csendőr azoknak katonai igazolványaikban foglalt személyleirást az igazolvány előmutatójával összehasonlítani és meggyőződni tartozik, vajon azok tartózkodási helyükön szabályszerűen jelentkeztek-e. (Szlgysz. 78. §.)

Szabadságon levő csendőrök felügyelése. Az őrsparancsnok köteles az őrs körletében szabadságon levő csendőrlegénységet, magatartás és viselkedés tekintetében, felügyelni és az egyesek által netalán elkövetett hátrányos cselekményeket, előzetes kivizsgálás után, a csendőrkerületi parancsnokságnak azonnal bejelenteni. (30888/93. k. m. r.)

Szabadságon levő csendőrök illetékeinek kifizetése. Az őrsről szabadságon levő csendőrök pénzübeli járandósága az őrs hivatalos pecsétjével és „Hivatalos fizetések portomentes“ záradékkal megjelölt postautalvánnyal küldendő meg az illető címére és a feladó-vevény a vonatkozó ügydarábra ragasztandó. (Gku. 21. §.)

Szabadságon megbetegedett legénység gyógykezelése. A megbetegedett vagy a legközelebbi őrsparancsnokhoz fordul, ki őt kórházba adja és erről az őrsöt értesíti, vagy pedig egyenesen kórházba véteti fel magát és ezt őrsparancsnokának bejelenti. Ha a beteg tartózkodási helyén óhajtja magát gyógykezeltetni — minek azonban nőtleneknél csak azon esetben van helye, midőn a laktanyában való ápolás is meg van engedve, — erről őrsparancsnokának, orvosi bizonyítvány beküldése mellett, szintén jelentést tenni tartozik; az őrsparancsnok pedig az orvosi bizonyítványt a szárnyparancsnoksághoz terjeszti fel. Ha a beteg tartózkodási helyén ápoltatik, az orvos rendeletére és a

hány napra az orvos szükségesnek tartja, a beteg mellé ápoló fogadható. A beteg illetékei élvezetében marad, de tartozik naponta egy korona 16 fillér ápolási díjat megtéríteni. A gyógykezelési költségek elszámolására nézve a „Betegápolási költségekről szóló kimutatás“ alattiak mérvadók. (Gku. 19. §.)

Szabadságra menő legénység ruházattal való ellátása. Egy rendbeli teljesen használható ruhával látandók el. A többi czikkek, úgy mint vezénylések alkalmával, jegyzék mellett az örsparancsnoknak átadandók, a ki azokat a szabadságra menő költségére gondoztatja. (Gku. 51 4.) A szerelvény és fegyverzet szintén az örsön marad és csupán kardot visz magával, (Gku. 66/6.)

Szabatos testtartás a töltés és tüzelésnél. L. Töltés és tüzelés gyakorlása.

Szabályrendeletek ismerete. L. Törvények ismerete.

Szalámi-gyártásnál vasárnap is végezhető: a félbeszakítást nem tűrő munka, egész nap. (14857/92. kmr.)

Szalma kiürítése. L. Laktanya tisztántartása.

Szalmazsák nagysága: 195 cm. hosszú és 86 cm. széles. (Illsz. 32 3.)

Szalmazsákok mosatása évenként egyszer eszközöndő. (Illsz. 32 3.)

Szalmazsákok töltése. A szalmazsákokat évenként egyszer kell újból megtölteni és minden három hónapban utántölteni. Egy szalmazsák megtöméséhez 23, utántöltéséhez mindenkor 12 kgr. tiszta, friss szalma szükséges. (Illsz. 32/3.)

Szalmazsák-töltési átalány. Ez a minden év szeptember hó elsején eszközöndő teljesen új töltésre és minden év márczius, junius és deczember 1-én való utántöltésre jár. Az e célra szolgáló évi átalány a teljesen új töltésre 60 és minden utántöltésre 30 fillér, mely az örsöknek, a rendszeresített létszám után, havi részletekben fizettetik.

A lovas örsöknek a lóápolók után ugyanezen átalány jár. (Illsz. 65. §.)

Szalmazsák tömése. L. Ágynemű gondozása.

Szarvasmarha elkülönítése a vásártéren. Állatvásárokon felhajtott vidéki szarvasmarha a helybelitől elkülönítve állítandó fel. (Árt. 11. §.)

Szarvasmarhák — kereskedésre szántak — hajtása. L. Marhák hajtása.

Szarvasmarhák vágásánál az egészségi állapot vizsgálata. Szarvasmarhák vágásánál, továbbá juhok, kecskék és sertések leszurásánál, a mennyiben ez mint ipar üzetik, az állat egészségi állapota a leölés előtt és utána, a hatósági állatorvos, ennek nem létében a vágatási biztos által megállapítandó. (Árt. 14. §.) Ezen rendelkezés a korcsmárosok és vendéglősök által üzletük céljára leölt állatokra is vonatkozik. (7733/89. fm. r.)

Szállítása lovaknak vasuton. L. lovak szállítása vasuton.

Szállítása tömegbeli cikkeknek áthelyezés alkalmával. L. Tömegbeli cikkekkel való eljárás áthelyezések alkalmával.

Szállító eszközökre való igény. A csendőrlegénységnek igénye van szállító eszközökre a szolgálat érdekében történő áthelyezések vagy más örsökre való beosztásuk, fel- és leszerelés végett a szárny székhelyére történő bevonulásuk alkalmával és céllovészetre való behíváskor, a mennyiben a távolság az esetleg vasuton vagy gőzhajón megtehető uton kívül is, a 15 kilométert meghaladja. — Vasuti vagy gőzhajózási közlekedés hiánya esetében az előfogat igénybe vehető: 1. Összpontosítások és egyéb vezényeltetések esetén, a mikor sürgősség esete nem forog fenn ugyan, de a távolság 15 kilométert meghalad; 2. betegeknek valamely gyógyintézetbe való szállítása céljából; 3. ha a csendőrnek valamely távolabb eső helyen való fellépése, vagy valamely örsnek gyors megerősítése elodázhatlanul szükséges, vagy ha a körülmények egy

törvénysértő gyors üldözését teszik szükségessé, az utóbbi esetben még akkor is, ha vasuti vagy gőzhajó-közlekedés létezik, de előfogattal a cél gyorsabban elérhető; 4. a letartóztatott és a legközelebbi illetékes hatóságnak átadandó törvényt áthágó igazolt menetképtelensége esetében; 5. ha őrmesterek, mint ideiglenes szakaszparancsnokok, örsszemlére utaznak, vagy ha vizsgálatok céljából a szakasz állomásról vagy szemle alkalomával valamely örsről e célra kiküldetnek s végre, ha a vizsgálatok oly helyeken eszközölködnek, melyek a megszemlélendő örs körletében fekszenek és a visszautazás ezen örsre történik, mind ezen esetekben azonban csak akkor, ha a távolság 7·5 kilométert meghalad; 6. polgári bíróságokhoz tanuképpen megidézettek által, ha a bíróság székhelye a megidézettek állomáshelyétől 7·5 kilométernél távolabbra van; 7. leszerelés végett a szárny székhelyére való utazáskor. Az előfogat két lovas fogatból áll. Ha több csendőrnek kell ugyanegy helyre az előfogatot igénybe venni, akkor minden öt csendőr után egy kétlovas előfogat jár. (Illsz. 48/2–3).

Szállító eszközökre való igénye a nősöknek. L. Nős legénység igénye szállító eszközökre.

Szállító levél. L. Csomagok szállítólevéllel való ellátása.

Szállodai iparnál vasárnap is végezhető: minden munka egész nap, ideértve a házhoz szóló megrendeléseket és a szokásos bárminő étel és ital kiszolgálását. (14837/92 km. r.)

Szállodai személyzet mulasztása a vendégkönyv körül: közbiztonság ellen kihágás. (Kbt. 73. §.)
Közigazg. hatóság.

Szállodai vendégkönyvbe a történt felhívásra név, állás és lakhely be nem írása, vagy hamis adatok beírása: közbiztonság elleni kihágás. (Kbt. 72. §.)
Közigazg. hatóság Ezen kihágás csak akkor követhető el, ha a vendégek nyilvántartása törvényható-

sági szabályrendelettel lett elrendelve. (L. Kiss Emil: „A közigazgatási hatóságok elé utalt kihágások“ I. kötet 82. l.)

Szállodások mulasztása a vendég-könyvbe bevezetendő adatok kivezetésére való felhívás vagy a bejegyzés megtagadásának bejelentése tekintetében: közbiztonság elleni kihágás. (Kbt. 73. §.) *Közigazg. hatóság.*

Száma az írásbeli dolgozatoknak. L. Írásbeli dolgozatok száma.

Számoló könyvek gyanánt öt iv papirból álló negyediv alaku füzetek használandók. (L. sz. h. V/22.)

Számolókönyvek — beteltek — megőrzése. Ezek az őrsparancsok által megőrzendőek. (Á. sz. h. V/22).

Számtani feladatok. A számtani feladatok az őrsparancsnok által, az illető csendőr képességéhez mérten, adandók fel s fokozatosan könnyebbről nehezebbre emelkedjenek; a dolgozatok pedig az írásbeliekhez hasonlóan, lehetőleg még a kidolgozás napján átvizsgálandók és osztályozandók. Az altiszti iskolában alkalmas csendőrök közönséges és tizedes törtekkel is tanuljanak számolni, a többi csendőrnél elegendő a négy alapművelet ismerete. — A számolás tekintetében a csendőrök osztályokba nem sorolandók. (Á. sz. h. V/21)

Szándékos emberölés büntette. Elköveti: a ki embert szándékosan megöl, ha szándékát nem előre fontolta meg (Btk. 279. §); azon anya, aki a házasságon kívül született gyermekét a szülés alatt vagy közvetlenül a szülés után szándékosan megöli (Btk. 284. §); a teherben levő nő, a ki méhmagzatát szándékosan elhajtja, megöli vagy ezt más által eszközölteti, valamint az, a ki a büntettet a teherben levő nőn elköveti (Btk. 286. §); azon párbajvivó, a ki a párviadalnak szokásos vagy kölcsönös egyetértéssel megállapított szabályait megszegte és ennek következtében ellenfelét megölte. (Btk. 299. §.) *Kir. törvényszék.*

Szánkázásra vonatkozó szabályok megszegése : testi épség elleni kihágás. (Kbt. 120. §.) *Közigazg. hatóság.*

Szárnyterületén levő közártalomuak jegyzéke. L. Jegyzék a szárny területén levő közártalmuakról.

Szederfa-lomb szedésének megakadályozása. Szederfáról közutakon, köztereken vagy utczákon selyemtenyésztés céljaira a lombszedés jogtalan megakadályozása vagy a lombnak megfertőztetés által selyemtenyésztési célra használhatatlanná tétele : mezőrendőri kihágás. *Eljárás hivatalból.* (Mgt. 94. §.) *Közigazg. hatóság.*

Szekerezés másnak földjén jogosulatlanul : mezőrendőri kihágás. (Mgt. 94. §.)

Szekerbe fogott állatok a marhavásártérre nem hajthatók. (Art. Vr. 34. §.)

Szellemelek idézésével való üzletszerű foglalkozás : közrend elleni kihágás. (Kbt. 79. §.) *Kir. járásbiróság.*

Szellőztetése az istállónak. L. Istálló szellőztetése.

Szembaja a lovaknak. L. Lovak szembaja.

Szemfényvesztéssel való üzletszerű foglalkozás : közrend elleni kihágás. (Kbt. 79. §.) *Kir. járásbiróság.*

Személyes szabadság elleni büntetett. Elköveti : azon közhivatalnok, a ki hivatali hatalmával visszaélve törvényellenesen valakit elfogat, elfog vagy letartóztat, továbbá a kinek hivatali kötelességéhez tartozik a büntető ítéletek végrehajtása vagy a felügyelet a szabadságvesztés-büntetések foganatosítására avagy a vizsgálat alatti letartóztatásra szolgáló helyiség fölött és a ki abban valamely foglyot a jogerejű ítéletben, vagy az illetékes közhivatalnok rendeletében meghatározott időn túl, kötelességének megszegésével, fogva tart — ha a szabadságtól való jogtalan megfosztás tizenöt napnál tovább tartott. (Btk. 195. §.) *Kir. törvényszék.*

Személyes szabadság elleni vétség. Elköveti :

azon közhivatalnok, a ki hivatali hatalmával visszaélve, törvényellenesen valakit elfogat, elfog vagy letartóztat (Btk. 193. §); a kinek hivatali kötelességéhez tartozik a büntető ítéletek végrehajtása vagy a felügyelet a szabadságvesztés büntetések fogantatására avagy a vizsgálat alatti letartóztatásra szolgáló helyiség fölött és a ki ebben valamely foglyot, a jogerejű ítéletben vagy az illetékes közhivatalnok rendeletében meghatározott időn túl, kötelességének megszegésével, fogva tart (Btk. 194. §.); azon közhivatalnok, a ki valakinek törvényellenesen letartóztatásáról vagy fogvatartásáról hivatalos tudomással bírván, azt az illetékes felsőbbségnek azonnal fel nem jelenti és azon felsőbbség, mely a feljelentés által vagy más módon hivatalos tudomására jutott tény megvizsgálását és a kellő intézkedést negyvennyolcz óránál tovább halasztja. (Btk. 197. §.) *Kir. törvényszék.*

Személyes szabadság megsértéseért a bűnvádi eljárás a btk. 321. §-a esetében csak a sértett fél indítványára indítható meg. Kivéve, ha a tettes ellen más ezen cselekménnyel összefüggő és hivatalból üldözendő büntett is forog fenn; ha a büntett által súlyos testi sértés vagy halál okoztatott; ha a büntett fel- vagy lemenő ágbeli rokonon vagy testvéren, vagy a tettes gyámságára, gondnokságára, tanítására, nevelésére, felügyeletére, gyógykezelésére vagy gondviselésére bizott személyen követtetett el. (Btk. 322. §.)

Személyes szabadság megsértésének büntette. Elköveti: a ki a személyes szabadság megsértésének vétsége alatt ismertetett cselekményeket elköveti, ha a letartóztatás egy hónapnál hosszabb ideig tartott (Btk. 323. §); a ki fajtalanságra vagy házasságkötésre irányzott célból valamely nőszemélyt, ennek akarata ellenére, erőszakkal, fenyegetéssel vagy ravaszsággal hatalmába kerít, elvisz vagy letartóztat. (Btk. 321. §.) *Kir. törvényszék.*

Személyes szabadság megsértésének vétsége. Elköveti: a ki valakit törvényellenesen elfog, elfogat, letartóztat vagy személyes szabadságától bármi más módon megfoszt, ugyyszintén az, a ki valakit a törvény által megengedett esetekben tartóztatott le, azonban e cselekményét azonnal, mihelyt lehetséges volt, a hatóságnak nem jelenti be. (Btk. 323. §.) *Kir. törvényszék vagy járásbiróság.*

Személyi- és helyi ismeretei az örsparancsnoknak. L. Örsparancsnok helyi és személyi ismeretei.

Személyi ismeret. A csendőrnek örskerületében feltétlenül ismernie kell a jómódu, értelmes és jóindulatu egyéneket, továbbá a közbiztonságra káros befolyással levő egyéneket. A jómódu, értelmes és jóindulatuak osztályába soroltatnak az előkelőbb egyének, földbirtokosok, haszonbérlők, kereskedők, papok, tanítók, jobbmódu polgárok stb., kiknél a csendőr járőrködés alkalmával, megismerkedés céljából, magát tisztelettel bemutatni el ne mulasztja. (Á. sz. h. VII/23.)

Személyi ismeret oktatása. L. Oktatása a helyi- és személyi ismeretnek.

Személymotoszás. Oly egyének, kikre nézve a valószínűség, hogy gyanus tárgyak birtokában vannak, nagy mérvben léteznek, vagy a kik valamely bűntény vagy vétség elkövetésében gyanúsak, továbbá rossz hirben álló és rendőri felügyelet alá helyezett egyének személye és ruházata is megmotoszható. Nők megmotoszása nők közbejöttével eszközöltetik. (Szlgu. 43. §.)

Szemérem elleni büntett. Elköveti: a ki magát valamely nő férjének színleli és a nőnek tévedését felhasználja, hogy azzal nemileg közösüljön. (Btk. 245. §.) *Kir. törvényszék.*

Szemérem elleni erőszak büntette. Elköveti: a ki valamely nőszemélyen erőszakkal vagy fenyegetéssel, vagy a nőszemélynek öntudatlan, vagy akarata nyilvánítására vagy védelmére tehetetlen

állapotában, házasságon kívül, fajtalanságot követ el. (Btk. 233. §.)

Szemérem elleni erőszak büntetteért a bűnvádi eljárás csak akkor indítandó meg hivatalból: 1. ha a tettes ellen ezen büntettel az elkövetés idejére és helyére nézve összefüggő s hivatalból üldözendő más büntett is forog fenn; 2. ha a büntett a megsértettnek a halálát okozta; 3. ha a büntett fel- vagy lemenő ágbeli rokonon vagy testvéren, a tettes gyámságára, gondnokságára, tanítására, nevelésére, felügyeletére, gyógykezelésére bizott személyen követtetett el. (Btk. 239. §.)

Szemérem elleni vétség. Elköveti: a ki fajtalanságot tartalmazó iratot, nyomtatványt vagy képes ábrázolatot nyilvános helyen kiállít, árul vagy terjeszt, ugyszintén az irat, nyomtatvány vagy képes ábrázolat szerzője, nyomtatója, ha ennek többszörösítése, terjesztése vagy nyilvános helyen kiállítása tudtával történik (Btk. 248. §.); a ki szemérmet sértő cselekmény nyilvános elkövetése által közbotrányt okoz. (Btk. 849. §.) *Kir. járásbiróság.*

Szemét kihordása. L. Laktanya tisztántartása.

Szemét összegyűjtése. Szemétnek a város vagy községben, a házban, udvarban vagy annak közelében, hatósági tilalom ellenére, nagyobb mennyiségben való összegyűjtése: közegészség elleni kihágás. (Kbt. 125. §.) *Közigazg. hatóság.*

Szemle-jegyzőkönyv. Ebben a szemlélő előljáró a megtartott szemlére vonatkozó leletét írja be, mely szemle-leletek szóról-szóra lemásolandók és a szakasziparancsnoksághoz felterjesztendőek. (Szlgu. 107. §.)

Szemle-lelet másolata. L. Szemle-jegyzőkönyv.

Szemlob. A szemlob gyakran por, rikitó világosság stb. által idéztetik elő. A szemek könnyü vörösödésénél elégséges a hideg vízzel való mosás, miközben azonban minden dörzsölést kerülni kell. Igen jó szer a nyitott szemek mérsékelt hideg vízzel való fürösztése. Ha fokozottabb vörösödés,

szemégés s nagyobb mérvű könyvezés áll be, azonnal orvosi segély veendő igénybe. (Eá.)

Szent-István napi istentiszteletben való részvétel.
L. Diszben való öltözés.

Szent-István napján végezhető: a cukrász, mézeskalácsos, nyomda, hirlap, szódaviz, fürdő, kenyér, péksütemény, tej, gyümölcs, virágok, szálloda, vendéglő, sörmérő, pálinkamérő, bormérő, kávéház, kávémérés, bucsu, ájtatos gyülekezetek, kofák, állatok, községekben, melyek az országhatártól 10 kilométernél távolabb nem esnek, borbély, kisipar, pékipar, mészáros-, hentes- és kolbászipar czimek alatt felsorolt ipari munkák az ott említett időn belül, valamint a fűszer, bor, thea, csemege- és lisztkeredéseknél és szatócsüzleteknél déli 12 óráig. (14837/92. km. r.)

Szennyes ruha elhelyezése. A közigazgatásból beszerzendő zárható ruhaládában a kamrába vagy padláson tartandó. (Á. sz. h. III/17.)

Szennyes ruhaláda. L. Szennyes ruha elhelyezése.

Szerb határon való közlekedés. A szerb határvonalon az ország területre való lépés vagy az abból való kilépés, csak arra jogosító uti igazolvány mellett van megengedve. Ezen rendelkezés megszegése kihágást képez. (93291/96. km. r.)
Közigazg. hatóság.

Szerb tövis irtása. A szerb tövist köteles virágzása előtt minden birtokos egész területén, az utak mentén és az uttesten pedig az utfentartó, alkalmas módon kiirtani. (Mgt. 51. és 52. §.)

Szerelék elhelyezése. A csendőr szereléke úgy helyezendő el, hogy az mindenkor használható állapotban és kéznél legyen. (Lsz. 2/31.)

Szerelék-vizsga minden szombaton tartandó az őrsparancsnok által. (A. sz. h. IV/10.)

Szerelmi viszony folytatása rossz hirben álló nőkkel. L. Rossz hirben álló nőszemélyekkel való barátkozás.

Szerelvények tartása az álló ruhafogason. L. Álló ruhafogason tartása a ruházatnak.

Szerelvény ellátása pléhtáblácskákkal. L. Pléhtáblácskák a szerelvényen.

Szerelvény és fegyverzet kicserélése. Az első felszerelés után később átvett kincstári szerelvény és fegyverzeti cikkek, a ruha- és fegyverzeti könyvecskébe nem vezetendők be, hanem azok a régiakkal egyszerűen kicserélendők, azonban valamányszor végleges csere történt, az illető lő- vagy szálfegyver száma az említett könyvecskébe bevezetendő, a régi szám pedig áthuzandó. (Gku. 64. §.)

Szerelvény- és fegyverzettel való eljárás áthelyezéseknél. L. Tömegbeli-cikkekkel való eljárás áthelyezés alkalmával.

Szerelvény- és fegyverzettel való eljárás betegség esetén. L. Beteg csendőr felruházása.

Szerelvény- és fegyverzettel való eljárás felülvizsgálat esetén. L. Tömegbeli cikkekkel való eljárás felülvizsgálat esetén.

Szerelvény- és fegyverzettel való eljárás fürdőbe menés esetén. L. Fürdőbe menő legénység ruházattal való ellátása.

Szerelvény és fegyverzettel való eljárás szabadság esetén. L. Szabadságra menő legénység ruházattal való ellátása.

Szerelvény és fegyverzettel való eljárás vezényléseknél. L. Tömegbeli cikkekkel való eljárás vezénylések alkalmával.

Szerelvény helyreigazítása. Ha egyes szerelvényi cikkek használhatóságukat elvesztették, helyreigazításuk engedélyezése iránt az őrsparancsnok által a szárnyparancsnokságnak jelentés teendő. (Gku. 65. §.)

Szerelvényi cikkek. Ez alatt az aprólékos kéziszeres és kincstári szerelvények értendők. (Gku. 61/a.)

Szerencsejátékban való részvétel, szerencsejáték-

vállalat helyiségében: kihágást képez. (Kbt. 88. §.)
Kir. járásbiróság.

Szerencsejátéknak tekintetik az a játék, melynél a nyereség vagy veszteség kizárólag a véletlentől függ. (Kbt. 91. §.)

Szerencsejátéknál elkobzandó a kitéve talált pénz és a szerencsejátékhoz használt eszközök. (Kbt. 90. §.)

Szerencsejáték üzésére helyiség átengedése. Vendéglő, kávéház vagy korcsma bármely helyiségének ily célra való kiadása: kihágást képez. (Kbt. 88. §.) *Kir. járásbiróság.*

Szerencsejáték-vállalat tartása nyilvános vagy a közönségnek nyitva álló helyen, valamint az ilyen vállalkozónak a szerencsejáték üzésében való segítése: kihágást képez. (Kbt. 87. §.) *Kir. törvénytörvény.*

Szerencsétlenségek esetében követendő eljárás. Ha a csendőr emberi testet talál, melyben még némi életjel mutatkozik, a mint ez megfagyottaknál, vízbe vagy egyébként megfulladtaknál, földszakadás vagy beomlás által betemetetteknel és gázrobbanás által sérülteknél szokott előfordulni — s a megmentés lehetősége még feltehető: a csendőr rögtön orvosi segélyről gondoskodik, annak megérkeztéig pedig az életmentési kísérleteket alkalmazza. Egyáltalában mindennemű sérüléseknél és szerencsétlenségeknél minden lehető segélynyújtás kieszközölendő, az ok és okozó kinyomozandó, az eset felől pedig az illetékes hatóságnak jelentés teendő. (Szlgu. 82. §.)

Szeszes italok élvezete mérsékelten, különösen nagy fáradaalmak és betegségek idején, az erő fel-frissítése és a betegséggel szemben az ellentállás fokozására hasznosak; azonban azok tulzott élvezete mérgezes hatással bir és az ittasági örültségre vezet. Ha valaki szeszes italok tulzott élvezetére szokott, attól nem tanácsos a szeszes italt egy-

szerre megvounni, hanem legjobb lassan kávéra és theára szoktatni. (Eá.)

Szeszes italok mértéknélküli élvezetének következményei. L. Kihágások eredete.

Szesziparnál vasárnap is végezhető: a szeszfinomítás és összes munkák egész nap. (14837/92. km. r.)

Szénaadag sulya. A széna 3400 gramm sulyu adagokban szállítandó. (Gku. 31/a.)

Szénaetetés. A széna-adag a zab elfogyasztása után teendő a lovak elé. (Kh. 45. p.)

Széna felkötése. A széna megfonva és összehajtogatva két egyenlő tekercsbe rakandó és a takarmány kötéllel keresztbe kötve akként tétetik elől a nyeregre, hogy a tekercek a málhatáskákon egyenlően feküdjenek; a leesés meggátlása végett pedig a széna a málhatáska kötdarabjának csokrához erősítendő, a málhaszajak végei a szénatekercsen áthuzandók és annak felső lapjai összezsatolandók. (Kh. 21. p)

Széna megerősítése a nyergen. L. Széna felkötése.

Széna minősége. A szénának minőségére nézve egészséges, száraz, iszap nélküli, jószagu, por- és dohmentesnek kell lennie. (Kh. 41. p. — Gku. 31/a.)

Szijazat gondozása lovas csendőr által. A lovas csendőrnél csak a szuronyhüvely, a tábori kulacs és köpenyszij fénymázolandó, a többi szijazat pedig természetes bőrszinben hagyandó, de időnként nyeregszappannal akként veendő gondozás alá, hogy mindig szép barna legyen. (Á. sz. h. IV/14.) A szijazat nyeregszappannal tisztítandó. (Kh. 85. p.)

Szijazat kimélése minden csendőr kötelessége s annak minden igazolatlan rongálásáért kártérítéssel tartozik. (Á. sz. h. IV/16.)

Szijazat lakkbőrből a csendőr által nem viselhető. (A. sz. h. III/10.)

Szijazat lakkozása. A gyalog csendőr szijjazata, a tölténytáska kivételével, mindig lakkozva legyen. (Á. sz. h. IV/13.)

Szijazat lyukasztása. A szijazatot szükségtelenül lyukasztani tilos. Ha lyukasztás szükséges, ez csakis az örsparancsnok által és csupán lyukasztóvassal eszközölhető. (Á. sz. h. IV/16)

Szijazat zsirtalanítása. Az új szijazat igen zsiros lévén, a ruházatot nagyon bepiszkolja, miért használatba vétel előtt oly eljárás alá veendő, hogy a zsír rajta többé ki ne üthessen. Ez következőképen eszközendő: Körülbelül 10 dekagramm finom fehér keményítő kevés hideg vízben feláztatandó, minek megtörténte után, folytonos keverés mellett, forró vízbe töltetik, hol péppé főzendő. Ezen péppel még meleg állapotban, a szijazat azon része, mely a ruházatra fekszik, annyira bekenendő, míg fényt kap, mire a pép a szijazaton megszárittatik. Száritás után a péppel bevont részek szesz és schellakból készült fénymázzal épen úgy mint a fegyverágy, befénymázoltatik, mire a bőr fényt kap és a zsirkiizzadás meggátoltatik. (Á. sz. h. IV/15.)

Szij-szerszám tisztogatása. A fekete szij-szerszám terpentín-mázzal, a barna bőrből készült pedig nyereg-zappannal tisztítandó. (Kh. 81. p.) Ezenkívül a fekete szij-szerszám, a szükséghez képest, de legalább egyszer minden két hónapban sóttalan zsirral jól bekenendő. (Kh. 82. p.)

Szinei a haditengerészetnek: vörös-fehér.

Szinei a közös hadseregnek: sárga-fekete.

Szinei a magyar államnak. L. Magyar állam szinei.

Szini-előadás tartása szinigazgató által, belügyministeri jogositvány és hatósági engedély nélkül: közrend elleni kihágás. (Kbt. 77. §.) *Közigazg. hatóság.*

Szinnyomásnál vasárnap is végezhető: azon munkák, melyek a folytonos üzem félbe nem szakít-

hatása miatt szükségesek — egész nap. (14837/92. km. r.)

Szivar használata sétálás alkalmával. L. Dohányzás séta alkalmával.

Szoba-lajstrom. Minden légénységi szobában, a bejárat belső felén, a szobalajstrom függ, mely kemény papírra ragasztva üvegtábla alá helyezendő. (Lsz. 2/24.)

Szoba-lajstrom bádog szegélylyel való ellátása. L. Feliratok.

Szobapadló befestése. L. Szobapadló fényezése.

Szobapadló fényezése. A csendőr légénységi szobák padlóját fényezni vagy befesteni tilos. (A. sz. h. IX/10.)

Szobapadlózat tisztán tartása. A szoba-padlózat, a szükséghez képest felmosandó, de csak alkalmas időjárásban. A surolásra használt porond, a megtörtént tisztogatás után azonnal eltávolítandó. A sikálás lehetőleg szárazon eszközendő. (Lsz. 2/44.)

Szoba-parancsnok. Minden szobában, a melyikben többen vannak elhelyezve, a rangban legidősebb altiszt, vagy a legrégebben szolgáló csendőr, a szoba-parancsnok, ki mint ilyen, szobájában a fegyelem, rend és tisztaság fentartásáért felelős. (Lsz. 2/23.)

Szobatakarítási eszközök a konyhában tartandók. (Lsz. 1/18.)

Szobák takarítása. A szobák naponta és valahányszor szükséges, kiséprendők és kellően szelőlőzendők; por és pókhálók eltávolítandók, ablakok, ajtók és a fabutorzat gyakran megmosandók. Mindazt, ami ártalmas kipárolgást okoz, a szobákban végezni nem szabad. (Lsz. 2/43.)

Szobák világítása a légénység által sajátjukból eszközendő. (Illsz. 32/4.)

Szocialista mozgalmak elfojtása. Ezen mozgalmak elfojtása végett, a szocialisták, különösen pe-

dig a szocialista tanokat terjesztő izgatók, folyton a legéberebb figyelemmel kísérendők és minden e téren észlelt mozgalomról az illetékes hatóságnak azonnal jelentés teendő. (768/98. bm. r.)

Szocialisták nyilvántartása. Minden örs és különítmény a szocialistákat előjegyzésben tartani köteles és pedig a vezetőket és bujtogatókat, különösen az idegenből származókat, név és lakás szerint, a többieket pedig községenként és szám szerint. (57/98. csf. r.)

Szolgabirói hivatalnak teendő jelentések L. Jelentéstétel a szolgabirói hivatalnak.

Szolgálatban álló járőrök a katonai állomás-parancsnokságoknál jelentkezni nem kötelesek. (4012/86. hm. r.)

Szolgálatban megsérült legénység ápolása. Ha valamely csendőr szolgálat teljesítése közben önhibáján kívül szenvedett sebesülés vagy testi sérülés következtében kerül gyógykezelés alá, akkor betegsége tartama alatt, illetékei teljes élvezetében marad s ugy a kórházi, mint a kórházon kívüli gyógykezeltetés, ápoltatás és esetleges utazási költségei, a kincstár terhére számítandók fel. Ha ily nőtlen egyén a laktanyában ápoltatik, a közigazdálkodásba a rendes napi betétet illetékeiből tartozik fizetni. (Illsz. 46/4.) Minden ily eset a szakasz-parancsnokságnak haladéktalanul bejelentendő. Ha a beteg kórházon kívül gyógykezeltetik, akkor a gyógykezelési költségek elszámolása a „Betegápolási költségekről szóló kimutatás“ alattiak szerint történik. (Gku. 21. §.)

Szolgálatban töhkrement ruházat értékének megtérítése. Ha a csendőr tömegbeli czikkei önhibáján kívül, szolgálat teljesítése közben, (pl. tüzesetek, árviz, ellenszegüléseknél stb.) pusztulnak el, azért kártérítés jár, mely az illető tömege javára bevételezendő. (Illsz. 31/9.)

Szolgálatba vezénylése egy csendőrnek. L. Csendőr egyedül szolgálatba vezénylése.

Szolgálatba vitele az előjegyzési könyvnek. L. Előjegyzési könyv szolgálatba vitele.

Szolgálatba vonuló járőr eligazítása. L. Eligazítása a szolgálatba vonuló járőrnek.

Szolgálat bevezetése az állomás-szolgálati könyvbe. Minden teljesített szolgálat, legyen az önálló vagy felszólított, az állomás-szolgálati könyvbe beiktatandó. (Szlgu. 26. §.)

Szolgálat észszel és ügyességgel való teljesítése. A csendőrnek mindig inkább észszel és ügyességgel, mint nyers erővel kell működni és mindig arra törekedni, hogy a törvénszegők őt észben és ravaszságban felül ne mulják. (A. sz. h. VI/50.)

Szolgálati érdek szem előtt tartása sétálás alkalmával. A csendőr által sétálás alkalmával is mindig a szolgálat érdeke tartandó szem előtt és éber figyelemmel kísérendő akkor is minden előforduló esemény vagy gyanus jelenség s minden ez irányban tett észlelet, a sétának esetleg azonnali megszüntetésével, az őrsparancsnoknak bejelentendő. (Á. sz. h. I/10.)

Szolgálati fellépése a csendőrnek. L. Csendőr szolgálatilag való fellépése.

Szolgálati idő megszakítása. L. Szolgálati pótdíj a szolgálat megszakítása esetén.

Szolgálati könyvecske. Minden csendőr szolgálati könyvecskével látandó el, melyben az őrsparancsnok minden meghagyást, az „Állomás-szolgálati könyv” illető tételével összhangzóan, beiktat. (Szlgu. 95. §.)

Szolgálati könyvecskében eszközlendő igazolások. L. Szolgálati könyvecskébe való betekintés magán-személyek által.

Szolgálati könyvecskébe való betekintés magán-személyek által. Szolgálatban álló járőr szolgálati könyvecskéjébe magán-személyeknek betekinteni nem szabad. Ha tehát egy járőr pusztán, tanyán vagy bármely más, a szolgálati könyvecskében előírt tereptárgynál megjelen, a szolgálati könyvecs-

kének „a helység-előjáróság bizonyítása“ czimű rovatába magánszemély által igazolás nem írható be, hanem a csendőrök, a megérkezés és az elindulás ideje mellé, sajátkezüleg azon személy nevét jegyzik be, a kivel esetleg szolgálatilag érintkeztek. Községekben ezen rovatba a község pecsétje minden aláírás nélkül s kizárólag a község előjárója által, személyesen nyomandó; ott tehát, ahol a község előjárója otthon nem volna, vagy ha éjjel már nyugalomra tért, ezen igazolás elmarad, a járőr azonban „a község birája nem volt otthon“, illetve: „a községbirája már aludt“ jegyzetet írja be. — Községi előjárót éjjel, csak azért, hogy a szolgálati könyvecskét lepecsételje, nyugalomában zavarni nem szabad. — A szolgálati könyvecske a község birája által való lepecsételés alkalmával a járőr által úgy hajtandó össze, hogy annak csak a jobb fele legyen látható, tehát a „m e g h a g y á s“ rovatát a község előjárója ne olvashassa. Azonban a közigazgatási hatóságok bármikor, a bíróságok és egyéb állami hivatalok alkalmazottjai pedig akkor, ha a szolgálati könyvecskébe segély vagy bármely más szolgálat teljesítését igazolják, a szolgálati könyvecske, „meghagyás“ rovatába betekinthetnek (Á. sz. h. VII/16.).

Szolgálati könyvecskék kiselejtítése egy év lejártá után eszkozlendő. (45361/86 hm. r.)

Szolgálati köteleesség ígértől való függővé tétele.
L. Megvesztegethetlenség.

Szolgálati pótdij. A legénység azon szolgálati időhöz képest, melyet a csendőrségnél megszakítás nélkül töltött, szolgálati pótdijban részesül és pedig naponta és fejenként:

Betöltött szolgálati idő	őrmester és örsvezető	csendőr
	fillér	fillér
3 év után	40	30
6 „ „	50	40
9 „ „	60	50
12 „ „	80	70
15 „ „	90	80
18 „ „	100	90

(Illsz. 35/1.)

Szolgálati pótdíj a szolgálat megszakítása esetén. A szolgálati idő megszakítottak tekintetik, ha az illető a tényleges állományból, bármely oknál fogva, fogyatékbá vétetik. Ha ily megszakítás után az illető újból a testület tényleges szolgálatába lép, a pótdíj csakis a csendőrségbe történt újbóli belépése után, megszakítás nélkül töltött szolgálati ideje után illetékes. Ha azonban a megszakítás testi fogyatkozás miatti nyugdíjazás folytán keletkezett és ha az illető később visszanyert egészsége következtében szolgálatát ismét folytatja, részére az összes csendőrségi tényleges szolgálati idejére eső szolgálati pótdíj folyósítandó, azonban a nyugállományban töltött idő a pótdíj kiszabásánál tekintetbe nem vehető. A végkielégítéssel elbocsátott, vagy azon nyugdíjazott egyének, kik nyugdíjukat végkielégítéssel megváltották, ha újból a testület tényleges állományába lépnek, korábbi szolgálatuk után pótdíjban nem részesíthetők. (Illsz. 35/2.)

Szolgálati pótdíj betegség esetén. A beteg legénység, a betegség tartama alatt, szolgálati pótdíja élvezetében marad. (Illsz. 35/6). A kórházban ápolott betegeknek, ugy nős mint nőtleneknek, a szolgálati pótdíj postautalványon megküldendő. (Gku. 17/2.)

Szolgálati pótdíj felszámítása a nyugdíj-illetménybe.

L. Nyugdíj-illetménybe a szolgálati pótdíj felszámítása.

Szolgálati pótdíj kifizetése, a zsolddal együtt, előleges félhavi részletekben történik. (Illsz. 35/5.)

Szolgálati pótdíj nyugdíjasoknak. L. Szolgálati pótdíj a szolgálat megszakítása esetén.

Szolgálati pótdíj szobafogsággal büntetett őrmestereknek. Az őrmesterek, czimzetesek is, a szobafogság tartama alatt, szolgálati pótdíjuk élvezetében maradnak. (Illsz. 35/6.)

Szolgálati pótdíj végkielégítetteknek. L. Szolgálati pótdíj a szolgálat megszakítása esetén.

Szolgálati rend. A szolgálati rend megköveteli, hogy kiki saját hatáskörének határait lelkiismeretesen betartsa, továbbá, hogy minden szolgálati ügy fokozatosan vitessék alulról fölfelé azon egyénig, kit az illető ügyben az eldöntés vagy a parancsadás megillet és felülről lefelé hasonló módon ahhoz juttattassék, kinek a végrehajtást fogantatosítania vagy a végzést megkapnia kell. (Szlgysz. 10/59.)

Szolgálati szabályok mellözése általában. A külön fejezetek alatt fel nem sorolt oly cselekmények vagy mulasztások, melyek a szolgálati szabályzattal vagy egyéb rendeletekkel és parancsokkal ellenkeznek, katonai büntettek vagy vétségek gyanánt büntetettek, ilyenek: 1. titokban tartandó meghagyásoknak, rendelkezéseknek, leírásoknak, oly egyénekkel történt közlése, kiknek erről nem szabad tudomással birni; 2. titkos parancskiadásnál a megszabott óvatosság elmulasztása, az ilyen parancsból bárkivel többnek közlése, mint a mennyi a nyert meghagyáshoz képest közlendő volna; 3. titkos szolgálati iratok gondatlan elvesztése. (Katbt. 272. §. büntetés: 6 hótól 5 évig terjedhető börtön); 4. ha az előjáró, valamely szolgálati parancs teljesítésére nézve a kötelességszerű felügyeletet elmulasztja; 5. ha a parancs teljesítésének akadályáról a parancsadóhoz azonnal jelentés nem tétel.

tik (büntetés 6 hótól 5 évig terjedhető börtön, a veszély vagy hátrány jelentéktelensége esetében 1—3 havi egyszerű vagy szigorú fogság. Kbt. 285. §.); 6. ha a ruházat, fegyverzet, szerelvény megőrzése és jókarban tartása az arra hivatottak által elhanyagoltatik vagy részükről a köteles felügyelet nem gyakoroltatik; 7. ha valaki a kincstártól kapott ruházati vagy felszerelési tárgyat (a mennyiben ez a meghatározott használati idő leteltével tulajdonává nem lett), lőszert, szolgálati lovát eladja, eljásza, elzálogosítja vagy pajkos-ságból elrontja (büntetés a 6. alatti esetben 1—3 havi fogság, a 7. alatti esetekben, ha az okozott kár 5 frt értéket túlhalad, 6 hótól egy évig terjedő börtön, ha a kár 5 frtnál kevesebb, 1 héttől 6 hóig terjedő egyszerű vagy szigorú fogság és lefokozás. Katbt. 287.- 288. §.); 8. ha a járandóságokból, pótlékokból, ajándékokból, habár nem nyereszke-désből, jogellenesen levonások tételnek, azoknak kellő időben való kiszolgáltatása igazolható ok nélkül megtagadtatik vagy a legénység szabályellenes beszerzésekkel terheltetik. (Katbt. 289. §.) Büntetés egy héttől három hóig terjedő egyszerű vagy szigorú fogság, esetleg 6 hótól egy évig terjedő börtön. (Katbt. 291. §.) — Más szolgálatellenes cselekmények és mulasztások általában, melyek a szolgálatra sem tetemes hátrányt, sem különös veszélyt nem vontak maguk után s melyekre a törvényben határozott rendelkezés nem foglaltatik, ha azokért fegyelmi fenytés már két ízben sikertelenül alkalmaztatott, egy héttől 3 hóig terjedhető egyszerű vagy szigorú fogsággal, esetleg lefokozással, illetőleg elbocsátással is büntetendők. (L. Pap Kálmán. „A katonai büntető- és fegyelmi fenytő-jog kézikönyve“ 60. l.)

Szolgálati ut. A „szolgálati rend“ alatt megjelölt ut szolgálati utnak neveztetik. (Szlgysz. 10, 59.)

Szolgálati ügyek avatatlanok előtti megbeszélése.
L. Politikai vitatkozás,

Szolgalat kezelése. A szolgalat helyes kezelése és vezetése kizárólag az örsparancsnok erélye, értelme, tapintata, körültekintése és tevékenységétől függ; ha az örsparancsnok helyét ily értelemben betölti, megfelelő erélylyel és önállósággal bír, a szolgalat végrehajtásánál ő maga a legértelmesebben jár el, fáradalmaktól nem riad vissza, végre alárendeltjeit is ez irányban legjobban befolyásolja s ezeket kötelességük hű és szigorú teljesítésére szoritja, akkor az örskörletben nagyobb közbiztonsági zavar alig fordulhat elő. (Á. sz. h. VII/2.).

Szolgalaton kívüli magatartása a csendőrnek. L. Csendőr magatartása szolgalaton kívül.

Szolgalat önálló teljesítése. L. Csendőrségi szolgalat önállóan teljesítettik.

Szolgalat-teljesítés az örsparancsnok által. L. Örsparancsnok szolgalat-teljesítése.

Szolgalat-teljesítés határszélen. L. Határszéli szolgalat.

Szolgalat-teljesítés közben megbetegedett legénység gyógykezelése. Járőrszolgalat teljesítése közben váratlanul megbetegedett csendőr a legközelebbi kórházba, vagy ha ilyen közel nincsen, örsére, ha pedig szállítása veszélylyel járna, a legközelebbi községbe szállítandó, részére ápoló fogadandó és a beteg a község által kijelölt helyiségben gyógykezelendő mindaddig, míg az orvos azt szükségesnek találja. Az ily megbetegedés az örsparancsnok által a szárnyparancsnokságnak azonnal bejelentendő. A beteg összes illetékei élvezetében marad. Köteles azonban ápolási és gyógykezeltetési kötségek fejében naponta 1 korona 16 fillért megtéríteni. A felmerült költségek elszámolására a „Betegápolási költségekről szóló kimutatás“ alattiak mérvadók. (Gku. 20. §.)

Szolgalatteljesítés lovas-csendőr által gyalog. L. Lovas-csendőrök szolgalatteljesítése gyalog.

Szolgalatteljesítés országos vásárok, bucsuk és

nyilvános mulatságokon. Ilyenkor a csendőr minde-
nekelőtt a helyi rendészeti közegeket köteles tá-
mogatni és csak akkor lép közbe, ha a helyi rend-
őrség a netalán támadt zenebona vagy kihágás el-
nyomására elégtelen s attól a közbelépésre felhi-
vást kap. A gonosztevők nyomozását és üldözését
azonban ily alkalommal is önállóan teljesíti. — A
csendőr különösen nyilvános mulatságoknál, a mu-
latság színhelyén vagy helyiségeiben való feltűnő
járkálást és minden kicsinyes beavatkozást vagy
kihívó magaviseletet gondosan kerülni tartozik.
Népgyűléseknél vagy csődülésnél a csendőrség a
közigazgatási hatóság különös intézkedései sze-
rint jár el. Ha közbelépni kénytelen, mindenekelőtt
a „törvény nevében“ az illetőket a szétozslásra
felhívja s ha ez meg nem történik, a főtényezőket
letartóztatja és a közigazgatási hatóságnak átadja.
(Szlgu. 77. §.)

**Szolgalat-teljesítés polgári hivatalnokok vezetése
alatt.** Ilyen szolgálatnál a csendőr az illető hi-
vatalnokot csakis rendelkezéseinek kivitelében tá-
mogatja és személyét erőszakoskodások ellen meg-
védi. (Szlgu. 24. §.)

Szolgalatteljesítés városokban. L. Városokban
csendőrségi szolgálat.

Szolgalat vezetése. A szolgálat végrehajtására
szükséges rendelkezéseket az őrsparancsnok tar-
tozik megtenni. Ő vezényli azon csendőröket, a kik
szolgálatba tartoznak kivonulni, esetleg megjelöli
a járőrvezetőt és rendszerint minden szolgálat-tel-
jesítés tartamát meghatározza. (Szlgu. 95. §.)

Szódaviz-iparnál vasárnap is végezhető : a szóda-
viz gyártása, elárusítása és házhoz szállítása
egész nap. (14837/92. km. r.)

Szőkevények visszahagyott cikkeivel való elbánás.
Ha valamely csendőr szőkevénynek nyilvánittatik,
az őrsön visszamaradt ruházati, szerelvényi, lősze-
relvényi és fegyverzeti cikkei az őrsparancsnok és
egy csendőr által pontosan számbaveendőek és a

tömegkönyv, valamint a ruha- és fegyverzeti könyvecskével együtt, jegyzék kíséretében, az általános tömegalap rovására, a szárnyparancsnoksághoz beküldendő. A szökevénynek az örsön maradt magántárgyai az örsparancsnok és egy csendőr által szintén számbaveendő és azokról egy külön jegyzék terjesztendő fel a szárnyparancsnoksághoz Ezen tárgyak további rendeleltig az örsön maradnak. (Gku. 52. §.) Ha fegyverzeti, szerelvényi és lőszerelvényi cikkeket visznek magukkal, erről a szárnyparancsnokságnak jelentés teendő. (Gku. 67. §.)

Szökevény katonai egyének által elkövetett bűncselekmények birói illetékessége. A közös hadsereg, honvédség és csendőrség szökevényei által szökésben létük alatt elkövetett büntetendő cselekmények elbirálása a katonai bíróságok hatáskörébe tartoznak. (1347/97. hm. r.)

Szökés. L. Hadiczikkek V. cikk.

Szökés esetén kijáró gazdasági osztalék. L. Közgazdálkodási osztalék kifizetése.

Szökésre való szövetkezés. L. Hadiczikkek VII. cikk.

Szölők leírása. L. Előjegyzési könyv vezetése.

Szőnyegek használata a csendőr-legénységnek meg van engedve. (Lsz. 2/37.)

Sztrajk. L. Ipari sztrajk. Munkás-sztrajk.

Szurony használata. Fel nem fegyverkezett ellenszegülők ellen, zárt helyiségben, a csendőr a felütött szuronyt használja, mikor csak az arczban, a karon, a czombon stb. ejtendő könnyü dőfésre szoritkozik. Az ellenszegülő mellébe vagy hasába szuronydőfést ejteni csak a legnagyobb szorultságban van megengedve. (Vekm. 7. §) A szurásnak mindig oly határozottnak kell lenni, hogy az ellenszegülő már az első szuronydőfésnél harczképtelenné tétessék. (Á. sz. h. IX/2.)

Szurony-hüvely hordmódja lovas-csendőr által. A szurony-hüvely alsó vége mindenkor a kard

hátsó hordszija alkalmazott szijkarikába teendő.
(Kh. 4. p.)

Szurony mozgása a fegyveren. Ha a szurony a fegyveren kissé mozog, az hiányosságnak nem tekinthető, az ilyen szurony tehát igazítás alá nem veendő. (Á. sz. h. IV/2.)

Szuronytámadás végrehajtása ellenszegülő néptömeg ellen. L. Ellenszegülő néptömeg ellen a szabadban követendő eljárás.

Szuronyvivás. L. Vivógyakorlat.

Szuronyvivás lovas-csendőrök által. Ezen vezényszóra: „Szuronyvivás“ „Szuronyt fel!“ minden lovas-csendőr a tárkarabélyt hátáról leemeli, szuronyt tűz, a jobb kéz a karabélyt lábhoz állítja, a bal kéz pedig a kardot a hordkamóra akasztja. A gyakorlat végével adandó vezényszóra: „Szuronyt le!“ a szurony levétetik és a tárkarabély ismét lovassági módra vállra vétetik. (Á. sz. h. VI/13.)

Születések bejelentése. Az örslaktanyában előforduló minden születési eset a születéstől számított egy hét alatt, illetve halva-születtek vagy szülés alatt elhaltakra nézve a legközelebbi hétköznapon, az örsparancsnok által, az illetékes anyakönyvi hivatalnak bejelentendő. (Gku. Függelék.)

Szülész. L. Szülésznő.

Szülésznő által elkövetett kihágások. Szülésznő vagy szülész, a ki sürgős esetekben a hivatásával járó és igénybe vett szolgálatát alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja; továbbá állami, törvényhatósági vagy községi szülésznő vagy szülész, a ki hivatalos alkalmaztatásával egybekötött szolgálatát alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja: közegészség elleni kihágást követ el. (Kbt. 93. és 94. §.) *Kir. járásbiróság.*

Szülésznői teendők végzése oly helyen, a hol szülész vagy szülésznő van és ezek akadályozva nincsenek: közegészség elleni kihágás. (Kbt. 92. §.) *Kir. járásbiróság.*

T

Takarékosság. L. Pénztakarítás.

Takarított pénz elhelyezése. Negyven koronánál nagyobb összeget a csendőrnek magánál, szekrényében vagyládájában tartani nem szabad; az ezen összegen felüli pénzét legcélszerűbben valamely posta-takarékpénztárban helyezheti el. (Á. sz. h. Bev. 13. p.)

Takarodó ideje a csendőrségnél esti 9 órára tüzetik ki. (Lsz. 11/105.)

Takarodón tuli kimaradás. L. Kimaradási engedély.

Takarodóra való hazatérés. A takarodó idejére a csendőrnek a laktanyába kell érkeznie. Az őrsvezető és őrmester takarodón túl még két óra hosszat kimaradhat. (Szlgysz. 27/174.)

Takarók mosatása évenként egyszer eszközendő. (Illsz. 32/3.)

Takonykór. Felismerhető az által, hogy a ló orrlyukaiból csunya, nyálkás és piszkos nedv folyik, a torokban, az állkapcsok között, kemény, gesztenye- vagy diónagyságu megüledett gümőképződik és az orrlyuk belső hártáján, különösen a válaszfalon, szalonnás alapu és szélü fekélyek vannak. Ily lovak azonnal elkülönítendőek és állatorvosi gyógykezelés alá veendőek. (Lóüvsz. 68. §.) Az ilyen lovak már az első bebizonyult kórtünetnél haladéktalanul kiirtandók. (Lóüvsz. 69. §.)

Találkozási kimutatás elhelyezése. A találkozási kimutatás az őrs-iróasztal fiókjában őrzendő, érvényessége lejártával pedig irattározandó. (Á. sz. h. Bev. 5. p.)

Találkozás szomszédos őrsökkel. Szomszéd-őrskörletek járőreinek időnkint bizonyos előlegesen megállapított pontokon kell találkozni. A járőrök

ilyenkor a szolgálatra vonatkozó dolgokat és észleleteiket egymással közlik s ily találkozásakor egyszersmind az esetleg tovább szállítandó foglyok, zsoldpénzek stb. átadása is eszközöltetik. Ha a járőrök valamelyike a kitűzött órában nem jelenik meg, az előbb megérkezett két óráig vár és ezen idő elteltével állomására visszatér vagy kitűzött utját folytatja; ha azonban irományok, pénzek, egyéb tárgyak vagy foglyok adandók át, utját az illető legközelebbi őrsig folytatja. Ha az ily átadás alkalmával a találkozás pontján valami nehézség merülne fel, az lehetőleg elintézendő, ha pedig foglyok továbbkísérése forog fenn s az átvevő járőr vezetője a körülmények folytán saját járőrét e végre elégtelennek találná, az átadó részéről a megkivántató segély nyujtandó. (Szlgu. 103. §.)

Talpvérfolt. A talpvérfolt a talpon nyomás vagy zuzódás által előidézett vörös, kék vagy fekete folt vagy repedés, mely leginkább a talpszögekben fordul elő és erős sántitást okoz. Ilyenkor a szarufalon és a talpra való mérsékelt kopogtatásnál a ló fájdalmat mutat. A patkó akkor leveendő, a pata borogatások által meglágyítandó és a lónak néhány napi nyugalom engedendő. E baj nagyobb foka, melynek elhanyagolása folytán genyedés állhat be, állatorvosi gyógykezelést igényel. (Lóüvvsz. 68. §.)

Taneszközök — tiltottak — használata vagy használatása tan-czélra: állam elleni kihágás. (Kbt. 38. §.) *Kir. járásbiróság.*

Tankönyvek — tiltottak — használata vagy használatása tan-czélra: állam elleni kihágás. (Kbt. 38. §.) *Kir. járásbiróság.*

Tanuilletékek. Ha csendőrök polgári bírósághoz mint tanuk idéztetnek meg és a bíróság székhelye 7,5 kilométernél távolabb esik, akkor szállítóeszközre van igénye, még pedig, ha többen utaznak egyszerre, előfogat használatánál, öt csendőr után egy kétlovas előfogatra. Ezenkívül a visszaérkezés idő-

pontjáig eltöltött minden 24 óra után őrmesternek két korona, őrsvezető és csendőrnek egy korona 40 fillér tanudij jár. Ha a megkereső bíróság és a tanu állomása közötti ut csak részben tehető meg vasuton vagy gőzhajón, a hátralevő ut, ha annak hossza a 7·5 kilométert meg nem haladja, gyalog, különben előfogaton teendő meg. A tanunak megidézett uti előleget kap, melyről bevonulásakor számlát terjeszt be. A fenti illetékek járnak akkor is, ha csendőrségi egyének hadbírósághoz vagy közigazgatási hatósághoz lesznek tanuként megidézve. A tanukihallgatásra megidézett menetlevéllel látandó el. (Illsz. 110/2—3.) A menetlevél kiállítása mellőzendő, polgári jogügyekben valamely bírósághoz történt megidéztetés esetében, ha a bíróság menetlevél és uti előleg adását nem kérte. Ez esetben, az utóbbinak kiszolgáltatása iránt, az őrsparancsnok az illető bírósághoz fordul. (Gku. 16/2.)

Tanulilletékek elszámolása. Csendőrségi ügyekben kihallgatás vagy tanuképen történt megidézések alkalmával felmerült költségek a menetlevéllel és az idézővel, utóbbinak hiányában pedig az utazásra vonatkozó parancscsal okmányolt, utazási számadásban számolandók fel. (Gku. 16/1.) A menetlevél még akkor is kiállítandó, ha az ut gyalog teendő meg. A menetlevelen a kihallgatás megtörténte igazolandó. (Gku. 14. §.)

Tanuk és bűnjelek biztosítása. A csendőrnek a vétkes letartóztatása után mindjárt arra kell törekedni, hogy az eset tanuit kitudja s oly tárgyakat, melyek az esetre vonatkoznak, valamint mindent, ami a további vizsgálat előmozdítására szolgál, biztosítsa. (Szlgu. 38. §.)

Targonczás-ipar vasárnap egész nap folytatható. (14837/92. km. r.)

Tarló meggyujtása. L. Meggyujtása.

Tarlózás jogosulatlanul: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 95. §.) *Közigazg. hatóság.*

Tartalék-készlet töltényekből. L. Töltény tartalék-készlet.

Tartalék-patkók beszerzése az egyéni tömegterhére eszközendő. (Kh. 73. p.)

Tartalék-patkók pótlása a felhasználás után azonnal eszközendő. (Kh. 73. p.)

Tartalék-patkószegek pótlása a felhasználás után azonnal eszközendő. (Kh. 73. p.)

Tartózkodás idegenekkel szemben. L. Csendőr közlékenysége.

Taszigálni tilos a csendőrnek. L. Kézzelel ütni.

Táblácska a nyerges-kamarai fogason. A nyerges-kamarában a fogas hátsó részére, a kantártól balra, egy 6 cm. magas és 9 cm. széles zöldszegélyű táblácska erősítendő, melyre a lovas neve s a lónak anyakönyvi, avatási és szerelvényi száma irandó. (Kh. 75. p.)

Táblácska az állásoszlopon. Minden állásoszlopon a kantárszög fölött 2 centiméterre, egy 7 cm. magas és 11 cm. széles, zöld papírral szegélyezett táblácska alkalmazandó, melyre a lovasnak és lónak neve s ez utóbbinak anyakönyvi és avatási száma irandók. (Kh. 57. p.)

Táblácskák bádog-szegélylyel való ellátása. L. Feliratok.

Táblázatok elhelyezése. Az örsirodában és iskolaszobában kifüggeszteni rendelt táblázatok, csinosan csoportosítva, egymás mellé vagy egymás alá függesztve üveg alatt, ha a gazdasági átalány engedi, annak rovására, középvékony aranyozott keretbe foglalva, tartandók a falon. A magyar állam térképe és az ür- és súlymérték-tábla vászonra huzva, felső és alsó szélükön 2,5 cm. széles, barnára festett léczre erősítendő és a felső lécz közepén alkalmazott kis karikán függesztendő fel a falra. Az ür- és súlymérték-tábla, ha nincs külön iskolaszoba, akkor az előszobában vagy a folyosón függesztendő falra. A térképek és táblázatok oly magasságban és világításban függesztendők fel, hogy

hozzáférhetőek és mindenki által olvashatók legyenek (Á. sz. h. XI/9.)

Táblázatok kerettel való ellátása. L. Táblázatok elhelyezése.

Táblázatok, melyek az iskolaszobában függesztendők ki. L. Iskolaszobában kifüggesztendő táblázatok.

Táblázatok, melyek az örsirodában függesztendők ki. L. Örsirodában kifüggesztendő táblázatok.

Tábori palaczk viselése. A tábori palaczk csak huzamasabb szolgálatba viendő el, vagy ha annak elvitele külön elrendeltetik. (Kh. 11. p.)

Tálca az istálló-lámpához. L. Istálló-égések elleni óvintézkedések.

Támogatás igénybevételére vonatkozó joga a csendőrnek. L. Csendőr jogai támogatás igénybevételére nézve.

Tánczvigalom — nyilvános — rendezése, hatósági engedély nélkül: közrend elleni kihágás. (Kbt. 76. §.) *Közigazg. hatóság.*

Tányérok beszerzése. L. Asztal megterítése.

Tápanya, ha hanyagsága vagy gondatlansága által, még bűnös szándék nélkül is, a rábizott gyermek halála okoztatnék, vagy testi épsége súlyos sérülést szenvedne, felelősségre vonandó és ellene emberölés vétsége, illetve gondatlanság által okozott súlyos testi sértésért a bünvádi eljárás folyamadba teendő. (50000/99. bm. r.)

Tárgymutató az oktatólagos parancsokhoz. L. Oktatólagos parancsok gyűjteménye.

Tárkarabély-cső bezsirozása. L. Fegyvercsövek bezsirozása.

Tárkarabély kiürítése. L. Tárkarabély töltése és kiürítése.

Tárkarabélylyal eljárás a kézből való letevésnél. Midőn a csendőr töltött karabélyát kezéből bármi okból leteszi, a következő eljárás pontos betartása rendeltetik: az adogatóban, esetleg töltényürben levő töltények kiveendőek és a tölténytáskába helyezendőek, a tárban levő hat töltény helyén marad,

az adogató felső helyzetébe hozatik és az ismétlő-rekesztő előrefektetése által az ismétlő-művezet elzáratik, az ütővas pedig leeresztetik. Ha a csendőr tárkarabélyát ismét kezébe veszi, az ismétlő-rekesztőt hátrahuzza, az adogatót az alsó helyzetbe hozza, a 7-ik töltényt beleteszi és a tárkarabélyt a vállonhordásra előirt állapotba helyezi. (Á. sz. h. IV/30.)

Tárkarabély részeinek ütése vas vagy fémből készült eszközzel szigoruan tilos. (Á. sz. h. IV/28.)

Tárkarabély töltése és kiürítése. A tárkarabély és forgópisztoly megtöltésének mindig oly helyen kell történnie, hogy véletlen elsülés esetében senki meg ne sérüljön. (Lsz. 1/10.) A töltés és kiürítés szobában vagy más lakott helyen csak éjjeli időben történhetik, a midőn az őrsparancsnok a fegyverek kiürítését az őrsirodában is, felfelé fordított fegyverekkel elrendelheti. A fegyverek megtöltésének és kiürítésének mindig az őrsparancsnok, távollétében pedig helyettese személyes jelenlétében kell történnie. (Á. sz. h. IV/6.)

Társaskocsi-ipar vasárnap egész nap folytatható, (14837/92. km. r.)

Társországok. L. Magyar állam.

Távbeszélő díjtalan használata a csendőrség által. Közveszély, baleset, vagy elemi csapások esetén, hiradás vagy segélykérés céljából, a csendőrség jogositva van bármely távbeszélő hivatalt és állomást díjmentesen igénybe venni. (94234/98. bm. r.)

Távbeszélő-üzemnél vasárnap is végezhető: az előforduló ipari munka egész nap. (14837/92. km. r.)

Táviratok feladása. A távirdának kincstári költségén való igénybevétele csak a csendőrségi szolgálatból kifolyó, halasztást nem tűrő sürgős esetekben van megengedve. Ily táviratok röviden, de érthetőleg szerkesztendőek, mivel a fölösleges szavakból eredő kiadás többletet a távirat-szerkesztő megtéríteni köteles. A csendőrség által feladott hivatalos táviratok és az esetleges küldöncz-dijak

a feladáskor nem fizetendők meg. Ha azonban a táviratozás magánfél kérelmére, hivatalból nem üldözendő ügyben történik, akkor a „Hivatalos ügyben” jelzés elhagyandó és a távirati díj az érdekelt fél által, a távirat feladása alkalmával lefizetendő. (Gku. 28. §.)

Távirdai titok megsértésének vétsége. Elköveti: azon közbivatalnok vagy szolga, ki a távirdára bízott sürgönyt meghamisítja, törvényellenesen felbontja, visszatartja vagy megsemmisíti, vagy annak tartalmát jogtalanul mással közli, vagy másnak ilyenemű cselekményt megenged, vagy ahhoz segítségkezet nyújt. (Btk. 201. §.) *Kir. törvényszék.*

Távirda megrongálásának vétsége. Elköveti: aki távirdát vagy annak valamely tartozékát megrongálja, vagy oly cselekményt vagy mulasztást követ el, mely által a távirda használhatósága félbeszakittatik vagy gátoltatik. (Btk. 439—440. §.); a távirdai vagy távirászattal megbízott hivatalnok, felügyelő vagy szolgaszemélyzet azon tagja, aki a távirda használhatóságának félbeszakítását szolgálati kötelességének megszegése által, okozza. (Btk. 441. §.) *Kir. bíróság.*

Távirda - üzemnél vasárnap is végezhető: az üzemnél előforduló ipari munka egész nap. (14837/92. km. r.)

Távirda-vonalakra felügyelet. Ha az út mellett távirda-vonal van, a portyázó járőr erre is kiterjeszti figyelmét és minden olyan eset, mely a távirda-vonal akadálytalan használatát gátolná, vagy veszélyeztetné, pl. valamely pózna kidülése, sodrony elszakadása, a sodrony-huzalnak fagalyak általi érintése stb. előjegyzendő, bevonuláskor az örsparancsnoknak bejelentendő, ki arról a legközelebbi távirda-állomást haladéktalanul értesíti. Ha a járőr bevonulása előtt távirda-állomást érint, akkor tartozik az észlelt akadályt annak bejelenteni.

Távüregnyitok magánszemélyek általi megsértése.

(Btk. 327.) L. Levéltitok magánszemélyek általi megsértése.

Teherszállitmányok. Ruházat, szerelvény, lőszerelvény és fegyverzet, ha azok alkalmilag költségmentesen el nem küldhetők és ha terjedelmüknél fogva mint postai csomagok nem továbbíthatók, vasuton (gőzhajón) szállítandók mint teher-küldemény, sürgős esetekben pedig mint gyorszállitmány. A szállitmányok hivatalos (bélyegtelen) gyorsvagy teheráru szállítólevéllel adandók fel. A vasuton vagy gőzhajón érkező rakaszok vagy csomagok az átvétel előtt megvizsgálandók és ha azokon külső sérülések mutatkoznának, azok a vasuti kezelőség részéről kirendelt közeg jelenlétében megmérendők s tartalmuk a helyszínén azonnal megvizsgálandó; a netaláni hiányok a szállítólevelen és csomagolási jegyen feltüntetendők s ezek a közreműködött vasuti közeg által is aláírandók. A hiányokról, a szállítólevél és csomagolási jegy csatolása mellett, a szárnyparancsnokságnak azonnal jelentés teendő. (Gku. 30. §).

Teherszállitmányok megfigyelése. Teher- és málfahszállításokra is figyelmet fordítson a csendőr-járőr, mert ezeknél esetleg csempészáruk, fegyver, katonai felszerelés, lőszer vagy robbanó szerek tiltott szállítása foroghat fenn; az ilyeneket pedig meg kell akadályozni. (Á. sz. h. VII/19).

Tehervonatok használata. L. Gyorsvonatok használata.

Tehén- és báránytartás. A havasi örsök, a szárnyparancsnok engedelmével, tehenet és bárányt is tarthatnak. (Á. sz. h. XIV/6).

Tej vasárnap egész nap árusítható és házhoz szállítható. (14837/92. ku. r).

Telefon díjtalan használata. L. Távbeszélő díjtalan használata.

Temetési járulék. Az özvegyek, illetve a szabályszerű kort még el nem ért árváknak, temetési járulékra is van igényük. Ez a szolgálatban elhal-

tak után, a legutóbb élvezett beszámítható javadal-
mazása, nyugdíjban elhaltak után pedig a nyugdíj,
három havi összegét teszi ki. (Nyt. 53. §).

Temetés megakadályozása erőszakkal vagy fe-
nyegetéssel: kihágást képez (Kbt. 54. §). *Kir. já-
rásbiróság.*

Temetkezési vállalatnál vasárnap az összes mun-
kák egész nap végezhetőek. (14837/92. ku. r).

Tengeri-termelés. L. Kertek művelése.

Terhes járművek egymásután való akasztása tilos.
(Kbt. III. §).

Terítés. L. Asztal megterítése.

Termények értékesítése. L. Fölös számú baromfi
és termények értékesítése.

Természet-elleni fajtalanság büntette. Férfiak kö-
zött erőszakkal vagy fenyegetéssel véghezvitt faj-
talanság (Btk. 242. §). *Kir. törvényszék.*

Természet-elleni fajtalanság vétsége. Férfiak között
véghez vitt fajtalanság, ugyszintén embernek állattal
elkövetett fajtalansága. (Btk. 241. §). *Kir. törvényszék.*

Terpentinmáz alkatrészeinek mennyisége. Egy 6
lovas csendőrrel rendszeresített örs fekete szija-
zatának egyszeri befeketitására 48 gramm terpen-
tin-olajat, 16 gramm sárgaviaszt, 2 gramm kind-
ruszt és 0.2 gramm spódiumot használunk. (Kh.
83. p).

Terpentinmáz elhelyezése. Az e célra készült
szelenczében tartandó. A máz jól el legyen zárva,
különben a terpentin elpárolog és a por belepi.
(Kh. 83. p.).

Terpentinmáz felujtása. A kiszáradt és megke-
ményedett máz terpentinolajjal feleresztve, ismét
higgá és használhatóvá válik. (Kh. 83. p).

Terpentinmáz használata. A használatnál a szijat
egy kemény kefével, melyet nem mártunk nagyon
a mázba, jól be kell kenni, a mázt jól bedörzsölni,
aztán a kefével fényesre kefélni. A tisztítandó szij
a művelet alatt felaggatva vagy kézben tartatik.
(Kh. 83. p.)

Terpentinmáz készítése. A terpentinmáz készítéséhez 3 súlyrész terpentin olaj, 1 súlyrész sárga viasz és $\frac{1}{8}$ súlyrész kinrusz használandó. Az apróra vakart viaszt egy palaczkba kell tenni, a terpentinolajat ráönteni és a jól bedugaszolandó palaczkot gyakran felrázni. Ha a viasz jól felolvadt, — mi rendesen 48 óra alatt bekövetkezik — akkor az égetett kinrusz kevertetik a palaczkba, miáltal a máz használhatóvá válik. Ezen máz azonban egy óra alatt is elkészíthető, ha a viaszt gyenge tűznél felolvasztjuk s a terpentin olajat, — de gyulékenységé miatt csak lassan — a meleg viaszra öntjük, a kinruszt azután közé keverjük. Ha a viaszoldatot sikárolt kövek között dörgölve, elegyítjük a kinruszszal össze, akkor a máz fényesebb és feketébb lesz. Ily alkalommal a kinrusz $\frac{1}{3}$ -a helyét spodiumot is lehet használni, mely a máz feketeségét és fényét növeli. (Kh. 83. p.)

Terpentinmáz-készlet. Egy egész havi szükséglet készítenendő és abból az örsön mindig megfelelő készletnek kell lenni. (Kh. 85. p.)

Terv készítése vár vagy erődről. L. Vázlat.

Testhez nem illő ruházattal való eljárás. L. Ruházat testmérték szerinti készítése.

Testi sértésekről szóló jelentések. Testi sértéseknél a jelentésekben felemlitendő, hogy a talált sértések miféle eszköz által és mily módon lettek előidézve s lehetőleg az is felemlitendő, hogy a sértés életveszélyes vagy könnyebb-e. (Szlgu. 39. §.)

Tettlegességi illemtmények meghatározása. L. Nyugdíj illemtmény.

Téglaégető iparnál vasárnap is végezhető: kizárólag az égetési munka, egész nap. (14837/92. km. r.)

Téli takaró. Kétrétű, 5—5.5 kilogr. súlyu, 210 cm. hosszú, 122 cm. széles. (Illsz. 32/3.)

Tényezők, melyek a közbiztonságra káros befolyást gyakorolnak. L. Közbiztonságra káros befolyást gyakorló tényezők.

Tényvázlat-másolatok felterjesztése. L. Fogdíj felvétele.

Térkép árának megtérítése, az örs gazdasági átalányából eszközlendő. (Á. sz. h. Bev. 9. p.)

Térkép bekeretezése, az örs gazdasági átalánya terhére eszközlendő (Á. sz. h. Bev. 9. p.)

Térkép elhelyezése. L. Táblázatok elhelyezése.

Térkép-olvasás oktatása. A térkép-olvasás, valamint az azon és az azzal való tájékozásra az örs legénysége oktatandó. (Á. sz. h. Bev. 9. p.)

Térvázlata az örskörletnek. L. Örskörlet térvázlata.

Tészta-gyártásnál vasárnap is végezhető: a száritással egybekötött munka déli 12 óráig. (14837/92. km. r.)

Tilalmak ragályos betegségben levő állatokra nézve. L. Ragályos betegségben levő állatokra vonatkozó tilalmak.

Tilalmi tábla, jogosan felállítottnak, szándékos megrongálása vagy bemocskolása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.) *Közigazg. hatóság.*

Tilos ut használata erdőben. L. Erdőben tilos ut használata.

Tisztántartása a ruházatnak. L. Ruházat tisztántartása.

Tisztek által fizetendő közétkezési díjak. Ha csendőr tisztek a laktanyában étkeznek, de csak azon ételekből, melyek a legénység számára készíttetnek, reggeli ebéd és vacsoráért a törzstisztek 2 korona 40 fillért, a főtisztek pedig 1 korona 60 fillért fizetnek naponta az illető örs közigazdálkodásába. (Á. sz. h. XV/10). A csak részbeni étkezésért a fentebbi összeg a következő arányokban térítendő meg: reggeliért $\frac{2}{10}$, ebédért $\frac{5}{10}$, vacsoráért $\frac{3}{10}$ rész. (Á. sz. h. XV/12.)

Tisztek által fizetendő szálláspénz. L. Tisztek elszállásolása a laktanyában.

Tisztek által külön megrendelt ételekért fizetendő

dijak. Ha a tisztek külön ételeket rendelnek meg, azok ára külön számítandó fel. (Á. sz. h. XV/12).

Tisztek elszállásolása a laktanyában. A laktanyában megszálló tisztek az örsirodában szállásolándók el. A netalán velük utazó szolga a laktanyában csak akkor nyerhet elhelyezést, ha erre az örs legénységétől elkülönített helyiség áll rendelkezésre. A csendőrtisztek a laktanyában igénybe vett minden éjjeli szállás után az átvonulási díjat (törzstisztek 70 fillért, főtiszték 52 fillért) az illető örs gazdasági átalányába befizetni kötelesek. Szolgák után minden éjjelre 3 fillér fizetendő szintén a gazdasági átalányba. (Á. sz. h. 1/11. Á. sz. h. XV 9).

Tisztek — hadseregbeliek — elhelyezése a laktanyában. A közös hadsereg és honvédség tisztjeinek, továbbá közigazgatási és bírósági tisztviselőknek csak azon esetben szabad a laktanyába szállni, ha hivatalosan utaznak és más szállás a helységben nem kapható. Minden ily eset azonban, ha a szállás 24 órán túl vétetik igénybe, az örsparancsnok által, *közvetlenül* a kerületi parancsnokságnak bejelentendő. (Lsz. 1/11.)

Tiszteletadások. A fegyveres hatalom és a csendőrség egyénei, ha rendben és sorban nem állanak, találkozásnál, valamint szóbeli érintkezés kezdete előtt és befejezése után, a Gyakorlati Szabályzatban előirt tiszteletadással tartoznak: Ő Felségeik —, a Legfelsőbb uralkodóház tagjai —, idegen uralkodók és ezek családtagjai —, előljárók és följebbvalók iránt. A fegyveres hatalom zászlói és az örök iránt az említett egyének szintén a szabályszerű tiszteletadásra köteleztetnek. Minden tiszteletadás előtt az előirt testtartásba kell helyezkedni. Az oltári szentséggel való találkozásakor katolikus vallásu egyes egyének szertartásuk szerint, más vallásuak hasonló alkalmaknál saját vallásuk felekezeti szokása szerint viselik magukat. Sétatereken és más nyilvános helyeken, a hol egyének rövid időközökben ismételve találkoznak, elég a tisztel-

gést az első találkozáskor megadni. Betegek és sebesültek csak akkor nem tisztelegnek, ha ezen kötelességükben állapotuk gátolja őket. (Szlgsz. 46/384. és 352.)

Tisztelet megszerzése. L. Közbecsülés megszerzése.

Tiszteletteljes magaviselet. Minden alárendelt előjárója, minden alattos följobbvalója iránt, akár szolgálatban akár szolgálaton kívül, ugy személyes mint írásbeli érintkezés közben, tisztelettel tartozik, és ezen kötelességét, mely egyenlő rendfokozatban álló egyének részéről a rangban idősebbek iránt is tiszteletteljes és illedelmes magaviseletet követel, semmiféle alkalommal figyelmem kívül hagyni nem szabad. Előjárókról vagy följobbvalókról rosszat beszélni, cselekedeteiket bírálat alá vonni, vagy épen azokat kigunyolni, minden körülmények között tiltva van. (Szlgsz. 12/69—70.)

Tiszti szolgálért megtérítendő közétkezési pénz. L. Tiszti szolgák részvétele a közétkezésben.

Tiszti szolgák elszállásolása a laktanyában. L. Tisztek elszállásolása a laktanyában.

Tiszti szolgák részvétele a közétkezésben. A tiszti szolgák részére az étkezés a csendőr legénységtől elkülönített helyen vagy a konyhában szolgálta-
tandó ki. Az étkezéseért a napi betét fizetendő meg a közigazdálkodásnak. (Á. sz. h. XV/11.) Részbeni étkezésért az étkezési betét következő hányada terítendő meg: reggeliért 2/10, ebédért 5/10 és vacsoráért 3/10. (Á. sz. h. XX/12.)

Tiszti szolgák után megtérítendő szálláspénz. L. Tisztek elszállásolása a laktanyában.

Tisztítása a fegyvereknek szobatakarítás után. L. Fegyverek tisztítása szobatakarítás után.

Tisztító-vessző begöngyölése. A tusa vajatában elhelyezett fémtisztító-vessző és sárgaréz törlő bezsirozott vászon rongyba göngyölendő és ugy helyezendő el a tusa vajatába, de aképen, hogy könnyen kihúzható legyen. (Á. sz. h. IV/32.)

Tisztító-vessző használata. A tusában elhelyezett vastisztító-vessző csakis külszolgalatban használható. Az örsállomáson száraz bükkfából készült, egyik végén négyélűre faragott és az élén rovátkákkal ellátott tisztító-vesszők használhatóak. — Nádat tisztító-vesszőül használni tilos. (Á. sz. h. IV/31.)

Tisztnek legénységi szobába való belépésénél követendő eljárás. Ha oldalfegyverrel ellátott tiszt lép oly szobába, hol több csendőr van jelen, az őt legelőbb megpillantó „Vigyázz!”-t vezényel. A legénység ott, a hol épen van, a belépő felé fordulva, szabályos állásba helyezkedik, a szoba-parancsnok a tiszt elé megy és ezen minőségben jelentkezik, a nélkül, hogy oldalfegyvert vagy kalapot felvenne. (Lsz. 5/60.)

Tisztogatása a lovaknak. L. Lovak tisztogatása.

Tisztogatása a lovas legénység szijázatának. L. Szijázat tisztítása.

Tisztogatása a lószerelevény vasalkatrészeknek. L. Lószerelevény vasalkatrészeinek tisztogatása.

Tisztogatása a nyeregnek. L. Nyereg tisztítása.

Tisztogatása a szijszerszámnak. L. Szijszerszám tisztogatása.

Tisztogatása az izzadt lovaknak. L. Izzadt lovak tisztogatása.

Tisztogatási átalány. A laktanyafolyósok és az udvar separtetése, a lakszobák és foghelyiségek padlóinak havonként egyszeri felsuroltatása, a lámpák meggyújtása és seprők beszerzésére havonként minden egyes örsnek 4 korona, mint állandó és elszámolás alá nem eső átalány jár, mely minden hó 1-én előlegesen kifizetendő. A törzs és szárnyak székhelyein levő örsök azonban, ha az ott kiképzés alatt álló altiszti tanonczok és próba-csendőrök száma 15 főt meg nem halad, a 4 koronán felül 2 korona, 16—30 főnyi állomány-többlet után 4 korona és ezen felül 6 koronával több jár. (Illsz. 59. §.)

Tisztviselők elszállásolása a laktanyában. L. Tisz-

tek — hadseregbeliek — elszállásolása a lakatnyában.

Titkos gyógyszerek. L. Kuruzslás.

Titkos társulatokban való részvétel. L. Részvétel titkos társulatokban.

Titokban tartása a besugó nevének. L. Besugó nevének titokban tartása.

Titoktartás. A csendőr szolgálati ügyekben a legszigorubb hallgatagságra és titoktartásra esküvel kötelezett. (Szlgu. 14. §.)

Titok — tiltott — felfedezésének vétsége. Elköveti: azon közhivatalnok, ügyvéd, orvos, sebész, gyógyszerész, szülésznő, a ki valamely család vagy személy jó hírnevét veszélyeztető és hivatalánál, állásánál vagy foglalkozásánál fogva megtudott vagy rábizott titkot — kivéve, ha kötelességükhez képest erről a hatóságot értesítik — alapos ok nélkül másnak felfedez. (Btk. 328. §.) *Kir. törvénytörvény.*

Tojás megvizsgálása. A tojást tenyérbe fogva a világosság felé tartjuk. Ha a fény világosan át nem tetszik rajta, akkor a tojás romlott. Friss tojás a vízben elmerül, a záptojás ellenben fen uszik a vizen. (Eá.)

Tollbokréta. A tollbokréta se tulságos nagy, se nagyon kicsiny ne legyen. Minden csendőr köteles a tollbokréta-kötést elsajátítani, megfelelő tollkészlettel rendelkezni és időről-időre a bokkrétát akként ujitani, hogy az mindig csinos legyen. A tollbokréta lapos iv alakban legyen kötve és úgy illesztendő a kalapra, hogy a tollbokréta legmagasabb része a kalap teteje fölé 6—10 centiméterre emelkedjék, míg annak vége a kalap-karimán alól ne lógjon. — Minden csendőr és altiszt két tollbokrétával rendelkezzen. (Á. sz. h. III/14.)

Tollbokréta felillesztése a kalapra. L. Tollbokréta.

Tollbokréta készítése. L. Tollbokréta.

Töltények — alakjukat veszítettek — kicserélése. A lovasörs parancsnoka köteles a csendőr hibáján

kivül elferdített töltényt, a tartalék-készletből haladéktalanul pótolni. (Á. sz. h. IV/26.)

Töltények elhasználásánál követendő eljárás. Szolgálat közben elhasznált (kilőtt) töltények, az örsparancsnok indokolt jelentésére, a szárnyparancsnokság által elengedtetnek. (Gku. 69/4.)

Töltényhüvelyek beszolgáltatása. A kilőtt töltények hüvelyeiből legalább 90% szolgáltatandó be (Gku. 65/3), még pedig az általános tömeg terhére, minden év szeptember hó végeig. (Gku. 65/5.)

Töltény mennyisége a tölténytáskában. A tölténytáskában minden csendőr 15 éles töltényt hord magával, melyek pontos és sértetlen megőrzéseért a csendőr felelős, sőt hanyagság és a töltények jogtalan elhasználása esetén, kártérítéssel tartozik és esetleg meg is fenyítettik. (Á. sz. h. IV/17. — Illsz. 76. §.)

Töltény tartalék-készlet. Az örsök minden altiszt és csendőr után a rendes tölténykészleten kívül még 15 darab tartaléktölténynyel is el lesznek látva, mely a pénztárban őrzendő s csak rendkívüli szolgálatteljesítés alkalmával osztandó ki a legénységnek. (Á. sz. h. IV/18. — Illsz. 76. §.)

Tölténytáska befestése. A tölténytáska feketére festve, homályos fényű legyen, mely célból olajos ronggyal gyakran bedörzsölendő. (Á. sz. h. IV/13.)

Töltése a forgópisztolynak. L. Tárkarabély töltése és kiürítése.

Töltése a tárkarabélynek. L. Tárkarabély töltése és kiürítése.

Töltés és tüzelés gyakorlása. A töltés és tüzelésnél a szabatos testtartás és a lábak helyes tartására kiváló gond fordítandó. (Á. sz. h. VI/5.)

Tömegátalány. A ruházat és lőszerelvényi tárgyak fentartására és utánpótlására, minden csendőr tömegátalányt kap. (Illsz. 30/1.)

Tömegátalánya az igényjogosultnak próbaszolgálat céljából való szabadságolása esetén. L. Szabadságoltak illetékei.

Tömegátalány mérve. Rendfokozatra való különöség nélkül gyalog-csendőrök részére évi 90, lovas-csendőrök részére évi 103 korona 60 fillér. (Illsz. 30/1. — Gku. 35/5.)

Tömegbeli cikkek becslése. L. Becslése a beszolgáltatott ruházatnak.

Tömegbeli cikkek fölötti rendelkezési jog. A legénységénél használatban levő összes ruházati és lőszerelvényi cikkek annak feltételes tulajdonát képezik, mivel a tömegvagyon a testületből öt éven aluli szolgálat után történő kilépés, továbbá szökés, fegyelmi vagy büntetőbirósági uton történendő elbocsátás eseteiben, a kincstár javára megy át. (Gku. 45. §.)

Tömegbeli cikkekkel való eljárás áthelyezés alkalmával. Ha valmely egyén a kerület kötelékén belül vagy azon kívül a szárnytól vagy pótlókerettől egy más szárnyhoz, vagy pedig valamely örsről a pótlókerethez helyeztetik át, akkor összes ruházati és lőszerelvényi cikkeit és szerelvényeit, valamint tömegkönyvét és ruha- és fegyverzeti könyvecskéjét a szárny székhelyére viszi és a szerelvényi, fegyverzeti és lőszeres cikkeket ott átadja (Gku. 66/1), ha pedig szárnyterületén levő egyik örsről a másokra helyeztetik át, új örsére viszi magával, még pedig, ha gyalog egyén vagy lovas ló nélkül helyeztetik át, előfogaton, vagy ha vasuton vagy gőzhajón utazik 50 kgr. súlyig a kincstár terhére szállítja. Ha a lovas áthelyezése lóval együtt történt és az illető az utat lóháton teszi meg, akkor felesleges ruha- és szerelvényi cikkei szintén az előbbiek szerint továbbítandók. Ha pedig az utazás vasuton (gőzhajón) teendő meg és a ló nem örsről-örsre vezettetik, ez esetben a feladására az örsparancsnok által kiállítandó menetlevélben a tömegbeli tárgyak is felveendőek. Az elszámolás alá eső szállítási költség az örs gazdasági átalánypénztárából előlegezhető. Vasuton (gőzhajón) lóval együtt feladott ruha- és lőszerelvényi cikkeknek

szállítási díja, a szállítólevéllel való okmányolás mellett, az utazási számadásban számolandó el. (Gku. 48. §.)

Tömegbeli cikkekkel való eljárás felülvizsgálat esetében. Az illető összes ruha- és lőszerelvényét a szárnyszékhelyére magával viszi. Ha az ilyen egyén a felülvizsgáló-bizottság által csendőrségi szolgálatra alkalmasnak találtatik, tömegcikkeit saját költségén tartozik örsére visszaszállítani. (Gku. 50. §.) Szerelvényi és fegyverzeti cikkeit szintén magával viszi a szárnyhoz. (Gku. 66/4.)

Tömegbeli cikkekkel való eljárás vezénylés alkalmával. Szolgálatattételre a kerület törzséhez, a pótlókerethez vagy más örshez vagy pedig tanosztályba és iskolába történt vezénylés esetében, ha erre vonatkozólag rendelkezés nem történt, az örsparancsnok határozza meg, hogy az elvezényelt milyen ruházati és lőszerelvényi cikkekkel láttassék el. A visszamaradó tárgyakról az elvezényelt jegyzéket készít, mit az örsparancsnok az illető ruha- és fegyverzeti könyvecskéjében őriz meg. Ezek az örs által, az általános tömegalap terhére, gondozandók és ha azoknak utánküldése válik szükségessé, az ugyanazon alap terhére történik. (Gku. 50. §.) A kerületi törzshöz vagy a pótlókerethez vezényeltek a fegyvert, kincstári szerelvényt és a lőszert a szárny raktárába beszolgálják. Valamely örsre vezényelt legénységnek felszerelési cikkekkel való ellátását, ha külön rendelkezés nem történt, a körülményekhez képest, az örsparancsnok határozza meg. (Gku. 66/3.)

Tömegbeli cikkek kiszolgáltatása. A szükséglet, rendes körülmények között az örsök előirányzati beadványai alapján szereztetik be és félévenként az örsparancsnok útján adatik ki. Előre nem látott esetekben a szükséglet esetről-esetre a szárny raktárából fedeztetik. (Gku. 37. §.)

Tömegbeli cikkeknek az örsön való átvétele. A kikülönített örsökre érkező ruházati és lőszerel-

vényi küldeménynek az örsparancsnok és egy csendőrből álló bizottság által veendő át. Az átvételnél a csomagok száma, azok külső állapota és a csomagok mikénti elzárása állapítandó meg. Ha valamely csomagon külső sérülés észleltetik, akkor ezen csomag a postahivatalnok jelenlétében megmérendő és felbontandó, hogy az esetleges hiány vagy sérülés megállapítható legyen. A leletről, a hiányos cikkek nemének és mennyiségének felmentése mellett, jegyzőkönyv veendő fel, mely a postai alkalmazott által is aláírandó. Ezen jegyzőkönyv a szárnyparancsnoksághoz haladéktalanul felterjesztendő. Ha külsérülés a csomagok egyikén sem mutatkozik, azok átveendőek és az örsre szállítandók, a hol bizottságilag felbontatván, a cikkeknek, a mellékelt ruházatvételi könyvecske alapján, számszerinti átvétele fogantositandó. Ha a csomagok felbontásánál hiány, vagy a cikkeknel sérülések észleltetnének, akkor ezen körülmény haladéktalanul megállapítandó és a bizottság által aláírt jelentésben a szárnyparancsnokságnak késelelem nélkül bejelentendő. Az átvett cikkek felpróbálandók s ha valamely ruhadarab a csendőrnek testéhez nem illenék, az, a hiány bejelentése mellett, a szárnyparancsnoksághoz visszaküldendő. A felmerülő portóköltiséget, a feladóvevény alapján, a szárnyparancsnokság megtéríti. A kiadott cikkeknek a tulajdonosok által történt átvétele a ruhaátvételi könyvecskében, esetleg a vonatkozó ügydarabon, aláírásuk által igazolandó és a ruhaátvételi könyvecskének, illetőleg a vonatkozó ügydarabok a szárnyparancsnokságnak haladéktalanul visszaküldendőek. A zsákok csak alkalmilag, lehetőleg költségmentesen, vagy ha ilyen alkalom egyhamar nem kínálkozna, három-négy zsák egyszerre, postán küldendő vissza és a feladó-vevény, a költség megtérítése céljából, felterjesztendő. (Gku. 44. §.)

Tömegbetét. L. Első tömegbetét.

Tömege a gyalog-csendőrnek lovasítása esetén.

Ilyen csendőrnek a gyalog- és lovas-csendőr első tömegbetétje közötti különbséget tömege javára irandó. Ruházat és lőszerelvényekkel való ellátása tömegének terhére történik és lovasítása napjától, a lovas-csendőr számára rendszeresített tömegátalányban részesül (Gku. 49. §.) Fegyverzeti és szerelvényi cikkeket a szárnynál beszolgáltatja. (Gku. 61/2)

Tömege a lovas-csendőrnek gyalogositása esetén. A tömeg-többlet-különbséget tömegéből nem vonatik le, lőszerelvénye azonban a kincstár javára esik. A gyalogositás napjától a gyalogos csendőr számára rendszeresített tömegátalányban részesül. (Gku. 49. §.) Szerelvényi és fegyverzeti cikkeket a szárny székhelyére viszi. (Gku. 66/2.)

Tömeges felszólítások esetében követendő eljárás. Ha valamely őrs különböző hatóságok által ugyanazon időben különféle irányban teljesítendő szolgálatokra vagy segélynyújtásokra szólítatik fel, melyeknek egyidejűleges végrehajtására azonban az őrs létszáma elégtelen: akkor mindenképp előtte a közbiztonság fentartására hivatott hatóság felszólítása teljesítendő. Kivételnek csak azon esetben van helye, ha egy másik hatóság megkeresésének elhalasztása folytán bekövetkező késedelem veszélylyel járna; vagyis a sürgősebb, illetőleg fontosabb szolgálat, mindenképp előbb fogantatandó és ha hasonlóképpen fontos szolgálat-teljesítések egyidejűleges végrehajtása igényeltetnék és az időt engedi, valamely szomszédőrs segélye veendő igénybe. (Szlgu. 102. §.)

Tömeg-felszámítási módozata. A tömeg-átalány az igényjogosultnak nem fizettetik ki készpénzben, hanem azon szárnynál, melynek állományába az illető tartozik — a hónapot 30 nappal számítva — napi adagokban felszámítatik. (Illsz. 30/4.)

Tömegilleték. Az első tömegbetét és a tömeg-átalány együttesen neveztetik tömegilletéknek. (Gku. 35/5.)

Tömegkönyv felterjesztése. L. Ruházati cikkek elkönyvelése.

Tömegkönyvek elhelyezése. Az örsparancsnok íróasztalán, a felső jobboldali doboz alatt őrzendők. (Gku. 39/2.)

Tömegkönyv lezárása. L. Ruházati cikkek elkönyvelése.

Tömegkövetelés. A tömegkönyv lezárásánál mutatkozó követelés. (Gku. 35/5.)

Tömegrendszer szerinti felruházásra való igény az altisztek, csendőrök és próba-csendőrökre terjed ki. (Gku. 36/1.)

Tömegtartozás. A tömegkönyv lezárásánál mutatkozó tartozás. (Gku. 35/5.)

Tömeg-többletre való igény. Ha valamely egyénnek oly nagy tömegrésze van, hogy az az évi tömegátalány kétszeresét meghaladja, akkor az ezen összeget meghaladó tömegkövetelés az illetőnek, bélyegtelen nyugtájára, még akkor is kifizethető, ha a csendőrségnél öt évet még nem szolgált. (Illsz. 31/2.)

Tömegvagyon. Az átvett ruházat és lőszerelvény tényleges értékének vagy becsértékének a tömegköveteléssel, illetve a tömeg-tartozással való egybevetése után mutatkozó követelés összege. (Gku. 35/5.)

Tömegvagyonra való igény. Minden csendőr, ha a testületben legalább öt évet megszakítás nélkül szolgált és önhibáján kívül fogyatékbba jött, ez esetben neki tömegkövetelése, továbbá ruházatának becsértéke és esetleges külön járulékai, bélyegtelen nyugtája ellenében kifizetendő. (Illsz. 31/1.)

Tömegvagyonra való igény elvesztése. Ha csendőrségi egyének szökés vagy saját hibájuk folytán lesznek a testületből eltávolítva, tömegvagyonuk a csendőrségi javadalmazás javára esik. (Illsz. 31/1.)

Tömegvagyonra való igény nyugdíjazás esetén. Azon véglegesített csendőröknek, kik állandóan nyugdíjaztatnak vagy végkielégítéssel elbocsáttat-

nak, tömegkövetelésük és ruházatuk becsértéke, szolgálati idejükre való tekintet nélkül, kiszolgáltatandó. Az időleges nyugállományba helyezett csendőröknek azonban csak azon többlet fizetendő ki, amennyivel esetleg tömegkövetelésük, a ruházat becsértékének betudásával, az első tömegbetét összegét felülmulná. (Hlsz. 31/3.)

Törlése a fegyelmi büntetéseknél. L. Büntetések törlése.

Török Ferencz altábornagy-féle alapítvány. Az erre vonatkozólag kiállított honvédelmi ministeri alapító-oklevél a következő határozatokat tartalmazza: 1. Az alapítvány neve: „*A m. kir. csendőrségi zsebkönyv-vállalat tiszta jövedelméből a m. kir. csendőr-legénység jutalmazására és segélyezésére létesített Török Ferencz-féle alapítvány.*“ 2. A m. kir. csendőrségi zsebkönyv szerkesztő-bizottsága által letett alapvagyon 16170 frt 23 krnyi összegből áll. A zsebkönyv további kiadásából ezentul még befolyó évi tiszta jövedelmek, valamint az alapítvány javára esetleg befolyó önkéntes adományozási, hagyományi vagy egyéb pénzösszegek az alapítványhoz csatolandók. 3. Ezen alapítványnak rendeltetése az, hogy kamataiból: a) oly tényleges állományu csendőrlegénységi egyének részére, kik magukat a közbiztonsági szolgálatban különösen eredményes működés által kitüntetik — a nélkül, hogy ez által a fenálló csendőrségi szabályok szerint esetleg őket megillető egyéb díjakban csorbitást szenvednének — pénzjutalmak adassanak, melyek 15 frtnál kisebb, de 50 frtnál nagyobb összegben ki nem szolgáltatathatók; b) oly rokkant nyugdíjas csendőrlegénységi egyének részesüljenek pénzsegélyben, akik a szolgálatképtelenségüket okozó és szolgálatteljesítésből kifolyólag szerzett különösen súlyos betegség, sérülés, vagy sebesülés következtében, mint bármi keresetre képtelenek, gyámolítására szorulnak, ha évi nyugdíjuk összege kisebb a legutóbb élvezett

zsoldjuknál — és pedig ezek közül első sorban olyanok, akik önmagukkal annyira tehetetlenek, hogy idegen személy ápolása vagy segélykezése nélkül el nem lehetnek. Az ily rokkantoknak segélye legkevesebb 30 frt lehet s legfeljebb azon összegig terjedhet, a mely nyugdíjuk és előbbi zsoldjuk teljes évi összege között a különbözet. Ugy a jutalomban, mint a segélyben, ugyanazon egyén ismételten is részesülhet. 4. A fentebbi két módozatu czélra az alapítvány kamat-jövedelmei olykép használandók fel, hogy az évi kamat-jövedelemnek 80⁰/₀-a feltétlenül a 3/a pont alatt említett jutalmazásokra, 20⁰/₀-a pedig a 3/b alatt említett rokkantok segélyezésére fordítandó; ily rokkantak nem létezésében azonban ezen 20⁰/₀ is jutalmazásokra fordítandó. 5. A jutalomdíjak és segélyek minden év augusztus hó 18-án, mint ő Felségének legmagasabb születése napján, osztandók ki. (26608/97. hm. r.)

Törvényalkotás. A törvényjavaslatot az illető minister kidolgozza és ő Felsége engedelmével a képviselőházhoz benyújtja; ha a képviselőház a javaslatot elfogadja, átküldi azt, hasonló tárgyalás végett, a főrendiházhoz. A mindkét ház által elfogadott javaslat szentesítés végett ő Felségéhez felterjesztetik. A király által szentesített törvényt a kormány az országos törvénytárban kihirdeti. Minden törvény kötelező ereje, ha a törvényben más határidő nincs megállapítva, a kihirdetést követő 15-ik napon kezdődik. (L. dr. Csiky Kálmán: „A hazai alkotmány és jogismeret alapvonalai.“)

Törvényáthágóval szemben követendő eljárás. A csendőr a törvény minden áthágóját röviden és komolyan rendreutasítani s az ellentállás minden kísérletének a „törvény nevében“ való csend- és rendre-utasítással elejét venni köteles. (Vekm. 1. §.)

Törvények ismerete. A csendőrnek a különféle törvényeket, rendeleteket és parancsokat és az azokból folyó eljárást elméletileg ismerni és azok

gyakorlati alkalmazását is értenie kell; mert ellenkező esetben törvény- vagy szabály-ellenes eljárása alapján büntetésnek, sőt hadtörvényszéki eljárásnak is nézhet elébe. (Á. sz. h. V/3.) Továbbá ismernei kell a csendőrnek a csendőrségi utasítások és szabályok mellett, a polgári életben érvényben álló, a közbiztonság, csend és rend fentartására vonatkozó ministeri rendeleteket, megyei szabályrendeleteket stb. (Á. sz. h. V/4. — Szlgu. 20. §.)

Törvényellenes cselekményekről való gyors értesülés. Az örskörletben előforduló minden törvényellenes cselekményről a csendőrségnek azonnal tudomással kell birnia; mert ennek ellenkezője arról tanuskodna, hogy az őrsparancsnoknak és a legénységnek nincsenek meg a kellő összeköttetései és bizalmas egyénei az örskörlet minden helyén. (Á. sz. h. VII/3.)

Törvényellenes cselekmények tetteseinek kiderítése. A csendőrségnek szigorú kötelessége a törvényellenes cselekmények elkövetőinek azonnali nyomozása és kiderítése. (Á. sz. h. VII/3.)

Törvényelleni izgatás vétsége. L. Alkotmány elleni izgatás vétsége.

Törvényes gyermek törvénytelennek való bevezetése az anyakönyvbe: családi állás elleni kihágás. (Kbt. 60. §.) *Kir. járásbiróság.*

Törvényhatóság. Törvényhatóságokat képeznek a vármegyék és azon városok, melyek törvényhatósági joggal fel vannak ruházva. A törvényhatóságoknak következő feladataik és jogaik vannak: 1. az országos törvényeket és kormányrendeleteket saját területükön foganatosítják, azaz közvetítik az állami közigazgatást; 2. a törvény önkormányzati joggal ruházta fel a törvényhatóságokat, mely jogból kifolyólag saját belügyeikben határoznak és szabályrendeleteket alkothatnak, továbbá megállapítják saját közigazgatási költségeiket és ezek fődözése végett pótdadókat is vethetnek ki, tisztviselőiket maguk választják (a törvényben meg-

határozott kivételekkel), valamint árvaszékeik által intézik a gyámság és gondnokság alatt álló személyek ügyeit; 3. megvan az a joguk, hogy országos ügyek és kérdések fölött is tanácskozhatnak, véleményüket nyilváníthatják, azt a kormányhoz fölterjeszthetik vagy kérvény alakjában az országgyűlésnek tudomására hozhatják, sőt a többi törvényhatóságokkal is közölhetik pártolás és hozzájárulás végett. — A magyar királyság területén van 63 megyei és 24 városi törvényhatóság. A törvényhatósági joggal felruházott városok közül legtöbbnek szabad királyi város czime van. (L. dr. Csiky Kálmán: „A hazai alkotmány és jogismeret alapvonalai“ 44. l.)

Törvényhatósági városokban a csendőrség nem működik. L. Törvényhatósági városokban való nyomozás.

Törvényhatósági városokban való átvonulása a lovasjárőrnek. L. Lovas-járőr átvonulása.

Törvényhatósági városokban való nyomozás. Törvényhatósági joggal felruházott városok területén a csendőrségnek hivatásszerű működési tere nem lévén, ily szolgálatnak e helyeken való teljesítése tilos. Ezen területeken kizárólag üldözés vagy tettenérés alkalmával lévén helye esetleges letartóztatásnak, a letartóztatott mindig a városi vagy rendőrkapitányságnak, vagy pusztai biztosnak adandó át, hova a szabályszerű tényvázlat az őrsparancsnokság részéről utólag megküldendő. Ha e helyeken tartózkodó törvényáthágó nyomába jut a járőr, akkor a fentebb irt hatóságot erről azonnal értesíteni s közreműködését, t. i., hogy a járőr mellé egy rendőri közeget rendeljen ki, kikérni tartozik; a kirendelt közeggel aztán együttesen a *szolgálati utasítás értelmében* végzi további teendőit. Ha ezen közreműködés megtagadtatnék, a járőr nincs jogositva saját felelősségére eljárni, hanem ily esetről a szakasz-parancsnokságnak azonnal jelentés teendő. (Á. sz. h. VII/46.)

Törvényhatósági városokban való nyomozásnál a közreműködés megtagadása esetén követendő eljárás. L. Törvényhatósági városokban való nyomozás.

Törvényismerete a csendőrnek. L. Törvényismeret. — Csendőr törvényismerete.

„Törvény nevében“ a vidéken divó nyelven való használata. L. Törvény nevében szavak használata.

„Törvény nevében“ szavak használata. Midőn a csendőr a törvényes megtorlás céljából kötelességszerűleg fellép, az illetőt, vagy illetőket, mindenek előtt a „törvény nevében“ szavakkal szólítja meg. (Szrvu. 9. §.) A „törvény nevében“ kifejezés csak nagyobb fontossággal bíró vagy veszélylyel járó esetekben alkalmazandó, nehogy a gyakori hangoztatás által e mindenkire nézve következményes felszólítás megóvandó hatályosságából veszítsen, mintegy szentségtelenítették s így épen az ellenkező hatást idézze elé. — Ez alakmondat ugyszintén a megállítást célzó rákiáltás „A törvény nevében megállj!“ mindig a vidéken divó nyelv vagy a megszólított által értett nyelven alkalmazandó. (Á. sz. h. VII/49.)

Törvénytelenek meggátolása. A csendőrnek kiváló érdemeül szolgál, ha ébersége és tevékenysége által mindennemű törvényteleniséget meggátol. (Szlgu. 92. §.)

Törvénytelenek a csendőrt észben és ravaszságban felül ne mulják. L. Szolgálat észszel és ügyességgel való teljesítése.

Törvénytelen gyermek törvényesnek bevezetése az anyakönyvbe: családi állás elleni kihágás. (Kbt. 60. §.) *Kir. járásbiróság.*

Tőzeg meggyújtása. L. Meggyújtása.

Trafikban vasárnap is árusítható. L. Egyedárusági cikkek elárusítására jogosított üzletekben

Trágya cserébe adása. Ha a lovasörsön a trágya pénzért nem értékesíthető, akkor, különös okmányolás nélkül, szalmáért cserébe is adható. (Kh. 56. p.)

Trágya másnak földjére vitele jogosulatlanul: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 95. §.) *Közigazg. hatóság.*

Trágya meggyujtása. L. Meggyujtása.

Trágya összegyűjtése nagyobb mennyiségben városban vagy községben, a házban, udvarban vagy annak közelében, hatósági tilalom ellenére: közegészség elleni kihágás. (Kbt. 125. §.) *Közigazg. hatóság.*

Trágyáért befolyó összeg elkönyvelése. A befolyó pénz az általánypénztári naplóban szabályszerűen okmányilag kezelendő. (Kh. 56. p.)

Trágyáért befolyó összeg felhasználása. Kizárólag az állandó alom jókarban tartására és az istállóvilágításnál előforduló kiadási többlet fedezésére fordítandó. (Kh. 56. p.)

Trágyázó-anyag jogosulatlan szedése idegen szántóföldről, rétről, legelőről, kertből, gyümölcsösből vagy szőlőből: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 95. §.) *Közigazg. hatóság.*

Tréfáló beszéd. L. Csendőr közlékenysége.

Trónöröklés. Szent István koronája és a magyar trón, a pragmatika szankciónak nevezett 1723-iki törvény értelmében, örökösödési joga a felséges Habsburg-Lotharingiai házat illeti meg, még pedig első-szülöttség szerint első sorban fiágon, azután leányágon. (L. dr. Csiky Kálmán: „A hazai alkotmány és jogismeret alapvonalai“.)

Tudakozódás a fővárosi államrendőrségnél lakásbejelentésre vonatkozólag. L. Lakás-tudakozódások.

Tudatlanság a csendőrnél épen oly nagy baj, mint az erkölcstelenség vagy a rossz magaviselet, mert tudatlan csendőr állása kötelmeinek megfelelni nem képes. (Á. sz. h. V/2.)

Tulajdonjog átruházása a marhalevelen. L. Marhalevelen tulajdonjog átruházása.

**Tulajdonságok, mely a járőrvezetőtől megkövetel-
tetnek.** L. Járőrvezetőtől megkivántató tulajdon-
ságok.

Tulajdonságok, melyek a csendőrtől általában meg-

követeltetnek. L. Csendőrtől követelt általános tulajdonságok.

Tulajdonságok, melyektől a csendőrnek óvakodni kell. L. Csendőr által kerülendő tulajdonságok.

Tűzok behajtása vagy agyonverése. L. Vadak elfogása.

Tüdő-takony. Kórtünetei: tompa, száraz köhögés, néha kihányással párosult, a kehhez hasonló légzési bántalmak, lesoványodás. Az ilyen ló azonnal elkülönítendő és állatorvosilag megvizsgálandó. (Lóüvsz. 68. §.)

Tükrök a legénységi szobákban a legénység által felfüggeszthetők.

Tüntetésekben való részvétel. L. Nyilvános gyülekezetekben és tüntetésekben való részvétel.

Tüzelő-anyag becsértéke. A gazdálkodási vagyron megállapítása alkalmával, a tüzelő-anyag megbecsülésénél, csak a beszerzési és fuvarozási díj, a tüzelőfánál azonfelül a felvágatási díj is számítandó. (Á. sz. h. XVI/7.)

Tüzesetek nyomozása. Tüztűzvésszélnél megállapítandó, vajjon az: elemi csapás, vétkes gondatlanság vagy pedig gyujtogatás folytán származott-e. Ez utóbbi esetben az is megállapítandó, hogy mily gyujtóanyag használtatott, a tettes pedig kinyomozandó, illetve letartóztatandó és a hatóságnak átadandó. A tűz keletkezési módján kívül minden tüztűzvésszélnél kinyomozandó: mely napon, napszaka és órában ütött ki a tűz, mely tárgyon és annak melyik részén, kinek a tulajdona volt a kigyuladt tárgy, volt-e biztosítva és mennyire, mennyi a kár s vajjon ember vagy állat nem veszett-e el. Ezen adatokjelentésbe foglalva és egy példánya a csendőrkerületi parancsnokságnak, egy pedig a közigazgatási hatóságnak küldendő meg. (Szlgu. 41. §.)

Tüzesetről a községi előljáróság az örsöt 24 óra alatt értesíteni köteles. (116168/97. bm. r.)

Tűzijáték rendezése hatósági engedély nélkül: közrend elleni kihágás (Kbt. 76. §.) *Közigazg. hatóság.*

Tűznek a laktanyában való kiütése esetén követendő eljárás. L. Laktanyában tűz kiütése esetén követendő eljárás.

Tűzoltással a csendőr nem foglalkozhatik. L. Elemi csapások alkalmával követendő eljárás.

Tűzrakás erdőben. Az erdőkben és azok közelében 100 méternyi távolságon belül — csak az erdőégések megakadályozására szükséges óvrendszabályok megtartása s idegeneknek még ezen felül csak az erdészeti személyzet engedélye mellett szabad tüzet rakni; azonban a erdőőrök az általuk őrzött területeken, a favágók a favágásokban, a kőfejtők a kőbányában és a nyájukat legeltető pásztorok főzés és felmelegedés végett, oly veszélytelen helyen, melyen az erdőbirtokos a tüzgerjesztést világosan el nem tiltotta, a kellő óvrendszabályok megtartása mellett, rakhatnak tüzet. A ki tüzet rak, minden esetben tartozik azt távozása előtt teljesen eloltani. (Erdt. 9. §.) A ki ezen határozványok megsértésével az erdőben vagy annak közelében tüzet gerjeszt, továbbá, a ki az általa vagy hozzájárulásával avagy jelenlétében gerjesztett tüzet kellő felügyelet nélkül hagyja, vagy a tűzveszélynek kikerülésére szükséges és a létezett viszonyok közt eszközölhetővé vált intézkedéseket elmulasztja: erdei kihágást követ el. (Erdt. 109. §.) *Közigazg. hatóság. Elj. hivatalból.* A 9. §. határozatai alá nem esnek a rendszeres üzletből folyó szükséges tüzelések (Erdt. 110. §.)

Tűzrendészeti szabályok. Tűzvész esetén a telken fekvő vizet a tűzoltástól senki meg nem vonhatja. Ki a községben kitört tüzet vagy tűzveszélyt észreveszi, köteles azt azonnal köztudomásra hozni. — A más községekben észrevett tüzet tartozik az illető tartózkodási helye birájának (polgármesternek) vagy a rendőrségnek (csendőrégnek) haladéktalanul jelenteni. — Minden tűzoltó köteles szolgálatban ebbeli minőségét kitüntető jelvényt viselni, melyet azonban másnak mint tűzoltónak

viselni tilos. — Ezen rendelet ellen vétők kihágást követnek el. (53888/88. bm. r.) *Közigazg. hatóság.*

Tüzbész alkalmával követendő eljárás. A csendőr tüzbész esetén a fennálló tűzoltó-rendészeti szabályokat szem előtt tartja és azok értelmében jár el. A tüzbész helyén a hatósági intézkedőt és a tűzoltás vezetőjét támogatja és arra figyel, hogy annak rendelkezései mindenben pontosan teljesíttessenek. A felügyelet és gondoskodás azonban még a tűz eloltása után is folytatandó és arról, hogy a tűzoltás vezetőjének, a tűz újabb kiütésének meggátolása végett tett intézkedései pontosan fogantassanak, különösen kell gondoskodni. (Szlgu. 85. §.)

Tüzbész elleni rendszabályok a laktanyában. L. Laktanyában tüzbész elleni rendszabályok.

Tüzbész előidézése gondatlanságból másnak karója, trágyája, tarlója, avarja, nádasja vagy tözegében: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 94. §.) *Közigazg. hatóság.*

Tüzbész esetén a telkén levő vizet a tűzoltástól senki meg nem vonhatja. (53888/88. bm. r.)

Tüzbész jelzése. Ki a községben kitört tüzet vagy veszélyt észreveszi, köteles azt azonnal köz tudomásra hozni. (53888/88. bm. r.)

Tüzbésznel a szabályok mellőzése. Tüzbész kiütésének vagy terjedésének meggátolása céljából vagy tüzbész kiütése esetén az oltásra, a rendre és biztonságra nézve kiadott szabályok megszegése: tulajdon elleni kihágás. (Kbt. 141. §) *Közigazg. hatóság.*

Tüzbésznel engedetlenség. Tüzbész vagy vizáradás esetén, a ki nem engedelmeskedik a hatóság azon meghagyásának, hogy a fenyegető vagy már bekövetkezett közveszély elhárítására, illetőleg megszüntetésére, személyesen vagy háznépének, cselédeinek munkájával, szekereinek, vizjárműveinek avagy az oltalom szempontjából szükséges egyéb eszközeinek, nemkülönben hámos lovainak, vagy vonómarháinak ideiglenesen a hatóság rendelkezése alá bocsátása által közreműködjen, amennyi-

ben abban alapos okok által nem akadályoztatott, vagy pedig, ha ezen esetekben a segítségítéstől másokat visszatart vagy lebeszél: tulajdon elleni kihágást követ el. (Kbt. 142. §.) *Közigazg. hatóság.*

Tüzbész okozás vétsége. Elköveti: a ki a btk. 422. és 423. §-ában megjelölt valamely tárgyat gondatlanságból gyújt fel. (Btk. 425. §.) *Kir. törvényszék.*

Tyukszem. A bőr egyes helyeire gyakorolt folytonos nyomás kérgesedést és tyukszemet okoz, melyek néha igen fájdalmasak, különösen ha megkeményednek. Ezekre langyos lábfürdők használata leginkább pedig citrom-szeletek rákötése enyhítően hatnak, a citrom leve a kérgesedést annyira meglazítja, hogy ezek egy tompa késsel kiemelhetők vagy levakarhatók. Ezek kivágásánál azonban igen óvatosan kell elbánni, nehogy a kés szerfölött mélyen behatoljon. (Eá.)

U

Uborka télire való eltevése. L. Kertek mivélése.

Udvar rendben tartása. L. Laktanya tisztán tartása.

Ujitása a forgópisztoly csövének. L. Forgópisztoly csövének csiszolása.

Ujonzállításra való jelentkezés elmulasztása. A legközelebbi ujonzállításra felhívott korosztályokban álló mindegyik hadköteles tartozik a megelőző év november havában, beiratása végett, illetőségi községének vagy állandó tartózkodási helyének előljáróságánál személyesen vagy írásban jelentkezni. A ki ezen jelentkezést, a nélkül, hogy legyőzhetetlen akadályok hátráltatták volna, elmulasztja, kihágást követ el. (Vót. 35. §.) *Közigazg. hatóság.*

Uzónadrág használata a fürdésnél. L. Fürdés.

Utak leírása. L. Előjegyzési könyv vezetése.

Utak marhák hajtására. L. Marhák hajtása.

Utak tisztítása termények hulladékától. Oly utszakaszok, melyek szalma, széna vagy egyéb termények nagyobb mennyiségben való szállítása következtében, a szállított termények hulladékai által nagyobb mérvben ellepetnek, a fuvarosok, illetve a szállított termények tulajdonosai által tisztítandók. (Kvt. 129. §.)

Utalvány-szelvények megőrzése. L. Pénzeslevélborítékok megőrzése.

Utások megfigyelése. Utások, legyenek azok akár uri, akár parasztruhában, vasuton, gőzhajón, szekeren, lóháton vagy pedig gyalog, mindig megfigyelendők. Ide s tova járó-keelőkre, mezei munkásokra, szőlők vagy erdőkben tartózkodó és foglalatoskodó lakosokra szinten figyelem fordítandó; ezekkel a járőr igyekezzen érintkezni, az esetleg előfordult eseményekre vonatkozólag kérdezze ki őket s így szerezzen magának mindenről alapos tudomást. (Á. sz. h. VII/18.)

Utazási előleg. A szolgálati utazások vagy szállítmány-vezetések alkalmával, ha az illetők kérik a költségek fedezésére, utólagos számadástétel kötelezettsége mellett, megfelelő előleggel látandók el. Költségesebb utazásoknál az előleg, nyugta beküldése mellett, a szárnyparancsnokságtól kérendő. Átutazó csendőrségi személyeknek utazási előleg csak rendkívüli esetekben, a midőn a késedelem a szolgálat hátrányára lenne, adható, ellenkező esetben az utazási előleg kiszolgáltatása a szárnyparancsnokságtól kérendő. Az örspénztárból adott előlegekről a vonatkozó nyugták felterjesztése mellett, haladéktalanul jelentés teendő. (Gku. 14. §.)

Utazási igazolvány. Ujoncz-kötelesek, tartalékos és szabadságolt katonák (honvédek) részére 15—30 napi érvénynyel, az alispáni hivatal által lesz kiállítva. Az utazási igazolvány 17 cm. széles és 21 cm. magas. Egy frtos vagy 15 kros bé-

lyeggel van ellátva, az utóbbi munkások és nap-
számosok részére. Az utazási igazolvány tartalma
a következő:

-----szám.			
Utazási igazolvány.			
		----- részére	
Állása -----	Haja -----		
Születési helye -----	Szeme -----		
Illetőségi helye -----	Orra -----		
Lakhelye -----	Szája -----		
Születési éve -----	Különös ismertető jelei -----		
Termete -----	Sajátkezü aláírása:		
Arcza -----	-----		
Vele utazik: -----		Érvényes ----- napra	
-----		----- 1 évi ----- hó	
A m. kir. belügyminister meghatalmazásából:			

**Utazási igazolványok előmutatására vonatkozó fel-
szólításnál szem előtt tartandó elvek.** L. Portyázó
szolgálat mikénti teljesítése.

Utazási számadás. Minden utazásról az utazás
befejezte után, 8 napon belül, az utazási számadás
azon örsön, a hová a bevonulás történt, az örspa-
rancsnoknak átadandó, ki azt az előljáró szárny-
parancsnokságnak haladéktalanul beküldeni tarto-
zik. Kivételt képeznek azon utazási számadások,
melyek rendkívüli események előfordultával a hely-

színére való gyors odajutás vagy az üldözés gyors foganatba vétele céljából történt utazásokból származnak. (Á. sz. h. VII/9.) amidőn az utazási számadások szolgálati uton terjesztendők fel. Ha valamely oknál fogva nem volna lehetséges a megszabott határidőben számadást tenni, akkor az a szárnyparancsnokságnak bejelentendő. Az utazási számadás mellékleteit képezi a menetlevél, esetleg az őrsparancsnok által hitelesített szolgálati könyvecske másolata. Ha vasuton vagy gőzhajón ló is szállított, a szállítólevél is melléklendő az utazási számadáshoz. Az utazási számadáshoz a parancs eredetben csatolandó; az ily parancsok nem másolandók le, hanem az iktatókönyvben felemlítendő, hogy az utazási számadáshoz csatoltatott. A tanosztályba, kórházba és czéllövészetekhez vagy vissza tett utazásoknál a parancs nem csatolandó. Az utazási számadásban felszámítandók a vasuti, gőzhajói és előfogati viteldijak, a szálláspénzek, étkezési pótlékok és a netáni fogsági illetékek. Lovak szállításánál a szállítólevél szerint fizetett viteldijak számíthatók fel. Az utazási számadást a szállítmányvezető állítja ki és írja alá, az általa kifizetett étkezési pótlék és netáni fogsági illeték a menetlevelen az érdekeltek által nyugtázzandó. Ha az utazási számadás a szárnyparancsnokságtól észrevétellel érkezik vissza és a számadó a helyesbitéssel nem értene egyet, az erre vonatkozó indokokat az őrsparancsnok a szárnyparancsnokságnak bejelenteni köteles. (Gku. 14 §.)

Utazási számadás felszerelése. L. Utazási számadás.

Utazási számadás karhatalmi segédleti költségekről. L. Karhatalmi segédleti költségek elszámolása.

Utazási számla közlekedési eszközök használatánál rendkívüli eseményeknél. L. Közlekedési eszközök használata rendkívüli eseményeknél.

Utazás menetlevél nélkül. L. Vasut-használat törvényesértők üldözésekor.

Utárkokba tárgyak bedobása. Az utárokba állati hulladékot vagy egyéb undort vagy ijedelmet okozó tárgyakat dobni nem szabad, az ilyeneknek eltávolításáról pedig a községi előljáróság tartozik gondoskodni. (Kvt. 122. §.)

Utbiztosok felügyelése. L. Utmesterek felügyelése.

Utczára nyiló ablakok befüggönyözése. A csendőrlaktanyában az utczára szolgáló földszintes ablakok lehetőleg ablaktáblákkal, esetleg az örs-átalányból beszerzendő függönyökkel látandók el (Lsz. 1/5.)

Utiköltsége mint vádló magánfél a bíróság előtt megjelent csendőrnek. Saját személyes ügyben, mint vádló magánfélnek bírósághoz idéztetés esetében, az illető csendőrnek menetlevél nem állítandó ki és az összes költségeket a csendőr sajátjából tartozik fizetni. (Gku. 16/2.)

Utiköltsége sértettként a bíróság előtt megjelenő csendőrnek. Ha a csendőr személye ellen elkövetett becsületsértési ügyből kifolyólag, kihallgatás végett bírósághoz idéztetik, a felmerült költségek a menetlevéllel és idézővel okmányolt, utazási számadásban számolandók fel. Az ilyen ügyben megidézett csendőr kihallgatása alkalmával tartozik utiköltség követelésének összegét megítélés végett a bíróságnak bejelenteni. Ha a becsületsértő vád biróilag alaptalannak találtatik és az illető csendőr a megindított büntető-bírósági vizsgálat alapján bűnösnek mondatik ki, az utazási számadásban elszámolt költségek tőle beszedendők; minden más esetben a felmerült költségek a kincstárt terhelik. (Gkn. 16/2.)

Utiköltség-maradvány, utazási előleg-maradvány stb., az örspénztárban helyezendők el és ha a visszatérítendő összeg a szárnyparancsnokság által a zsoldjegyzékben idejében le nem vonatnék, erről a szárnyparancsnokságnak jelentés teendő. Ha a visszatérítendő összeg az örs által behajtható nem

volna, annak beszedése, esetleg elengedésének ki-
eszközlése végett a szárnyparancsnoksághoz felter-
jesztést kell tenni. (Gku. 12. §.)

Utkaparók felügyelése L. Utmesterek felügyelése.

Utlevél külföldre. A külföldre szóló utlevél, me-
lyet a belügyministerium állit ki, 16-odrétü és 16
lap oldalt tartalmazó füzetből áll, melynek belső
lapjai simított bordás, szines papirból készülvék.
Az előboriték belső oldalán a jelentkezésre vonat-
kozó figyelmeztetés van nyomatva, magyar és
francia nyelven. Az első oldal tartalma a követ-
kező:

12 oldalt tartalmaz. — Contient 12 pages.

I-ső Ferencz József

ausztriai császár, Csehország királya stb. és
Magyarország apostoli királya
Ő Felsége nevében.

Utlevél külföldre. — Passeport.

Szám-----

Nr.-----

pour-----

A 2. oldal rovatai: az utazó polgári állása,
illetőségi helye, születési éve, saját aláírása. A 3.
oldal rovatai: utazik, ezen utlevél érvényes. A 4.

oldal a személyleirást, az 5. oldal az utitársak neveit és korait tartalmazza. A 6—12. oldal láttamozásokra szánt üres lapokból áll.

Uti pénz. Az önhibáján kívül testi vagy erkölcsi fogyatkozás vagy szellemi képesség hiánya miatt próbaszolgalatból elbocsátott legénységnek az illetékes szárnyállomástól azon községig, a hol a csendőrségi próbaszolgalatra leendő felvételét kérelmezte, kilométerenként két fillérből álló utipénzre van igénye. Büntetőbiróságilag elítelt és büntetésük kiállása után a testületből elbocsátott legénységnek, ha sem közigazgatási, sem pedig másnemű magánvagyonuk nincsen, vagy pedig ez csekélynek bizonyulna, az illetőségük helyéig számítandó utipénz egészben, esetleg csak részben, a csendőrségi javadalmazás terhére kifizetendő. (Illsz. 52. §.)

Ut mellett tárgyak felaggatása. Ut mellett fekvő épületeknek ut felőli oldalán, vagy közvetlenül az ut mellett levő helyeken, vagy az uton haladó járművekre oly tárgyakat, melyektől az állatok megrémülnek, továbbá nyers húst, állatbőröket, stb. takaró nélkül felaggatni vagy szállítani tilos. (Kvt 122. §.)

Utmesterek felügyelése. Kötelessége a csendőrségnek ébren őrködni a fölött, hogy az utmesterek, utbiztosok és utkaparók kötelességüket az utrendészet körül pontosan teljesítik-e vagy sem. E tekintetben észlelt szabálytalanságok az illetékes közigazgatási hatóságnak jelentendők fel. (17033/94. km. r.)

Utmutató szándékos megrongálása vagy bemocskolása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.) *Közigazg. hatóság.*

Utpályán terhek csusztatása. Szálfáknak, fatörzseknek, vasalkatrészeknek, ekéknek és boronáknak vagy más tárgyaknak, akár előtaligával, akár a nélkül, az utpályán végig, vagy az oldalárkokon átcsusztatása és vonszolása, lejtőkön a kerekeknek

surló vagy alaber nélküli megkötése tilos. (Kvt. 129. §.)

Utpályára folyadék vezetése. Az udvaron összegyűjtött vagy ereszekről lefolyó viznek nem az utárokba, hanem a pályára vezetése és bárminő folyadéknak az utpályára való kiöntése tilos. (Kvt. 129. §.)

Utpályára föld és agyag hordása. Az utpályára és patkára földnek, kőnek, sárnak, hónak, szemétnek, trágyának stb. való kihordása vagy áthányása tilos. (Kvt. 129. §.)

Utrendezés elemi csapások esetén. Hófuvás, hegyomlás és árviz alkalmával kötelesek azon község lakosai, melyen valamely állami vagy törvényhatósági ut átvonul, továbbá a melyek ezen utak közlekedésének biztosításánál leginkább érdekelve vannak, az utvonalon szükséges közlekedés biztosítása érdekében díjtalanul közreműködni. Az ilyen kirendelt munkaerő kötelezettsége azonban hófuvásoknál csak addig terjed, míg az uton való közlekedés egy jármű elhaladására szükséges nyomszélességben a kellő kitérőkkel biztosított. (Kv. 123. §.)

Utrendészet. A csendőrnek járőr-szolgalat teljesítésekor fel kell ügyelni, hogy utczákon, utakon és tereken semmi olyas ne történjék, a mi rendetlenséget vagy kárt okozhatna, vagy a szemérmert sértené. Ide tartoznak különösen azon szabályok feletti felügyelet, melyek a szekereseknek az utakon való kötelességeit és magatartását írják elő. Azon szekeresek, a kik ezen rendszabályokhoz alkalmazkodni vonakodnak és ellenszegülő magavi-seletet tanusítanak, a legközelebbi hatósághoz kísérendők és ott feljelentendők. (Szlgu. 89. §.)

Utrendészeti közegek az állandóan alkalmazott, rendes fizetéssel ellátott s felesketett állami és törvényhatósági utmesterek (utbiztosok), továbbá az állami és törvényhatósági utkaparók. (Kvt. 147. §.)

Utrendészeti közegek támogatása. Utrendészeti

működésnél a csendőrség az utrendészeti közegeket támogatni tartozik. (Kvt. 147. §.)

Utrendészeti szabályok áthágása. Az utrendészeti szabályokba ütköző cselekmények kihágást képeznek. Tetten érésnél a tettesek a cselekmények azonnali abbanhagyására szólítandók fel, kilétök megállapítandó és feljelentendőek. Elővezetésnek csak akkor van helye, ha a tettes a felszólításnak nem engedelmeskedik, ha lakás nélküli csavargó vagy átutazóban levő külföldi. (Kvt.)

Utrendészeti teendők. Minden csendőr-járőr kötelessége, ha egy utvonalon portyázik, felügyelni az ut és a zavartalan forgalom biztonságára, az uttestek, tartozékaik, berendezési tárgyak épségben tartására és megakadályozni mindazt, a mi a közutak tartozékainak és műtárgyainak, illetve berendezéseinek fenntartására hátrányosok, az előforduló bajokat pedig közbelépés által meggátolni vagy csökkenteni. Ha a járőr bárhol és bármi okból letkezett oly rongálást észlel, mely az utasok biztonságát — különösen éjjel — veszélyeztetné, pl. megrongált hidat vagy ut-alámosást stb., első sorban is a veszélyes hely mindkét oldalán, az utra, még éjjel is könnyen felismerhető jeleket alkalmaz: pld. galyakat, kő- vagy földrakást stb., hogy ezzel az utasok a veszélyre figyelmeztetve legyenek. A járőr ezek után, ha lehetséges, azon község előljáróságát, melynek határába a megrongált ut tartozik, esetleg a legközelebbi községi előljáróságot értesíti az esetről, hogy annak ideiglenes helyreállítása iránt intézkedjék. Bevonuláskor az észleltekről és eljárásáról őrsparancsnokának jelentést tesz, ki erről az illetékes hatóságnak jelentést tesz (Kvt.)

Uttesteken tiltott cselekmények. Tilos az utpadkáknak és árkoknak, kő, kavics, föld vagy más anyagok nyerése szempontjából való kivágása, az utárkok betömése, azok vízfolyásának elgátlása, szemét, kő, föld, trágya, fa vagy más anyagoknak azokba hányása, más mederba folyó patakok, for-

rások, vízvezetékeknek, trágyalé, pöczegödör, iszap- és szennyvizeknek belevezetése, hidaknak, csatornáknak, csővezetékeknek betömése, azok levezető árkainak elgátlása, beültetése, az árok vizének elfolyása ellen védgátak vagy ösvények emelése, az utnak vagy bármely hozzátartozó részének magánhasználatra elfoglalása vagy átalakítása. (Kvt. 126 §.)

Uttestek rongálása. Az uttestek és összes tartozékainak, az uttöltések, a bevágás és azok oldalainak, az uttestekben összegyűlő vagy műtárgyak alatt átfolyó vizek elvezetésére szolgáló árkoknak, csatornáknak vagy csővezetékeknek, az utpályának, utpadkának, világító-eszközöknek, hidaknak, átereszeknek, kőteknőknek, mindezek egyes alkatrészeinek, hajóhidaknak, kompoknak, ladikoknak s azok használatára szolgáló berendezéseknek, szivárgóknak, az ut tám-, véd- és belfalainak, kő- vagy más anyagokból készített védműveknek és burkolatoknak, korlátok és kerékvetőknak, kilométeroszlopoknak, hectométert jelző vagy a műtárgyak számozására alkalmazott karóknak, utmutató, ut- és községmutató-tábláknak, ezeken levő feliratoknak, számoknak és jeleknek, utmesteri és utkaparói lakoknak, azok melléképületei és kerítéseinek, az ut mellé ültetett fasoroknak, védültösvényeknek, sövényeknek, szóval minden a közlekedés céljára szolgáló vagy azok fenntartására megkivántató bármely létesítménynek úgy szándékos mint vétkes mulasztásból vagy gondatlanságból származott megrongálása kihágást képez. (Kvt. 125. §.) *Közigazg. hatóság.*

Uttest magánczélra való lefoglalása. Tilos az uttestnek és az ahoz tartozó bármely tartozéknak és területnek magánczélra még ideiglenes elfoglalása is; nevezetesen tilos azon követ, fát, téglát vagy más anyagot, gazdasági terményeket, gyártmányokat, árucikkeket lerakni. (Kvt. 130. §.)

Uzsora-kamat. A valósággal adott érték után 8⁰/₀-ot felül nem haladó kamat kikötése, elfoga-

dása vagy érvényesítése, büntető eljárás alá nem esik. (1883. XXV. t.-cz. 4. §.)

Uzsora vétsége. A ki másnak szorultságát, könnyelműségét vagy tapasztalatlanságát felhasználva, olyan kikötések mellett hitelez, vagy ad fizetési halasztást, melyek a neki vagy egy harmadiknak engedett tulságos mérvü vagyoni előnyök által az adósnak vagy a kezesnek anyagi romlását előidézni vagy fokozni alkalmasak, vagy oly mérvüek, hogy az eset körülményeihez képest a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közt szembeötlő aránytalanság mutatkozik: az uzsora vétségét követi el. (1883. XXV. t.-cz. 1. §.) Ugyanezen vétséget követi el, a ki a tényállást ismerve, uzsora-követelést szerez meg, és azt másra átruházza, vagy annak uzsorás előnyeit maga érvényesíti. (1883. XXV. t.-cz. 3. §.) *Kir. törvényszék.*

Uzsora vétségeért a bünvádi eljárás a sértett fél vagy házastársa, vagy fel- és lemenő ágbeli rokonok, illetőleg a gyám vagy a gondnok indítványa folytán indítható meg. (1883. XXV. t.-cz. 9. §.)

Ü

Ügyeleti szolgálat. L. Laktanya-ügyeleti szolgálat.

Ügyességgel való működés. L. Szolgálat észszel és ügyességgel való teljesítése.

Ügyészek feladata. A kir. ügyészek feladata abból áll, hogy a közvádlói tisztet teljesítik, vagyis megindítják a bünvádi eljárást mindazon esetekben, midőn valamely bűncselekményt hivatalból kell üldözni. A vizsgálat befejezte után a kir. ügyész tesz indítványt, hogy a vádlott pörbe fogassék-e, vagy hogy ellene az eljárás megszüntettessék, a hozott ítélet ellen fellebbezéssel é'het és végre fel-

ügyel az alája rendelt fogházak, börtönök és fegyházakra.

Ügyészség. A kir. ügyészek az igazságszolgáltatás körül az állami érdeket képviselik. Az ügyészséget képezik: a kir. táblák mellett működő kir. főügyészek; a törvényszékek mellé rendelt ügyészek, a főügyészi helyettesek és alügyészek. Az ügyészség a bíróságtól független és közvetlenül az igazságügyministernek van alárendelve.

Ügyvédi büntett. Elköveti: azon ügyvéd, a ki az ellenféllel egyetértve, saját ügyfelének kárára működik (Btk. 482. §); azon ügyvéd, a ki büntetőügyben ajándék vagy ígéret által megvesztegetve, védenecze ártalmára kötelességellenesen jár el, ha az ügy vétségre vagy büntetetre vonatkozik. (Btk. 483. §.) *Kir. törvényszék.*

Ügyvédi vétség. Elköveti: azon ügyvéd, a ki ezen minőségében reábizott ügyben mindkét félnek tanácscsal vagy tettel kötelességellenesen szolgál, vagy a ki az ügy folyama alatt ügyfelének képviseletével felhagyva, vagy arról lemondva, annak beleegyezése nélkül, ellenfele képviseletét elvállalja (Btk. 482. §); azon ügyvéd, a ki büntetőügyben ajándék vagy ígéret által megvesztegetve, védenecze ártalmára kötelességellenesen jár el, ha az ügy kihágásra vonatkozik (Btk. 483. §.) *Kir. törvényszék.*

Üldözéseknél a lovas-járőr megragadott forgópisztolylyal teljesíti szolgálatát. (Kh. 114. p.)

Üldözés horvát-szlavon csendőrök által magyar területen. L. Nyomozás horvát-szlavon területen.

Üldözés horvát-szlavon területen. L. Nyomozás horvát-szlavon területen.

Üldözés osztrák csendőrök által magyar területen. L. Osztrák csendőrök nyomozása magyar területen.

Üldözés osztrák területen. L. Nyomozás osztrák területen.

Ültetvény szándékos megrongálása vagy bemocskolása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.) *Köz-igazg. hatóság.*

Ünnepélyeknél vasárnap bármely diszitési munka egész nap végezhető. (14837/92. km. r.)

Ür- és sulymérték-tábla. L. Táblázatok elhelyezése.

Ürlapok használata. L. Nyomtatott ürlapok használata.

Ütni a csendörnek tilos. L. Erőszakoskodásra vonatkozó tilalom.

Ütőrugó kimélése. Az ütőrugó kimélése szempontjából a fegyver úgy a laktanyában, mint portyázások alkalmával, mindig leeresztett ütővassal tartandó. Kivételt csupán azon eset képez, ha minden pillanatban lökészenlét céljából, töltény van a töltényürbe helyezve. Ilyenkor az ütővasnak felhuzva, de a zárkapcsolvány szárnyának jobbra fordítva kell lennie. (A. sz. h. IV/34.)

Ütővas felhuzott állapotban tartása. L. Ütőrugó kiemélése

Ütővas leeresztése. Az ütővas leeresztése a következő módon történik: A balkéz átmarkolja a tusanyakot a nélkül, hogy a mutatóujj a billentyüt érintené, a tusa a balcsipőre támasztandó, a jobb kéz felemeli a záróló foganyuját, a felemelés után a bal mutatóujj megnyomja a billentyüt és mindaddig megnyomva tartja, míg a fogantyú lefordítása folytán az ütővas minden csattanás nélkül leereszkedik. (A. sz. h. IV/35.)

Üveggyártásnál vasárnap is végezhető: a mennyiben az regeneratív fűtő-készülékkel üzetik, a fűtési, az üvegolvasztási és üvegfuvási félbeszakítást nem tűrő munkák egész nap. (14837/92. km. r.)

Üzérkedés gazdálkodási cikkekkel. L. Fölös számú baromfi és termények értékesítése.

V

Vacsora. L. Közétkezés meghatározása.

Vadak árusítása tilalmi időben. A tilalmi időszakban, az első 14 napot kivéve, vadat általában, vagy ha a tilalom csak némely vadra vonatkozik, ilyen árusítani, venni vagy nyilvános helyiségekben étlapra jegyezni nem szabad. (Vszt. 10. §.)

Vadak elfogása. Szabad időben is tiltatik minden szörmés vagy szárnyas hasznos vadat törökkel, hálókkal, hurkokkal elfogni vagy megölni, különösen tuzokokat ólmos esők alkalmával behajtani vagy agyonverni. Kivételnek a fenyves madarak, melyeket hurokkal és léppel fogni szabad időben megengedtetik. Tenyésztés céljából a befogás csak a vadászat tulajdonosai, bérlői vagy azok szakbizottjai részére engedtetik meg. (Vszt. 15. §.)

Vadak étlapra jegyzése tilalmi időben. L. Vadak árusítása tilalmi időben.

Vadak fiainak elfogása. A tilalmi időszak alatt sem a vadak fiait elfogni, sem a madarak fészkeit szándékosan érinteni vagy tojásaikat elszedni nem szabad, kivételvén ez alól azon tulajdonosok vagy bérlők, kik a tojást ép a vadtenyésztés céljából szedetik. (Vszt. 9. §.) Az ez ellen vétők vadászati kihágást követnek el. (Vszt. 30.) *Közigazg. hatóság.*

Vadak vétele tilalmi időben. L. Vadak árusítása tilalmi időben.

Vadállat őrzése. Vadállat tulajdonosa vagy felügyelője, a ki tudva, hogy a vadállat az ember életére vagy testi épségére veszélyes tulajdonsággal bír s mindamellet a veszély megelőzésére és megakadályozására szükséges elővigyázati és oltalmi intézkedéseket nem alkalmazza: testi épség elleni kihágást követ el. (Kbt. 122. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vadállat tartása. Veszélyes vadállat tartása, ha-

tósági engedély nélkül, vagy engedély esetén az erre vonatkozó hatósági utasítás megszegése: testi épség elleni kihágás. (Kbt. 121. §.) *Közigazg. hatóság,*

Vadászat elzárt helyen. Kerítéssel elzárt oly helyeken, melyeken a vad ki nem válhat, a tulajdonos vagy vadászati bérlő a vadászatot minden időben gyakorolhatja és megengedheti. (Vszt. 18. §.)

Vadászat gyakorlása csakis vadászati jeggyel van megengedve. (Fvat. 25. §.)

Vadászati adó. A fegyveradón kívül vadászati adót fizet az, ki a vadászat gyakorlására jogosítva van és ezen joggal akár saját földbirtoka, akár más földjén élni kíván. A ki fegyvert nem tart, de lóháton és bárminemű ebekkel vadászik, csak vadászati adót fizet. (Fvat. 3. §.)

Vadászati adó-jövedék-kihágásról, ha nincs vadászati kihágással kapcsolatban, a főszolgabírói hivatalhoz beterjesztendő jelentéssel, egyidejűleg az illető községi előljárósága is értesítendő. (14035/90. bm. r.)

Vadászati adókihágásokból eredő birságok elosztása. A befizetett birságok egyharmada a jelentést tevőt illeti. (Fvat. 49. §.)

Vadászati adó-mentesség. A vadászati adó fizetése alól kivétnek: 1. az uralkodóház tagjai (Fvat. 4. §.); 2. a külhatalmak követei és consulai, valamint a követségek és consulátusok személyzetének tagjai, ha nem belföldiek; 3. a vadászterület tulajdonosainak vagy bérlőinek szolgálatában álló vadász-cselédek; 4. a vadak gondozására és vadászterületek őrzésére alkalmazott cselédek; 5. a mező-, szőlő- és erdőgazdaságnál alkalmazott csőszök, pásztorok, erdőkerülők; 6. a hatóságilag felesketett erdőtisztek, erdőőrök és a kir. felügyelőség személyzete (de csak azon erdőhatóságok területén, melyeknél szolgálatukat teljesítik, 65154/87. fm. v.). A 3., 4., 5. és 6. alatt felsorolt személyek azon vadászterületen, melyen alkalmazva vannak, vadászatra is használható fegyvert csak a vadászterü-

let tulajdonosának, illetve bérlőjének engedelmével mellett használhatnak és csak a vadászati törvény korláta között vadászhatnak; más vadászterületeken azonban a vadászatot még a vadászati törvény korláta között is, csak a vadászati adó lefizetése mellett gyakorolhatják (Fvat. 6. §). Hegyvidékeken, a hol a természeti viszonyoknál fogva a duvadak (farkas, medve) elszaporodtak, azokat a birtokos, illetőleg bérlő, saját területén elpusztíthatja azon esetben is, ha vadászati jeggyel ellátva nincsen. Azok, akik a vadászatról szóló törvény 19—24. §-aiban körülírt hivatalos vadászatra meghivatnak, abban részt vehetnek a nélkül, hogy vadászati jeggyel ellátva volnának (Fvat. 7. §.).

Vadászati adó-mentesség igazolása. A vadászati adó-mentesség igazolásául szolgál: a külhatalmak követői consulai és azok személyzetének: a vadászati ingyenjegy; a vadászterületek tulajdonosainak vagy bérlőinek szolgálatában álló vadász-cselédeknek, a vadak gondozására és vadászterületek őrzésére alkalmazott cselédeknek, a mező-, szőlő- és erdőgazdaságnál alkalmazott csőszök, pásztorok és erdőkerülőknek: a fegyveradó-igazolmány; a hatósági-lag felesketett erdőtisztek, erdőőrök és a kir. erdőfelügyelőség személyzetének: az eskü-bizonyítvány eredetije vagy hiteles másolata. (Fvat. 6. §.)

Vadászati adóra vonatkozó adóév. Minden év augusztus hó 1-től a következő év július 31-ig.

Vadászati jegy. A vadászati jegy csak egy személy nevére állítandó ki, másra át nem ruházható és egy adó-évre, esetleg 30 napra érvényes. Ezen jegy érvényének tartamát, valamint a jegy tulajdonosa által fegyveradó és vadászati adó fejében befizetett összegeket tünteti ki és a vadászatnak, a vadászatról szóló törvények által meghatározott módon és korlátok közt leendő gyakorlására jogosít. (Fvat. 26. §.) A vadászati jegyet a királyi adóhivatal szolgáltatja ki. (Fvat. 27. §.)

Vadászati jegy előmutatása. A csendőrség köte

les azokat, kik akár lőfegyverrel akár lóháton és bármintemű ebek használatával vadásznak, a vadászati jegy előmutatására felszólítani. (Fvat. 39. §.) Ezen felszólításra a vadászó vadászati jegyét előmutatni köteles, a ki pedig azt bármi okból elő nem mutatja, tartozik a vadászattal azonnal felhagyni és ha ismeretlen, a felszólító kívánatára akár nevét és lakását megmondani a czélból, hogy ezeknek bizonyítására szorítható legyen, akár a felszólítót a legközelebbi község előljáróságához kíséreni, hogy kilétte ott kideríttessék. (Fvat. 40. §.) Az ez ellen vétők, valamint az, a ki a felszólítónak hamis nevet vagy lakást mond be: jövedéki kihágást követ el. (Fvat. 42. §.)

Vadászati jegy elő nem mutatása. L. Vadászati jegy előmutatása.

Vadászati jegy — hamis — használata. A ki meghamisított vadászati jegy használata mellett vadászik: jövedéki kihágást követ el. (Fvat. 42. §.)

Közigazg. hatóság.

Vadászati jegy hamisítása büntető eljárás alá tartozik. (Fvat. 44. §.)

Vadászati jegy — idegen — használata. Az, a ki a nélkül, hogy vadászati jeggyel bírna, vagy másnak nevére szóló vagy érvényességére lejárt vadászati jegy mellett vadászik: jövedék-kihágást követ el. (Fvat. 42. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vadászati jegy másnak átengedése. A ki saját nevére szóló vadászati jegyét használat végett másnak adja át: jövedéki kihágást követ el. (Fvat. 42. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vadászati jog. Saját földbirtokán a tulajdonos, vagy az, a kinek az jogot vagy engedélyt adott, a vadászatot az ezen törvényben meghatározott korlátok között szabadon gyakorolhatja, ha az: 1. egy tagban vagy összefüggő részekben legalább 200 holdra terjed, vagy ha a földbirtok, 2, kétszáz holdnál kisebb ugyan, de kertileg műveltetik és kerítéssel vagy árkolattal el van zárva, belső tel-

ket, szőlőt vagy állandó szigetet képez; 3. az egy tagban legalább 50 holdat tevő földbirtokok tulajdonosai összefüggésben levő földjeikre nézve a vadászati jog gyakorlására egyesülhetnek, a mennyiben az egyesített területek a kétszáz holdat megütik. (Vsz. 2. §.)

Vadászati kihágások elévülése. Ha a vadászati kihágás miatt a kihágási bíróságnál a tett elkövetése napjától számított három hó alatt panasz vagy feljelentés nem történik, a kihágás büntethetősége elévül. Ha azonban a büntető-törvények alá tartozó eset forog fenn, az elévülési idő is a büntető-törvények értelmében határoztatik meg. (Vsz. 46. §.)

Vadászati kihágásokért kiszabott pénzbüntetések elosztása. A pénzbüntetés fele a feljelentőt illeti. (Vsz. 36. §.)

Vadászati naptár:

Vadnemek	Január	Február	Március	Április	Május	Junius	Julius	Augusztus	Szeptember	Október	November	December
Szarvasbikára	■	■	■	■	■	■				■	■	■
Dámvadbikára	■	■	■	■	■	■					■	■
Szarvas, dámvad s őz- tehénre	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■		
Őzbakra	■	■	■									
Zergére (zerge-gidára minden időben tilos)	■	■	■	■	■	■	■					■
Siket s nyirfajd-kakasra (jérczékre mindig tilos)	■	■				■	■	■	■	■	■	■
Császármadarakra	■	■	■	■	■	■	■	■				■
Fácán és túzokokra		■	■	■	■	■	■	■				
Foglyokra	■	■	■	■	■	■	■					
Nyulakra		■	■	■	■	■	■	■				
Fürjekre				■	■	■						

Jelmagyarázat: ■ teljes, ■ félhavi tilalom; □ vadász időszak.

Vadászati kihágáson ért egyének elővezetése. A közrend fenntartására hivatott közegek jogosítva vannak mindenkit, kit tilos vadászaton kapnak, ha magát fel nem ismerhetővé tette, nevét eltagadta, vagy állandó lakhelye ismeretlen, a legközelebbi községi hatósághoz kísérni, hogy ott kiléte kideríttessék. (Vszt. 42. §.)

Vadászati tilalom. Az általános vadászati tilalom tart február hó 1-től augusztus 15-ig, mely idő alatt hajtókutyákkal (kopó, tacsó, agár, komondor stb.) egyáltalában nem szabad vadászni (Vszt. 9. §.)

Vadászati tilalom az éneklő-madarakra vonatkozólag. Az éneklő-madarakra minden időben tilos a vadászat. (Vszt. 9. §.)

Vadászati tilalom alóli kivétel kártékony állatokra nézve. A kártékony állatok pusztítására a következők rendeltetnek: A ragadozó vagy kártékony állatokat, ugymint: medvét, farkast, rókát, hiuzt, vadmacskát, nyestet, vaddisznót, borzot, tengeri nyulat, hörcsögöt, ürgét, görényt, menyétet, nyustot, vidrát, saját területén, a birtokos bármikor elpusztíthatja, azon esetben is, ha a vadászat bérbe volna adva. (Vszt. 12. §.)

Vadászati tilalom alóli kivétel a madarakra nézve. A madarak közül kivételt képeznek a vándor- és vizimadarak; de ott, hol az utóbbiak költenek, a párosodás és költés időszaka alatt a tilalom rájuk is kiterjed. (Vszt. 14. §.) Tiltott időszak alatt is szabad vadászni a seregekben vonuló vadludakra, vadkacsákra, vad és szelid galambokra, keselyűkre és sasok, solymok, kányák, vércsék, héják és ölyvek minden nemére, valamint a nagy suholyra, hollókra, szarkákra, varjakra, verebekre és seregélyekre; a seregélyekre azonban csak szőlők és gyümölcsösökben. (Vszt. 12. §.)

Vadászat madarakra. A madarakra nézve (kivéve az éneklő-madarakat) a vadászati tilalom február 1-től augusztus 15-ig tart. (Vszt. 9. §.)

Vadászat mikénti gyakorlása. A vadászat csak lőfegyverrel vagy lóháton, bármínemű vadászebek használatával, gyakorolható. (Vszt. 16. §.)

Vadászaton — hivatalosan — lőhető vadak. L. Hivatalos vadászaton lőhető vadak.

Vadászat tiltott időben vadászati kihágást képez. *Eljárás hivatalból.* (Vszt. 29. §.) *Közigazg. hatóság.* A fegyver ilyen esetben elkobzandó. (30683/94. bm. r.)

Vadászterületre ebek bocsátása. A vadászatra jogosítotton kívül senkinek sem szabad a vadászati területre bármi fajú ebeket bocsátani; kivétetnek a nyájőrök, kik azonban kötelesek ebeik nyakára oly nehezéket függeszteni, mely első lábaik térdein alul 3 cm. távolságra lóg alá. (Vszt. 16. §.) Az ez ellen vétők vadászati kihágást követnek el. (Vszt. 32. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vaddisznók pusztítása. Oly vidékeken, hol a vaddisznók nagyobb mérvű károkat okoznak, a vadászterületek tulajdonosai, bérlői, kötelesek azokat lehetőleg pusztítani. (Vszt. 12. §.)

Vadházasságot a csendőrnek folytatni nem szabad. L. Roszhirű nőszemélyekkel való barátkozás.

Vad — sebzett — idegen területen való üzése tilos. (Vszt. 17. §.)

Vallatás. L. Kikérdezési jog.

Vallás és ennek szabad gyakorlása elleni büntett. Elköveti: a ki az állam által elismert vallás lelkészét, vallási szertartás teljesítése alkalmával, testiteg bántalmazza. (Btk. 192. §.) *Kir. törvényszék.*

Vallás és ennek szabad gyakorlása elleni vétség. Elköveti: a ki valamely gyülekezeten nyilvánosan szóval, vagy a ki nyomtatvány, irat, képes ábrázolat terjesztése vagy közszemlére kiállítása által, Isten ellen intézett gyalázó kifejezések által, közbotrányt okoz, a ki az állam által elismert vallás szertartását erőszakkal megakadályozza vagy megzavarja (Btk. 190. §.); a ki az állam által elismert

vallás szertartásai gyakorlatára rendelt helyiségében nyilvánosan botrányt követ el, vagy a vallási tiszteletnek tárgyát vagy oly tárgyakat, melyek a szertartások végzésére rendelvek, a szertartásra rendelt helyiségben, vagy bár ezen kívül, de a vallásos szertartás alkalmával, tettel vagy botrányos szavakkal meggyaláz (Btk. 191. §.); a ki az állam által elismert vallás lelkészét, a midőn az vallási szertartást teljesít, szóval, tettel vagy fenyegetéssel nyilvánosan megtámadja. (Btk. 192. §.) *Kir. törvénytörvény*.

Vallásháborítás. L. Hadiczikkek XXV. cikk.

Vallásos tisztelet tárgyának meggyalázása. A ki az állam által elismert hitfelekezet vallásos tiszteletének tárgyát, a vallásos szertartás helyiségén kívül és nem a vallásos szertartás alkalmával, nyilvánosan meggyalázza és az által közbotrányt okoz, a vallás és ennek szabad gyakorlata elleni kihágást követi el. (Kbt. 51. §.) *Kir. járásbiróság.*

Vallomás kicsikarása. Tilos a csendőrnek a gyanúsított egyént titkon felfogadott személyek, ígéret, hitegetések, fenyegetések vagy erőszakos eszközök által vallomásra vagy más feladásokra készíteni. (Szlgu. 61. §.)

Valótlan vészir vagy zavargás bejelentése által a hatóság szándékos félrevezetése: hatóság elleni kihágás. (Kbt. 40. §.) *Kir. járásbiróság.*

Varázslással való üzletszerű foglalkozás: közrend elleni kihágás. (Kbt. 79. §.) *Kir. járásbiróság.*

Vasalás. L. Lóvasalás.

Vasalása a lovaknak. L. Lovak vasalása.

Vasalása idegen örsbeli csendőrök lovainak. Ha idegen örsbeli szolgálati ló vasalása válik szükségessé és az illető csendőr a költséget nem fedezheti, akkor az a gazdasági átalányból előlegezendő. A kiadott összeg, a vonatkozó számla alapján, az illetékes örs által megtérítendő. (Gku. 70. §.)

Vasalás ideje. Rendes viszonyok között a lo-

vat minden hat hétben kell ujjonnan vasalni. (Kh. 71. p.)

Vasalás megújítása. A vasalás minden megújítása alkalmával nem szükséges új patkót felverni, de a paták épségben tartására nézve elkerülhetlen szükséges, hogy, ha azok nagyon megnőnek, ismét lefaragtassanak. Hogy új paták szükségesek-e, vagy a régiék verhetőek-e fel, a talaj minőségétől és a ló járásától függ. Rendszerint a vasalás minden megújításánál 2 új és 2 régi patkó szükséges és pedig az új vasak a mellső patákra verendők, míg a mellső patkók hátsók gyanánt használhatók fel. (Kh. 71. p.)

Vasalkatrészek tisztogatása a ló szerelvényén. L. Lószerelevény vasalkatrészeinek tisztogatása.

Vasárnap az elárusítás és házhoz szállítás déli 12 óráig meg van engedve: a cukrász, mézeskalácsos, nyomda, hírlapok, szódavíz, fürdő-intézetek, lakások átalakítása, kenyér, pék-sütemény, tej, gyümölcs, virágok, szálloda, vendéglő, sörmérő, pálinkamérő, bormérő, kávéház, kávémérő, bucsuk, ájtatos gyülekezetek, országos vásárok, kofák, állatok, pászkák, községek — czimek alatt meg nem nevezett ipari és kereskedelmi üzletekben. (14837/92. km. r.)

Vasárnapi munkaszünet. Vasárnapokon, valamint Szt. István napján, a magy. szt. korona országainak területén az ipari munkának szünetelnie kell. Kivételt képez az üzleti helyiségek és berendezések tisztántartásához és helyreállításához tartozó munka. (Imvszt. 1. §.) Ennek áthágása kihágást képez. (Imvszt. 6. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vasárnapi munkaszünet kezdete. L. Vasárnapi munkaszünet tartama.

Vasárnapi munkaszünet tartama. Az ipari munkának szünetelése legkésőbb vasárnap reggel 6 órakor kezdődik és megkezdésétől számítandó 24 óráig, de legalább is a szüneti napot követő reggeli 6 óráig tart. (Imvszt. 2. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vasárnapi munkaszünet vége. L. Vasárnapi munkaszünet tartama.

Vasedény iparnál vasárnap is végezhető: a zománczozott vasedény iparnál az olvasztási, égetési és ónégetési munkák, egész nap. (14837/92. km. r.)

Vaselinos ronggyal való bedörzsölése a fegyvereknek. L. Fegyverek megdörzsölése vaselinos zsirral.

Vaselinos zsirral való bekenése a csizmáknak. L. Csizmák bekenése.

Vas- és aczélgyárak üzemágainál vasárnap is végezhető: mindazon munkák, a melyek félbeszakítást nem szenvedhetnek, jelesen a vas- és aczél-olvasztó, kavaró, finomító és a csőforrasztó testek, hengerelő művek munkái s ezekkel kapcsolatban levő és üzemük folytonosságához szükséges összes műhelyek, a gáz- és gőzfejlesztő, szénégető, faaszaló, pörkölő és öntőüzemek, a helyi szállító pályák és egyéb mellékműveletek, valamint berendezések félbeszakítást nem tűrő munkái, egész nap. (14837/92. km. r.)

Vaspályákra vonatkozó kihágások. A vaspályákra vonatkozó, az életbiztonság, az egészség oltalma végett kiadott rendelet vagy szabályrendelet megszegése (Kbt. 111. §.), továbbá vaspályai vagy ahhoz tartozó épületekben a biztonság szempontjából kiadott intézkedés vagy rendelet, a felügyelő személyzet tagja által történt figyelmeztetés után való megszegése: testi épség elleni kihágást képez. (Kbt. 112. §.) 111. §. *Kir. járásbiróság.* 112 §. *Közigazg. hatóság.*

Vastisztító vessző használata. L. Tisztító vessző használata.

Vasut használata fogoly-kiséretnél. A járőrök mindenemü fogoly-kiséretnél és elővezetéseknél, valamint az önbuzgalomból letartóztatott egyéneknek az illetékes hatóság elé való kísérésénél, ugyszintén visszatérési utjokban is — ott a hol lehetséges és az induló vonatra vagy hajóra való

várakozás nagyobb időveszteséget nem okoz — a vasutat vagy gőzhajót használhatják. (Illsz. 48/5.)

Vasut használata törvénysértők üldözéseinél. Oly esetekben, midőn szolgálatban levő csendőrök azon helyzetbe jutnak, hogy valamely hivatalos eljárás miatt a vasutat vagy gőzhajót kell igénybe venniök és az utazás sürgőssége miatt menetlevél kiállitható nem volt, szolgálati könyvecskéjük alapján a katonai dijszabás szerint utazhatnak és az ebből eredő költséget, az örsparancsnok által hitelesített szolgálati könyvecske kivonat alapján, felszámíthatják. — A fizetett összeg a vasuti pénztárnok által a szolgálati könyvecskébe feljegyzendő. (Illsz. 48/5.) A szolgálati könyvecske előmutatására az összes hazai vasuti vonalakon és gőzhajókon katonai menetjegyek kiszolgáltatandók és előfogat is igénybe vehető. (Gku. 14. §.)

Vasuti állomás-főnök feladása. L. Vasuti állomás-főnök felszólítása.

Vasuti állomás-főnök felszólítása. A vasuti állomás-főnök vagy más szolgálatban álló vasuti hivatalnok feladása vagy felszólításai más hivatalos személy feladásaival egyenértékűeknek tekintendők, de mégis nagyobb súly fektetendő rájuk, miután ezen hivatalnokok állami felügyelet alatt állván, feljelentéseik alapossága vagy alaptalanságáért felelősek. Az általuk esetleg gyanusaknak jelzett egyének ellen szigoruan a fennálló szabályok szerint járandó el, valamint ezen hivatalnokok a szükséghez képest hivatalos eljárásaikban támogatandók és személyeik védendőek; azonban az ő hivatalos ügyködésükbe beavatkozni nem a csendőr hivatása. (Á. sz. h. VIII/10.)

Vasuti hivatalnokok felszólítása és feladása. L. Vasuti állomás-főnök felszólítása.

Vasuti hivatalnok támogatása. L. Vasuti állomás-főnök felszólítása.

Vasuti szállitmányok. L. Teherszállitmányok.

Vasuti üzemnél vasárnap is végezhető: az üzem-

nél előforduló ipari munka egész nap. (14837/92. km. r.)

Vasutközlekedés biztonságának veszélyeztetése gyermekek által. Azon szülők, rokonok, gyámok vagy felügyelők, kiknek gondjaira bízott 12 évnél fiatalabb gyermekek a vasuti sinekre követ raknak, a vasuti átjárók korlátait felnyitják vagy beteszik, a vasuti jelzőket megfordítva állítják, a vonatokat követel dobálják s általában hasonló cselekményekkel a vasuti közlekedés biztonságát veszélyeztetik, a kellő felügyelet elmulasztásáért kihágást követnek el és ezért a közigazgatási hatóságnak feljelentendőek. (51201/88. bm. r.)

Vasut megrongálásának büntette és vétsége. L. Közveszélyü megrongálás.

Vasuton polgári menetjegyek váltása. L. Menetlevél.

Vasuton való szállítása a lovaknak. L. Lovak szállítása vasuton.

Vasuton való utazásnál a fegyvernek nem szabad töltve lenni. (Szlgu. 72. §.)

Vasut-ügyeleti csendőr bemutatkozása. L. Vasut-ügyeleti csendőr jelentkezése.

Vasut-ügyeleti csendőr feladata. Mindenek felett arra kell ügyelnie, hogy minden rendetlenség és veszélyt okozható cselekmény megakadályoztassék és hogy mindenki, álláskülönbség nélkül, a fennálló rendeletekhez alkalmazkodjék; miért az ügyeleti csendőrnek minden vonatindulás és megérkezés alkalmával közvetlen a vonatnál kell lennie. Rendzavarók és törvényáthágók ellenében a szolgálati utasítás értelmében járandó el. (Á. sz. h. VIII/6.) Azon utazóktól, kik magukat bármily módon gyanussá teszik, az utazási vagy egyéb igazolvány elkérendő és ezen okmány érvényessége és valódiságáról, valamint a személyazonosságról meggyőződés szerzendő, azután velük a fejleményekhez képest járandó el. Lehetőleg minden egyes induló és érkező utas, valamint a vonatról

le nem szálló személyek is szemügyre veendők, a nélkül azonban, hogy a csendőr a kocsiosztályokat bejárná vagy az utazó közönséget, határozott ok nélkül, egyéni szabadságában korlátozná. (Á. sz. h. VIII/7.) Oly személyekre, kik valamely gyanus czélra mutató ruhát vagy jelvényt viselnek, különös figyelmet kell fordítani és azok, ha a jelvény a törvény által tiltott, a közigazgatási hatósághoz elővezetendők. (Á. sz. h. VIII/8.) A vasut-ügyeleti csendőr első sorban minden a közigazgatási hatóságtól nyert felszólítás végrehajtására kötelezett. (Á. sz. h. VIII/9.) A vonat megérkeztétől annak elindultáig az ügyeleti csendőr vagy járőr a vonat hosszában szabályszerűen lassan portyázva, a be- és kiszálló közönséget éber figyelemmel kíséрни tartozik. Ha azonban nagyobb számú közönség csoportosulna össze, akkor a portyázásnak nincsen helye, hanem az ügyeletes vagy járőr helyét többször változtatva, oda áll föl, honnan a járó-kelőket legjobban megfigyelheti. (Á. sz. h. VIII/12.)

Vasut-ügyeleti csendőr felszerelése. A csendőrnek a vasutügyeleti szolgálatot mindig teljesen felszerelve és felfegyverkezve kell végeznie és ezen szolgálat tartama alatt fegyverét kézből kiadnia nem szabad. Ott, a hol az állomáson külön csendőr-őrszoba van, a pihenés csakis ezen helyiségben tartandó. (Á. sz. h. VIII/11.)

Vasut-ügyeleti csendőr jelentkezése. A vasut-ügyeleti csendőr minden csendőrségi előljáró és feljebbvalónál, továbbá ministerek és államtitkároknál magát jelenteni, illetve bemutatni tartozik. (Á. sz. h. VIII/5.)

Vasut-ügyeleti csendőr magatartása. A vasut-ügyeleti csendőr, kinek általában éberség, óvatosság és a legtapintatosabb fellépés nem ajánlható eléggé, köteles magát mindenki iránt mindig komolyan, illedelmesen, nyugodt szerénységgel és előzékenyen viselni, katonai és hatósági személyeknek pedig a tartozó tiszteletet megadni. (A. sz. h.

VIII/4) A vasut-ügyeleti csendőr vagy hason czélból a vasutnál megjelenő járőr szabatos és katonás magatartásra van kötelezve; bárkivel és egymás között is fecsegés, tréfálás vagy mulatás, a legszigorubb következmények terhe alatt tilos. (Á. sz. h. VIII/12.)

Vasut-ügyeleti járőr elhelyezése. Nagyobb vasuti állomásokon, hol állandó vasuti felügyelet szükséges, a vasuti állomás főnöke a felügyeleti csendőr tisztességes elhelyezése végett megkeresendő. (Á. sz. h. VIII/2.)

Vasut-ügyeleti szolgálat az örsállomás helyén. Minden örs-állomás helyén, — törvényhatósági városok kivételével, — a hol vasuti vagy gőzhajóállomás van, vasuti, illetve hajófelügyeleti szolgálat létesítendő. Ezen szolgálat lehetőleg minden személyszállító vonatnál vagy gőzhajónál, — nagyobb forgalom, mint országos vásár, sorozás, szabadságolt katonák hazajövele, tartalékosok behívása, bucsu, ellenőrzési szemle stb. alkalmával azonban okvetlenül teljesítendő. (Á. sz. h. VIII/1.) A vasut-ügyeleti szolgálat helyi járőrködés, esetleg az örsállomáson teljesítendő más szolgálattal is összeköthető. (Á. sz. h. VIII/2.)

Vasut-ügyeleti szolgálat az örs-állomás helyén kívül. Az örsállomás helyén kívül az örskörletben levő vasuti vagy hajóállomásoknál és folyamátkeléseknél a felügyelet csak akkor teljesítendő, ha a járőr azokat rendes szolgálat alkalmával érinti. (Á. sz. h. VIII/3)

Vasut-ügyeleti szolgálat községi rendőrséggel biró állomásokon. Oly állomásokon, hol a vasuti, illetve hajófelügyeletet állandóan a községi rendőrség látja el, a csendőrség helyi járőrködéssel összekötve a vasut-állomás területet havonta 2—3-szor beportyázni tartozik. (Á. sz. h. VIII/3)

Vasutvonalakra felügyelet. A csendőr járőrök kötelesek a vasutvonalak mentén meggyőződni, hogy

a vasuti testen vagy ahoz tartozó építményeken és tartozékain rongálások nem fordulnak-e elő, hogy a pályatest, vágányok, árkok, építménytárgyak, sorompók, intőtáblák, távirdaoszlopok, kazalok, jeladókészülékek stb. szándékosan vagy vigyázatlanságból meg ne rongáltassanak; a pálya szolgálati vagy munkás-személyzethez nem tartozó egyének a pályatestre engedély nélkül ne lépjenek, a pályasorompókat önkényüleg senki ki ne nyissa, azokon keresztül ne buvjon vagy áthágjon, esetleg a pályán átmenjen akkor, midőn a sorompók zárva vannak, a pálya töltésein marha ne legeltessék és a vasutaknál alkalmazásban levő jeleket az arra nem hivatottak ne utánozzák. A legcsekélyebb rongálásról vagy akadályról, melyet a járőrök a vasuti testen vagy tartozékain észlelnek, azonnal a legközelebbi vasuti őrt vagy hivatalnokot személyesen értesíteni tartoznak. — Ha a járőr a pályatesten oly rongálást észlel, mely a vonat szerencsétlenségét idézhetné elő, s ha a késedelem veszélylyel jár, a járőr a vonat elé siet, azt alkalmas jelek által a veszélyről figyelmezteti, megállítja és a vonatvezetőt a fennforgó veszélyre figyelmessé teszi. A vonatot azonban csak végső szükségben szabad megállítani és ha még elég idő van, a járőrnek a fennforgó veszélyről a pályaőrt vagy legközelebb található vasuti tiszviselőt kell értesítenie. Ha a járőr a vágányokon állatokat talál, köteles ezeket onnan elhajtani, vagy a pásztorral elhajtatni, a pásztort pedig feljelenteni.

Vágóállvány beszerzése. L. Vivási gyakorlathoz szükséges eszközök beszerzése.

Vágómarhák hajtása. L. Marhák hajtása.

Válaszrudak befonása. L. Istálló-válaszrudak.

Választási jog megsértések büntette. A választók összeírásával megbizott küldöttség elnöke, tagja vagy jegyzője, a ki a választók összeírása alkalmával a jogosultnak talált választó nevét a választók jegyzékébe nem írja be, ugyszintén az, a ki

ezen jegyzékbe olyan személy nevét írja be, a ki a küldöttség által jogositottnak nem találtatott, továbbá a központi választmány tagja vagy jegyzője, a ki ugyanezen cselekményeket a választók névjegyzékének összeállításánál követi el (Btk. 179. §.); — azon közhivatalnok, aki az országgyűlési képviselőválasztási törvény szerint az összeíró-küldöttség rendelkezésére bocsátandó valamely okiratba hamis adatot jegyez be, azon célból, hogy ez által valaki választó-jogától jogtalanul megfosztassék, vagy jogtalanul választó legyen, ugyszintén azon küldöttségi tag, a ki a választásra vagy a törvényhatósági, illetőleg községi bizottság összeállítására vonatkozó, vele hivatalosan közölt valamely okiratot meghamisít vagy elsikkaszt, vagy megsemmisít vagy használhatatlanná tesz, továbbá azon közhivatalnok, a ki ugyanezen cselekményt a törvényhatósági vagy községi képviselőtestület alakítására szolgáló legtöbb egyenes adót fizetők jegyzékének összeállításánál követi el (Btk. 180. §.); — a szavazatszedő küldöttség azon tagja, a ki akár országgyűlési képviselő, akár törvényhatósági, községi tisztviselő, vagy előljáró, törvényhatósági bizottsági tag vagy községi képviselő-választások alkalmával: 1. a választási helyiségben hivatalánál fogva átvett szavazási jegyet rendeltetésétől elvonja, vagy az által, hogy arra a szavazó beleegyezése nélkül más nevet ír, mint a mely azon az átvétel alkalmával írva volt, meghamisítja; 2. a szavazásra használt golyókat, vagy egyéb szavazási eszközöket kicseréli, azokból elvesz vagy ezekhez hasonló neműt jogtalanul hozzá tesz; 3. a szavazatot más jelöltnek nevére írja be, mint a kire a választó szavazott, vagy oly választónak szavazatot ír be, a ki nem szavazott, vagy nem írja be oly választó szavazatát, a ki szavazott; 4. a ki a szavazatok lajstromát, vagy a szavazatokat tartalmazó tárgyat rendeltetésétől elvonja vagy megsemmisíti, vagy a szavazatok összeszámítását más módon meghiu-

sitja; 5. a ki a szavazatokat hamisan számítja össze. (Btk. 181. §.) *Kir. törvénytörvények.*

Választási jog megsértésének vétsége: Azok, a kik valamely választót erőszak vagy fenyegetés által választási jogainak szabad gyakorlatában megakadályoznak, történjék az akár országgyűlési képviselői, akár törvényhatósági, községi tisztviselő vagy előjáró, törvényhatósági bizottsági tag vagy községi képviselő választására nézve (Btk. 178. §.); — a szavatszedő küldöttséghez nem tartozó azon egyén, a ki ezen választások alkalmával: 1. neki átadott szavazati jegyet eltulajdonítja vagy az által meghamisítja, hogy arra a szavazónak beleegyezése nélkül más nevet ír, mint a mely azon az átadás alkalmával írva volt, — 2. a szavazásra használt golyókat, vagy egyéb szavazási eszközöket kicseréli, azokból elvesz, vagy azokhoz hasonló neműeket jogtalanul hozzátesz, — 3. a ki a szavazatok lajstromát vagy a szavazatokat tartalmazó tárgyat elveszi, vagy megsemmisíti, vagy a szavazatok összeszámítását más módon meghamisítja (Btk. 182. §.); —, a ki másnak neve alatt szavaz, vagy jelentkezik a szavazásra, továbbá azon választó, a ki egy választókerületben többször szavaz, vagy miután valamely választókerületben már szavazott, más választókerületben is szavaz (Btk. 184. §.); a ki a választónak, vagy annak tudtával, hozzátartozójának, azon célból, hogy ez bizonyos jelöltre szavazzon, vagy ne szavazzon, vagy hogy a szavazástól tartózkodjék, pénzt vagy pénzértéket, vagy más előnyt ad vagy ígér, továbbá azon választó, ki a neki vagy tudtával hozzátartozójának ugyanazon célból adott pénzt, vagy más előnyt elfogadja (Btk. 185. §.), — a ki ugyanezen célból etet és itat, valamint az is, a ki ezen etetést és itatást elfogadja (Btk. 186. §.); — azon közhivatalnok, a ki hivatala hatáskörébe eső cselekménye, vagy arra vonatkozó ígérete által valamely választót bizonyos jelölt melletti vagy el-

leni szavazásra vagy a szavazástól tartózkodásra birni törekszik. (Btk. 187. §.) *Kir. törvénytörvények.*

Vámsorompók. A ki kompokon, hidakon és utszakaszokon a vámdíj fizetésének biztosítására vámsorompókat emelt, tartozik a sorompók mellett éjjel és nappal jelen levő éber őrt tartani, továbbá a sorompókat éjjel vörös lámpával világítani. (Kvt. 141. §.)

Vánkoshéj nagysága: 95 cm. hosszú, 58 cm. széles. (Illsz. 32/3.)

Vánkos — magán — használata. Egy darab saját, fehér vászonhuzatu fejbánkos használata a nőtlen legénységnek is meg van engedve. (Lsz. 2/29.)

Vánkosok lószőrének pótlása. A bánkosok lószőrét legalább minden harmadik évben kell megújítani és az eredeti 3 kgr. súlyra kiegészíteni. (Illsz. 32/3.)

Vánkosok mosatása évenként egyszer eszközendő. (Illsz. 32/3)

Vármegye első tisztviselője. L. Alispán.

Vármegyei központi tisztviselők: főjegyző és jegyzők, tisztifőügyész és alügyészek, árvaszéki elnök és ülnökök, tisztifőorvos, főszámvivő, alszámvivő, levéltárnok, állatorvos.

Városokban csendőrségi szolgálat teljesítése. Törvényhatósági joggal felruházott városok kivételével, melyek a közbiztonsági szolgálat teljesítésére nézve, önálló rendelkezési joggal bírnak, minden más város és község közbiztonságának kezelése, a csendőrség feladatát képezi. Kötelessége tehát minden őrsparancsnoknak körlete minden helységében a közbiztonság, csend és rend fentartása tekintetéből szükséges intézkedéseket a község előljáróival megbeszélni és megállapítani, városokban a rendőrkapitányokkal gyakrabban érintkezni s a közbiztonsági viszonyok ép fentartása iránti intézkedések tekintetéből megállapodni s ilyképen az esetleg fenyegető veszélyt, törvénytelenégeket

már csirájukban elfojtani és lehetetlenné tenni. A rendőrlegénységet gyakran hivatásától elvonva, egészen más szolgálatra használják. Az őrsparancsnoknak tehát a rendőr-legénységet mi módon és mily célra való alkalmazásáról tiszta, helyes tudomással kell birnia, mivel másként nem lehet azon helyzetben, hogy czélszerű és megfelelő intézkedéseket tehessen. — Minden őrsparancsnoknak általában szigoru kötelessége, hogy a városi rendőrség szolgálatába vagy ügyeibe való bármikénti beavatkozás mellőzésével, a következőkre éber figyelemmel legyen: 1. a közbiztonság, csend és rend fentartása érdekében a szükséges intézkedések megtételnek-e s vajjon azok erélyesen s a célnak megfelelően hajtatnak-e végre? 2. a rendőrlegénység felhasználtatik-e portyázásokra s vajjon megbízható, használható egyének-e? 3. az éjjeli őrök pontosan kiállítatnak-e, s ezek teljesítik-e szolgálatukat, vajjon nem-e erkölcsileg romlott egyének vagy közártalmuak, kik maguk is lopnak? Minden őrsparancsnok köteles az ezen 3 pontban foglaltakra vonatkozólag gyűjtött észleteit szemlevizsga alkalmával, további intézkedés végett, szárny- vagy szakasz-parancsnokának pontosan és lelkiismeretesen bejelenteni. (Á. sz. h. VII/39.)

Városok közbiztonságára vonatkozó jelentés. L. Városokban csendőrségi szolgálat teljesítése.

Vászon fehérítése másnak földjén: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 95. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vázlat vagy terv készítése vagy közzététele valamely vár, erőd vagy megerősített táborról, ha ez az illetékes hatóság engedelme nélkül történik, ugyszintén az ilyen hivatalos őrizet alatt álló terv vagy vázlat akár saját, akár pedig más számára való megszerzése, lemásolása vagy lemásoltatása: állam elleni kihágást képez. (Kbt. 33. §.) *Kir. járásb.*

Vegyészeti iparnál vasárnap is végezhető: az üzem azon egyes műveletei, melyek félbe nem szakíthatók, egész nap. (14837/92. km. r.)

Vendég, aki záróra után a vendéglős, korcsmáros, kávéháztulajdonos vagy ezek megbizottjainak, vagy a hatósági közeg felhívására el nem távozik: közrend elleni kihágást követ el. (Kbt. 74. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vendégfogadókra vonatkozó állategészség-rendőri szabályok. Vendégfogadók, csárdák istállói és mindazon közhelyek, hol állatok állandóan tartózkodnak, vagy etetés, itatás, pihentetés céljából megállapodni szoktak, havonként legalább egyszer fertőtlenítenedők, valamint az ott használt jászolok, itatóvályuk folytonosan tisztán tartandók, a szemét, alom és trágya eltakarítandó. Ezeknek elmulasztása kihágást képez. (Árt. Vr. 54. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vendéglőből való étkezés. L. Étkezés vendéglőből.

Vendéglő-iparnál vasárnap is végezhető: minden ezzel összefüggő munka, ideértve a házhoz szóló megrendeléseket és a szokásos bármely étel vagy ital kiszolgálását, egész nap. (1483/792. km. r.)

Vendéglős, korcsmáros, ha a hivatásában eljáró hatósági közegget be nem bocsátja, eljárásában akadályozza, vagy vendégeit előtte elrejt: közrend elleni kihágást követ el. (Kbt. 74. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vendéglősök által leölt állatok vizsgálata. L. Szarvasmarhák levágásánál az egészségi állapot vizsgálata.

Vendéglősök kötelessége etető és lerakodó helyek tekintetében. L. Korcsmáros.

Verekedés az utcán, nyilvános téren, korcsmában, vendéglőben vagy más nyilvános vagy a község használatának nyitva álló helyen: közrend elleni kihágás. (Kbt. 75. §.) *Közigazg. hatóság.*

Verekedéseknél követendő eljárás. L. Népcsődülés esetén követendő eljárás.

Verni a csendörnek tilos. L. Erőszakoskodásra vonatkozó tilalom.

Vert pénz hamisítása. L. Hadiczikkek XXIV. cikk.

Veszett állatok vagy akár emberekre vagy állatokra veszélyes betegség jeleit mutató állatokat, a ki azonnal el nem különít, vagy másként ártalmatlanná nem teszi : közegészség elleni kihágást követ el. (Kbt. 102. §.) *Közigazg. hatóság.*

Veszett kutya általi megmarásnál követendő eljárás. Az átharapott és összetajtékozott ruhák gondos óvatossággal, a sebek újbóli érintése nélkül, eltávolítandók. A sebnek jól ki kell véreznie, mit esetleg a tagnak a seb fölött való összefüzése, a seb kerületének könnyü nyomása és meleg vizzel való öblítése által lehet előmozdítani. Mihelyt a vérzés megszűnt, hasonló módon kell eljárni, mint a mérges kigyók marása által okozott sebeknél. Orvosi segély mindenestre igénybe veendő. (Eá.)

Veszett kutya felismerése. A veszett kutya leginkább külsejéről és viseletéről, rekedt ugatásáról, tüskés szőréről, véres szemeiről, lesoványodottságáról és tévelygő, ide s tova futkosásáról ismerhető fel. Ilyen kutya eleinte dühös és harapós, később álkapczája lazán lelóg, szájából tajték folyik, nyelve kékes és kilóg, farkát behuzza és hátsó lábait maga után vonszolja. Az ilyen állatoktól, különösen addig, míg harapósak, lehetőleg óvakodni és mielőbb ártalmatlanná tenni kell. De csak a kétségtelenül veszett állatok ölendők meg, a gyanusak pedig, ha valakit megharaptak, csak az állatorvos részéről történt kellő megfigyelés után, mert különben megharapott ember talán szükségtelenül van azon félelemnek kitéve, hogy veszett kutya harapta meg. (Eá.)

Veszett kutyák lelövése csendőrök által. Minden alkalommal, midőn az állampolgárok élete veszélyeztetve van, vagy egy pillanatnyi veszély elhárítandó, a csendőrség a veszély elejét venni és a veszett kutya ellen fegyvert használni kötelezve van. Mindannyiszor azonban szem előtt tartandó, hogy a lövés által esetleg emberélet ne veszélyeztessék. (1844/88. hm. r.)

Veszélyek esetében követendő eljárás. L. Elemi csapások esetén követendő eljárás.

Veszélyes fenyegetés: valamely büntett vagy vétség elkövetésével való olyan fenyegetés, mely a fenforgó körülményeknél fogva alkalmas arra, hogy a fenyegetett személyben a veszély közvetlen bekövetkezése iránt alapos félelmet gerjesszen. (Btk. 167. §.)

Veszélyes jelenségek észlelésénél követendő eljárás. A csendőrnek kötelessége minden veszélyes jelenségre felügyelni. Ha például az észleltetnék, hogy zivatar vagy vihar bekövetkeztében vagy külbefolyás nélkül is valamely háznak, más épületnek vagy egy részének összeroskadásától, ledőlésétől lehetne tartani; ha valahol tüzzel, világgal, izzó parázsszal, tüzes hamuval stb. való vigyázatlan elbánás észleltetnék; ha valaki malmoknál vagy vízműveknél olyast visz véghez, mi az épületekre vagy az építményekre, azok lakóira vagy szomszédságára nézve veszélyessé válhatnék; ha járványos vagy ragályos betegség vagy kórvész jelei vagy nyomai, ha személyeknél az elmeháborodás és állatoknál a viziszony jelei mutatkoznak stb.: az illető tulajdonosok, lakosok, valamint a szomszédok is az őket fenyegető veszélyre figyelmeztetendőek és az eset a község előljárójának rögtön tudtul adandó, a hatóságnak pedig bejelentendő. (Szlgu. 87. §.)

Vetemények becsértéke. A gazdálkodási vagyon megállapításánál, a kerti vagy mezei vetemények megbecslésénél, ha azok még a földben vannak, csak a beszerzett mag értéke és a munkáltatási díj veendő számításba. Ha azonban ezen vetemények már behordattak, azok rendes piaczi ára képezi a becsértéket. (Á. sz. h. XVI/b.)

Vezetékllovak szerelvénye. L. Ruha- és lószerelvényi cikkek kisélejtítése..

Vezetése az előjegyzési könyveknek. L. Előjegyzési könyvek vezetése.

Vezetése az oktatásnak. L. Oktatás vezetése.

Vezényeltetés alkalmával járó illetékek. L. Ideiglenes vezényeltetésnél járó illetékek.

Vezényelt legénység által a közigazgatásnak megtérítendő hányad. L. Közigazgatási osztaléka a vezényeltetteknek.

Vezényelt legénység hátralékos közigazgatási hányadának törlesztése. Időlegesen vezényelt oly csendőrök, a kik a köztulajdonsá válás céljából reájuk eső hányadot még teljesen nem fizették be, törlesztésként vezényeltetésük ideje alatt zsoldszakonként 4 koronát tartoznak az anyaörs közigazgatásába fizetni. (Á. sz. h. XVI/24.)

Vezényelt legénység közigazgatási osztaléka. L. Közigazgatási osztaléka a vezényeltetteknek.

Vezénylések alkalmával a tömegbeli tárgyakkal követendő eljárás. L. Tömegbeli tárgyakkal való eljárás vezénylés alkalmával.

Vezénylő lajstrom. A csendőröknek szolgálatba való vezetése felől vezetendő s ennek az állomáshoz tartozó könyvvel összhangzásban kell lennie. (Szlgu. 107. §.)

Védjegyhamisítás vétsége. Elköveti: a ki másnak kizárólagos jogát képező védjeggyel jogtalanul ellátott árut, azt tudva, forgalomba hoz, vagy árul, továbbá az, a ki valamely védjegyet ilyen célból utánózik; a ki belföldi termelő, iparos vagy kereskedő nevével, czimerével vagy üzletének elnevezésével jogtalanul megjelölt árukat, ezt tudva, forgalomba hoz vagy árul. (1890. II. t.-cz. 23. és 24. §.) *Kir. járásbiróság.*

Végkielégítése az özvegyeknek és árváknak. L. Özvegyek végkielégítése.

Végkielégítési járuléka a csendőrlegénység özvegyeinek. L. Özvegyek végkielégítési igénye.

Végkielégítés illetékessége. L. Nyugdíjigény szolgálati kötelezettség tartama alatt.

Táblázat

a m. kir. csendőrlegénység részére a betöltött szolgálati idő után egyszer s mindenkorra szóló végkielégítésekről (az összegek o. é. forintokban).

Végkielégítési táblázat:

Betöltött szolgálati idő, év	Csendőr részére				Őrsvezető részére				Őrmester					
	ha szolg. pótdíjat nem élvez	ha napi		ha szolg. pótdíjat nem élvez	ha napi		ha szolg. pótdíjat nem élvez		ha napi		ha szolg. pótdíjat nem élvez			
-tól	-ig	15	20	25	30	20	25	30	20	25	30	krnyi szolgálati pótdíjat élvez		
a 3 évi csend- őrségi szolgálá- lati kötelezett- ség lejártá előtt	3	5	—	—	—	—	—	—	117	—	—	141·30	—	—
			376	—	—	474·50	—	—	—	—	573	—	1146	1328
	5	10	752	898	934	949	1131	1168	—	—	1146	1328	1365	—

Végkielégítés kifizetése. Az egyszer s mindenkorra szóló részleltetés, megállapítása után azonnal kifizetendő. (Nyt. 16. §.)

Végkielégítés mérve. L. Végkielégítési táblázat.

Végrehajtása a parancsoknak. L. Parancsok végrehajtása.

Végrehajtó hatalom. A végrehajtó hatalom a törvényhozás működésének kiegészítő része s a törvények foganatosításáról, valamint a közigazgatásról gondoskodik.

Végrehajtó hatalom gyakorlása. A végrehajtó hatalmat ő felsége hazánkban a felelős magyar miniszterium által gyakorolja, s a királynak bármily rendelete, határozata és kinevezése csak ugy érvényes, ha az illetékes magyar szakminiszter aláírta, ellenjegyezte. (L. dr. Csiky Kálmán: „A hazai alkotmány és jogismeret alapvonalai.“ 37. l.)

Véres fegyverek és egyéb tárgyak találásánál követendő eljárás. Ha a csendőr véres fegyvert, fegyver-alkatrészeket, töredékeket, gyilkoló vagy más eszközöket, véres öltönydarabokat stb. talál, melyek erőszakos tett elkövetésére mutatnak, azokról tüzetes leírás szerkesztendő és a legközelebbi környéken kinyomozandó: vajjon nem létezik-e nyom arra, hogy erőszakos tett követtetett el és a gyanu ki ellen irányul? A talált tárgyak — ha az a bekövetkezendő birói nyomozás hátránya nélkül eszközölhető — eredeti állapotukban, azaz ugy amint találtattak, a bíróságnak beszolgáltatandók; különben pedig arról kell gondoskodni, hogy azok a vizsgálóbíró megérkeztéig sértetlenül megőriztessenek. — Általában arra kell felügyelni, hogy a bűntény jelei és nyomai mindaddig, míg a hatóság a lelet felvételét eszközölte, lehetőleg épségben tartassanak. Talált készpénz, ékszerek és más tárgyak vévény mellett a bíróságnak adandók át. Ide tartoznak a közönséges és tolvajkulcsok és más aféle tárgyak is. (Szlgu. 83. §.)

Vérfertőzés büntette. Nemi közösülés fel- és

lemenő ágbeli rokonok között, a felmenő ágbeli rokon részéről (Btk. 243. §.); testvérek közötti nemi közösülés. (Btk. 244. §.) *Kir. törvényszék.*

Vérfertőzés büntetteért a bűnvádi eljárás. Testvérek közötti nemi közösülés esetén csak a szülő vagy gondnok indítványára indítható meg. (Btk. 244. §.)

Vérköpés. Vérköpésben szenvedőknél minden akadályozó ruha eltávolítandó, magasra tett fejjel és mellkassal kényelmesen lefektetendők, aztán pedig egy kanál konyhasó és erre egy kevés víz adandó nekik. Ily betegeknek a legcsekélyebb mozgástól és beszéléstől óvakodniok és a mennyire lehetséges, a köhögési inger elfojtására törekedniök kell. Az orvos érkezéig a beteg mellére hideg borogatásokat kell rakni. (Eá.)

Vészjel ok nélküli adása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 40. §.) *Kir. járásbiróság.*

Vétele kincstári felszerelési czikkeknél. L. Kincstári ruházat eladása.

Vétele kincstári ruházatnak. L. Kincstári ruházat eladása.

Vétkes bukás vétsége. Elköveti: azon vagyonbukott, a ki: 1. fizetése képtelenségbe pazarlásai, gondtalan üzletvezetése, tőzsdejáték vagy oly rész üzletek által jutott, melyek rendes üzletköréhez nem tartoznak; 2. ha a csalárd bukás büntette alatt megjelölt valamelyik cselekményt nem azon célból követte el, hogy az által hitelezőit megkárosítsa. 3. kereskedelmi könyvek vezetésére kötelezve, cselekvő és szenvedő vagyoni állapotáról évenként rendes mérleget nem készít; 4. miután fizetési képtelenségét tudta vagy tudnia kellett, új adósságokat csinált vagy a csődkérvény beadásának elmulasztása által alkalmat szolgáltatott arra, hogy vagyonára egy vagy több hitelezője zálog- vagy megtartási jogot nyerjen. (Btk. 416. §.) *Kir. törvényszék.*

Vétségek elkövetése katonai személyek által. L. Hadiczikkek XXXVII. cikk.

Vétséget rendszerint csak szándékosan elkövetett cselekmények képeznek. (Btk. 75. §.)

Vidéki marha elkülönítése az állatvásáron. L. Szarvasmarha elkülönítése az állatvásáron.

Vigyázatlan hajtás által mások veszélyeztetése: testi épség elleni kihágás. (Kbt. 120. §.) *Közigazg. hatóság.*

Világításról való gondoskodás. Az örsön gondoskodva legyen arról, hogy éjjel rögtön világosságot lehessen gyujtani. (Lsz. 2/46.)

Világító gázzal telt helyiségbe csak kellő szellőztetés után szabad belépni, mert a gáz egyébként könnyen felrobban. (Eá.)

Villamos iparnál vasárnap is végezhető: a villamos erőt, illetve áramot előállító telepeknél előforduló ipari munka egész nap. (13837. km. r.)

Virág-állványok használhatók a legénységi szobákban az ablak-fülkében vagy a szobaszögletben. (Lsz. 2/77.)

Virágok — természetesek — árulása vasárnap meg van engedve. (14837/92. km. r.)

Viselése a járőrvezetői jelvényeknek. L. Járőrvezetői jelvények viselése.

Viselése finomabb anyagokból készült öltözeti cikkeknek. L. Ruházati cikkek finomabb anyagból való készítése.

Viszonya a csendőrségnek a közigazgatási hatósághoz. L. Csendőrség viszonya a közigazgatási hatósághoz.

Visszatérítendő pénzek behajtása. L. Utiköltségmaradvány.

Vitézségi érem elvesztése. A vitézségi érem elvesztése esetén a beszerzési ár megtérítése mellett másik lesz kiszolgálva. Az önhibáján kívül elvesztett II. oszt. vitézségi éremnek pótlása azonban a kincstárt terheli. (Illsz. 37/4.)

Vitézségi érem-pótdíj. Az arany, valamint az

első osztályu vitézségi érem tulajdonosának a vitézségi érem-pótdíj jár. Egy és ugyanazon egyén egyidejűleg ugy az arany, mint az első oszt. ezüst vitézségi érem után járó pótdíjat is élvezheti. A vitézségi érempótdíj, nem tekintve az érembirtokos rendfokozatának előléptetés vagy a hadsereg vagy honvédségnél fegyelmileg történt lefokozása által bekövetkezett változást, mindig azon rendfokozatra megállapított kiszabat szerint illetékes, melyben ő az érem adományozása által kitüntetett hadi tett, illetve cselekmény véghezvitelekor állott. — Az érempótdíj mérve:

A z é r e m - p ó t d í j á l l		
R e n d f o k o z a t	az arany vitézségi érem	az ezüst vitézségi érem
	birtokosa részére naponként fillérben	
Órmester	80	40
Örsvezető	60	30
Csendőr	40	20
Rendfokozat nélküli próbacsendőr.	20	10

Illsz. 37/2.

Vitézségi érempótdíj büntető-birósági vagy vizsgálati fogság alatt az érempótdíjra való igény megszűnik. Ha azonban az illető ártatlannak bizonyul, vagy a vizsgálat ellene megszűnik, akkor a fogság alatt fel nem vett érempótdíj utólagosan kiszolgáltatandó. (Illsz. 37/4.)

Vitézségi érempótdíj elvesztése. Az érempótdíjnak és az éremnek egyidejű elvesztése büntetéképp beáll: 1. büntető-biróságilag való elítélésnél a katonai büntetőtörvény által meghatározott ese-

tekben és 2. ha az érembirtokos érmét elárusította. (Illsz. 37/3.)

Vitézségi érem-pótdíj fegyelmileg fenytetteknek. A fegyelmi uton kiszabott egyszerü, magán vagy szigorított fogság tartama alatt az érempótdíj nem jár. (Illsz. 39/4.)

Vivási gyakorlat. A szurony és kardvivásra, jelesen a karddal való szabad vivásra (lovaslegénységnél gyalog és lóháton) kiváló gond fordítandó. (Á. sz. h. VI/8.) A lovaslegénység, a kardvivást illetőleg, kizárólag csak a lovassági gyakorlati szabályzatban előirt kardvivásban gyakorlandó. (Á. sz. h. VI/9.)

Vivási gyakorlathoz szükséges eszközök beszerzése. A kard- és szuronyviváshoz szükséges fakardok, pózna és vágó-állvány az örsök gazdasági átalánya terhére szerzendők be és tartandók folytatólag jókarban. (Á. sz. h. VI/14.)

Vizáradás alkalmával követendő eljárás. Vizáradáskor a csendőr arra ügyel, hogy a szükséges óvintézkedések alkalmazása idejekorán vétessék foganatba. Ha az áradás veszélye növekszik, a csendőr az ez által legközelebb érintett lakosok biztos helyre szállításáról és elszállásolásáról gondoskodik. Ha az árviz valamely helységet vagy vidéket ellep, mindenekelőtt arról kell gondoskodni, hogy a szomszéd-helységekkel való összeköttetés lehetőleg fentartassék. Malmokra és egyéb vízművekre is kellően fel kell ügyelni, hogy ily esetekben a zsilipeknek, a műszaki hatóság vezetése mellett való megnyitása által, a viznek a kellő lefolyás engedtessek. (Szlgu. 86. §.)

Vizáradásnál a hatósági meghagyásoknak való engedtlenség. L. Tűzvész.

Vizáradás okozásának büntette. Elköveti: a ki valamely töltést, gátat vagy zsilipet szándékosan és jogtalanul átmetsz, megrongál vagy megnyit

és másnak vagyonába vizet bocsátván, azt áradás okozása által megkárosítja. (Btk. 429. §.) *Kir. törv.*

Vizáradás okozásának vétsége. Elköveti: a ki gondatlanságból okoz vizáradást. (Btk. 432. §.) *Kir. törvénytörvény.*

Vizbefultakkal való eljárás. A vizből, homokból, vagy iszapból lehetőleg gyorsan kihuzatván, némileg oldalra hajlitott fővel (hogy a viz a testből kifolyhasson), vizirányosan hanyat fektetendő, szája a homoktól vagy mocsártól megtisztítandó és a mesterséges légzés mihamarább alkalmazandó. (Semmi esetre sem szabad a vizbefultat fejére borítani.) Ezután ugy kell vele elbánni, mint a tetszhalottal általában. Ha magához tér, meleg fürdőbe kell tenni, melynek melegét az által fokozzuk, hogy lassan és óvatosan forró vizet öntünk hozzá. Fürdő után a beteg teste bedörzsölendő és meleg kendőkkel (pokrócczal, köpenynyel) betakarandó. Kemény télen vizbefultakkal ugy kell elbánni, mint a megfagyottakkal. (Eá.)

Vizek lecsapolása halfogás céljából. Vizeket, a bennük levő halak kifogása céljából szakaszonként (duga) vagy egészben lecsapolni, vagy ugynevezett bányákban felfogni tilos. (Ht. 23. §.) E tilalom megszegése kihágás. (Ht. 63. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vizek leírása. L. Előjegyzési könyv vezetése.

Vizes poharak beszerzése. L. Asztal megterítése.

Vizhordási átalány. Azon örsöknek, a melyeknek laktanyájában, vagy attól 500 lépésen belül ivásra és főzésre alkalmas jó ivóvizet tartalmazó kut nem létezik, vizhordási átalányra van igényük, melynek mérvét a belügyminiszter határozza meg. Az erre vonatkozó felterjesztésben a távolság, melyről a viz hordandó, helyhatóságilag igazolandó. (Illsz. 73. §.)

Vizvezeték rondítása. Vizvezetékbe, mely emberek használatára szolgál, ronda vagy undorító tárgy bedobása, vagy akénti szándékos megron-

gálása, hogy vize használhatatlanná válik: közegészség elleni kihágás. (Kbt. 105. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vizsgálati fogságba helyezett legénységgel követendő eljárás. L. Fogságba helyezett legénységgel követendő eljárás.

Vizsgálati fogságba helyezettek illetékei. Büntetőbirósági vizsgálat vagy fogságban levő csendőrök rabilletéke őrmestertől lefelé napi hat fillér zsold, egy kenyér, egy közétkezési és egy anyagszolgálmányi adag, illetőleg ezek váltságdíjából áll. Ha netalán a többi rabok részére valamely egészségi pótlék volna engedélyezve, ez a csendőrségi rabok számára is felszámítandó. (Illsz. 47. §. 3 p.) Ha a birói vizsgálat be lett szüntetve vagy a vizsgálatba helyezett nem bűnösnek mondatott ki, akkor a vizsgálati fogság alatt megvont zsoldnak, a fogság tartama alatt felmerült tartási költségek, továbbá a nők családjainak kifizetett élelmezési járandóság levonása után fennmaradt többlete és a netaláni pótdíj az illetőnek kifizetendő. (Illsz. 47/7.)

Vonó állatokhoz más állatok kötése. Vonó állatok mellé két állatnál több nem köthető. Ha pedig a járműben három egymás mellé fogott állat van, akkor csak egy. (Kvt. 113. §.)

Z

Zab-etetés. A zabadag minden ló elé külön töltendő a jászolba, a zabevés alatt pedig minden csendőrnek saját lova mellett, vagy a rá bizott két ló között kell állania. (Kh. 45. p.)

Zabla-rud fekvése. A feszítő zabla-rudjának (szájvasnak) úgy kell a ló szájába feküdni, hogy az állgödörrel egy vonalban legyen és a ló agyarárt ne érje.

Zab minősége. A jó zab száraz, tiszta, dohszag nélküli legyen; dohos és idegen anyaggal vegyített zab a szállítótól át nem veendő. (Kh. 10. §.) A zabnak hektoliterenkint legalább 41 kgr. súlyúnak kell lenni. (Gku. 31/a.)

Zabos zsák csomagolása. A zabos zsákot, mielőtt a zab beleöntetnék, ki kell fordítani, fonákát ránczokba szedni és egy tenyérenyre a végétől erősen átkötni, azután visszafordítani. Erre a zsákba kellő mennyiségű zab töltetvén, a zsák nyílt vége (szája) hasonlóan beköttetik és a ránczok mindkét végén kiegyenlítettnek. A zab mennyiségét két részre kell osztani s a zsákot középen összekötni, azután ismét két-két részre, úgy hogy a zab nagyobb mennyisége a zsák végeihez, a kisebb pedig a kápához jusson. (Kh. 20. §.)

Zabos zsák elhelyezése. A négy részre osztott zabos zsák a közepével a hátsó kápara fektetvén, a három hátsó málhaszif által erősen a nyereghez csatoltatik. (Kh. 10. p. — Lsz. 2/31.)

Zabos zsák hossza. A zabos-zsáknak oly hosszuan kell kötve lenni, hogy a lovas felső czombja alá jusson. (Kh. 20. p.)

Zabla szélessége és hossza. A feszítő-zabla összes részei a ló szájának szélessége és az állkapocs magassága szerint igazodnak. A száj szélessége határozza meg a zabla bőségét, illetőleg a zablarud (szájvas) szélességét. (Kh. 30. p.)

Zajos mulatás. L. Nyilvános helyek látogatása.

Zavargásoknál nem engedelmeskedés a hatóság által a rend fentartására vagy helyreállítására tett intézkedéseknek, kihágást képez. (Kbt. 42. §.)
Kir. járásbiróság.

Zálogháztulajdonosok által elkövetett kihágások. Zálogház-tulajdonosok, ha a zálogba vételre, a zálogba vett tárgyak nyilvántartására vagy kezelésére, nemkülönbén a zálogügylet feltételeire nézve kiadott, vagy pedig a jogtalanul eltulajdonított dolognak és a tetteseknek fölfedezésére vonatkozó

hatósági rendeleteket vagy intézkedéseket megszegik: tulajdon elleni kihágást követnek el. (Kbt 130. §.) *Kir. járásbiróság.*

Zálogolás jogosulatlanul: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 94. §.) *Közigazg. hatóság.*

Zálogolás meghiusítása. Jogos zálogolás meghiusítására való törekvés: mezőrendőri kihágást képez. *Eljárás hivatalból.* (Mgt. 94. §.) *Közigazg. hatóság.*

Zálogtárgy — gyanus — bejelentése. Ha az elzálogosító személy vagy a zálogba került tárgy ellen gyanuok forog fenn, a zálogüzlet tulajdonosa erről az illető közigazgatási (rendőr, csendőr) hatóságot azonnal értesíteni tartozik. (1881. XIV. t.-cz. 5. §.)

Zálogüzletbe zálogba nem vehetők: tűzveszélyes tárgyak, katonai egyenruhák és fegyverek, nyilvános isteni szolgálatra való eszközök. (1881. XIV. t.-cz. 4. §.)

Zárak készítése és elárusítására vonatkozó kihágások. L. Lakatos.

Zárkapcsolvány fekvése. A zárkapcsolvány szárnya mindenkor, a szükséghez képest, teljesen a bal vagy jobb oldalra legyen fektetve és felfelé állítva tartani sohasem szabad. (Á. sz. h. IV/36.)

Záróra betartására vonatkozólag hatósági közeg által tett meghagyás figyelmen kívül hagyása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 74. §.) *Közigazg. hatóság.*

Zárórán tul vendégek türése a vendéglők, korcsmák és kávéházakban: közrend elleni kihágás. (Kbt. 74. §.) *Közigazg. hatóság.*

Zárt helyiségben ellenszegülők ellen követendő eljárás. L. Korcsmai verekedésnél követendő eljárás.

Zártörés vétsége. Elköveti: a ki a zár eszközlésénél a bíróság vagy más hatóság közlege által alkalmazott pecsétet illetéktelenül eltávolítja, feltöri vagy megsérti, vagy pedig a lezárolt dolgok meg-

őrzésére szolgáló helyiséget vagy tartályt felnyitja. (Btk. 360. §.) *Kir. járásbiróság.*

Zárt vizek. Zárt vizeknek tekintendők: 1. a mesterséges halastavak; 2. mindazon egyetlen birtokos vagy több birtokos osztatlan tulajdona között fekvő vizek, melyek más halat tartó vizekkel nincsenek oly összeköttetésben, hogy a halak az egyikből a másikba átmehetnek. (Ht. 13. §.)

Zászló bemocskolása, megrongálása vagy leszakítása, meggyalázó szándékkal: állam elleni kihágás. (Kbt. 37. §.) *Kir. járásbiróság.*

Zászló — tiltott — kitüzése, nyilvános használata, árusítása vagy máskénti terjesztése, ha annak kitüzése vagy használata ministeri rendelettel tiltva van: állam elleni kihágás. (Kbt. 36. §.) *Kir. járásbiróság.*

Zendülés katonai egyének által. L. Hadczikkek II. cikk.

Zene melletti táncz. L. Dőzsölés a laktanyában.

Zöldség-termelés. L. Kertek művelése.

Zöldség télire való eltevése. L. Kertek művelése.

Zubbony névvel való ellátása. L. Ruhadarabok névvel való ellátása.

Zs

Zsarolás büntette. Ha a zsaroló gyilkossággal, súlyos testi sértéssel, gyújtogatással vagy más súlyos vagyoni kár okozásával fenyeget; ha a zsarolás közhivatalnoki minőség színlelésével, vagy valamely hatóság hivatalos rendeletének ürügye alatt követtetett el. (Btk. 353. §.) *Kir. törvényszék.*

Zsarolás vétsége. Elköveti: a ki azon célból, hogy magának vagy másnak jogtalanul vagyoni hasznot szerezzen, valakit erőszakkal vagy fenyegetéssel valaminek cselekvésére, eltűrésére vagy elhagyására kényszerít, a mennyiben cselekménye súlyo-

sabban büntetendő cselekményt nem képez. (Btk. 350 §.); a ki azon czélból, hogy magának vagy másnak vagyoni hasznot szerezzen, valakit rágalmazó vagy becsületsértő állításának nyomtatvány által való közzétételével fenyeget. (Btk. 351. §.)

Kir. törvényszék.

Zsebóra beszerzése. Minden altiszt és csendőrtől méltán elvárható, hogy magát egy zsebórával ellássa és azt szolgálatban mindig magával vigye. (Á. sz. h. Bev. 11. p.)

Zsibárusok. A kik olyan dolog megvételére vagy zálogba-vételére szállítatnak fel, mely iránt hatóságilag tudósítottak, akár pedig magánfelek által értesítettek, hogy jogtalanul kerül birtokosának vagy bérlőjének kezeihez, ha a hatóságot a legrövidebb idő alatt nem értesítik és a lehetőségig nem működnek oda, hogy azon dolog s az azt kínáló személy a hatóság hatalmába kerüljön: tulajdon elleni kihágást követnek el. (Kbt. 131. §.)

Kir. járásbiróság.

Zsinór viselése. L. Óraláncz viselése.

Zsirtalanítása a szijazatnak. L. Szijazat zsirtalanítása.

Zsold-elosztó. Ebben a könyvben az örs legénysége részére érkező zsold és egyéb illetékek, valamint azok elosztása iktatandó. A készpénz átvétele mindegyik élvezetre jogosult által, minden zsoldnapon, sajátkezü aláírásával bizonyítandó. (Szlgu. 107. §.)

Zsoldjegyzék. A legénységet megillető pénzilletékek, továbbá az átalányok fedezésére szükséges pénzösszegek a zsoldjegyzék, az időközben növedékbe jött egyéneknek illetékei pedig a „pót-zsoldjegyzék“ alapján igényelndők. (Gku. 9. §.)

Zsoldjegyzékbe felveendő illetékek: 1. A „zsold-“ rovatban: az örsön zsoldban részesülő legénységnek rendfokozat szerint illetékes zsoldja minden okmányolás nélkül; 2. a „szolgálati pótdij“-rovatban: az örsön zsold élvezetében álló legénységnek szol-

gálati pótdija okmányolás nélkül: 3. az „étkezési pótlék“ rovatban: a belügyi tárczát, más ministeri tárczákat vagy idegen hatóságokat és magánosokat terhelő étkezési pótlékok a vonatkozó „Kimutatások“ felterjesztését követő hónap 16-ától a hó végéig szerkesztendő zsoldjegyzékben; 4. az „egyéb illetékek“ rovatában: a) a nős (özvegy) nejét (családját) esetleg megillető élelmezési járandóság, a szakaszparancsnoksághoz felterjesztett nyugta alapján; b) az érempótdij a zsoldjegyzékkel egyidejűleg felterjesztendő „Kimutatás“ és nyugta alapján; c) az örsparancsnok iroda-átalánya, a gazdasági átalányok, nős örsparancsnok iroda-fűtési és világítási átalánya, az örs közigazdálkodásában részt nem vevő hadapród részére kijáró fűtési átalány, az esetleg engedélyezett laktanya ügyeletes szoba-fűtési és világítási átalánya, a viz- és élelmi-cikk-szükséglet szállítási átalánya és végre a laktanya külvilágítására a gazdasági átalányból világítandó egy lámpán felül engedélyezett lámpák világítási átalánya — okmányolás nélkül. (Gku. 9. §)

Zsoldjegyzék felterjesztése. A zsoldjegyzék akként terjesztendő fel, keltezés és aláírás nélkül, a szárnyparancsnoksághoz, hogy az az esedékesség előtt 8 nappal oda beérkezzék. Más szárnybeli örsről élelmezésbe beosztott legénység illetékéről a külön szerkesztendő zsoldjegyzék közvetlenül küldendő meg az illető szárnyparancsnokságnak. (Gku. 9. §.)

Zsoldjegyzék szerkesztése. A zsoldjegyzék az örsparancsnok, a pótzsoldjegyzék pedig a szárnyparancsnokság által szerkesztendő. A zsoldjegyzékbe az élelmezési állományba tartozó minden altiszt és csendőr, mindaddig, míg az állományba tartozik, folytonosan felveendő, akár jelen van, akár pedig ideiglenesen más állomásra lett szolgálattételre beosztva. Ugyancsak felveendő a kórházban és fogságban levők, valamint azon egyének is, kik bármely más okból illetéket nem élveznek. Ha leg-

először vétetik fel az élelmezési állományba véglegesen beosztott altiszt vagy csendőr a zsoldjegyzékbe, akkor annak „Megjegyzés“ rovatába felemlítendő, hogy honnan és mikor osztatott be az illető. Ha valamely altiszt vagy csendőr az élelmezési állományból fogytékba jön, vagy az ideiglenesen beosztott illetékes örsére bevonult, az illetőnek neve és rendfokozata a zsoldjegyzékbe még egyszer felveendő, a „Megjegyzés“ rovatban azonban a változás részletezendő. Ha valamely altiszt vagy csendőr más állomáson van ideiglenesen beosztva, vagy kórházban, a kerületi fogházban, vagy más okból illetéket nem élvez, ezen körülmény, valamint az illetőre vonatkozó minden más változás mindannyiszor felemlítendő. Ha valamely örsön ideiglenesen van valamely csendőr vagy altiszt beosztva, annak illetékei a zsoldjegyzékben szintén felveendő, felemlítve mindannyiszor a „Megjegyzés“ rovatában, hogy mióta és melyik örsről van az illető ott beosztva. (Gkn. 9. §)

Zsoldjegyzék — visszaérkezettnek — kezelése. Az örshöz visszaérkezett zsoldjegyzék az örsparancsnok által a zsold-elosztóba szóról-szóra bevezetendő. A zsoldjegyzék hátlapján a pénzfelvétel az örsparancsnok és a pénztárbizottsági csendőr által elismerendő, azután pedig a zsoldjegyzék a szárnyparancsnoksághoz felterjesztendő. (Gku. 11. §.)

Zsold kifizetése. A zsold rendszerint félhavonként, előlegesen és pedig minden hó 1-én és 16-án esedékes. (Illsz. 28/3. — Gku. 11. §.)

